

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav germánských studií

Nederlandistika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Kateřina Novotná

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav germánských studií

Nederlandistika

Diplomová práce

Kateřina Novotná

Nederlands-Tsjechisch parallel corpus in taalonderzoek en
vertaalpraktijk

Využití nizozemsko-českého paralelního korpusu v jazykovém
výzkumu a překladatelské praxi

Dutch-Czech Parallel Corpus in Linguistic Studies and Translation
Practice

Praha 2011

PhDr. Zdeňka Hrnčířová

DANKWOORD

Hierbij wil ik graag mijn dank betuigen aan PhDr. Zdeňka Hrnčířová voor haar begeleiding, haar hulp en advies en de tijd die zij aan mijn afstudeerscriptie heeft besteed. Verder wil ik Prof. Dr. hab. Jan Pekelder bedanken die mij waardevolle opmerkingen heeft gestuurd tijdens het schrijven van mijn scriptie. Tenslotte wil ik mijn Nederlandse vrienden Dick Overdevest en Esther van der Zijden bedanken, die mijn fouten tegen het Nederlands hebben verbeterd.

VERKLARING

Prohlašuji,

že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně,

že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu

a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. listopadu 2011

Hierbij verklaar ik,

dat ik mijn afstudeerscriptie zelf geschreven heb,

dat alle bronnen en literatuur correct en volledig geciteerd zijn,

en dat deze scriptie niet eerder gebruikt is om dezelfde of een andere titel te verkrijgen.

In Praag, 29 november 2011

ANOTACE

Název práce:	Využití nizozedmsko-českého paralelního korpusu v jazykovém výzkumu a překladatelské praxi
Autor:	Kateřina Novotná
Institute:	Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Obor:	Nederlandistika
Vedoucí práce:	PhDr. Zdeňka Hrnčířová
Počet stran:	94
Počet stran v příloze:	27
Rok obhajoby:	2012
Klíčová slova:	korpus, paralelní korpus, korpusová lingvistika, překlad příčestí přítomné, jazykový výzkum

Práce si klade za cíl poukázat na přínos paralelních korpusů pro jazykový výzkum a překladatelskou praxi v jazykové kombinaci čeština - nizozemština.

Praktická část zkoumá na základě nizozemsko-českého paralelního subkorpusu v rámci projektu InterCorp formální překladové ekvivalenty nizozemského příčestí přítomného do češtiny.

ANNOTATION

Title:	Dutch-Czech Parallel Corpus in Linguistic Studies and Translation Practice
Author:	Kateřina Novotná
Department:	Charles University in Prague, Faculty of Arts
Study program:	Netherlandistics
Supervisor:	PhDr. Zdenka Hrnčířová
Number of pages:	94
Attachments:	27 pages
Year:	2012
Key words:	corpus, parallel corpus, corpus linguistics, translation, present participle, linguistic studies

This thesis aims to show the advantages of parallel corpora for linguistic studies and translation practice in the language combination Dutch - Czech.

In the practical part of this thesis the advantages of the corpus-based approach are demonstrated on a research of formal translation equivalents of the Dutch present participle in Czech language. The translation equivalents are divided into categories and described.

INHOUD

Inleiding	10
1. THEORIEGEDEELTE	12
1.1 Algemeen	12
1.1.1 Theoretisch en methodologisch kader	12
1.1.2 Onderzoeksvraag	13
1.2 Taalcorpora	13
1.2.1 Terminologie en definities	16
1.2.1.1 Corpus	16
1.2.1.2 Collocaten en concordantie	16
1.2.2 Parallele corpora	16
1.2.2.1 Soorten parallelle corpora	16
1.2.2.2 Gebruikers	17
1.2.2.3 Meertalige corpora met de Tsjechische taal	17
1.2.3 Project InterCorp	19
1.2.3.1 Mogelijkheden van InterCorp	19
1.2.3.1.1 Taalonderzoek	23
1.2.3.1.2 Vertaalpraktijk	25
1.2.3.2 Grenzen van InterCorp	26
1.3 Tegenwoordig deelwoord	27
1.3.1 Vorm	28
1.3.2 Gebruik	28
1.3.3 Vertaalmogelijkheden naar het Tsjechisch	31

2. PRAKTIJKGEDEELTE	34
2.1 Onderzoeksvraag	34
2.2 Plan van aanpak	34
2.2.1 Subcorpus en methode	35
2.2.2 De zoekopdracht in InterCorp	37
2.3 Onderzoek	40
2.3.1 Algemeen	40
2.3.2 Naamwoordelijke constituent	41
2.3.3 Adjectivische constituent	42
2.3.3.1 Adjectieven	42
2.3.3.2 Deverbatieve adjectieven	47
2.3.4 Bijwoordelijke constituent	48
2.3.5 Voorzetselconstituent	58
2.3.6 Werkwoordelijke constituent	62
2.3.6.1 Persoonsvorm	62
2.3.6.2 Infinitief	69
2.3.6.3 Tegenwoordig deelwoord	71
2.3.6.4 Present transgressive	73
2.3.6.5 Werkwoordelijke constituent met complement	74
2.3.7 (Bij)zin	76
2.3.8 Weglating	77
2.4 Tendensen bij de verschillende vertalers	79
2.5 Resultaten	82
2.6 Evaluatie	86
Conclusie	88
Resumé	89
Resumé	90
Literatuurlijst	91
Appendix	95

Overzicht van afkortingen

AC	Adjectivische constituent
AC (DA)	Adjectivische constituent met deverbatief adjectief
BC	Bijwoordelijke constituent
(B)Z	(Bij)zin
NC	Naamwoordelijke constituent
VC	Voorzetselconstituent
WC (PV)	Werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm
WC (INF)	Werkwoordelijke constituent met infinitief
WC (MC)	Werkwoordelijke constituent met complement
WC (PRT)	Werkwoordelijke constituent met present transgressive
WC (TD)	Werkwoordelijke constituent met tegenwoordig deelwoord
WL	Weglating

Inleiding

In deze scriptie met de titel *Nederlands-Tsjechisch parallel corpus in taalonderzoek en vertaalpraktijk* wil ik de praktische voordelen van het gebruik van een parallel corpus laten zien. Taalcorpora en voornamelijk parallele taalcorpora kunnen een heel goede bron voor vertalers, taalkundigen, taaldocenten, taalstudenten en andere geïnteresseerden zijn. Vele van hen zijn niet bekend met de bestaande parallele taalcorpora en maken er nog geen gebruik van. De parallele taalcorpora bieden echter een unieke bron van data die het werk, het onderzoek en de studie enorm kunnen vergemakkelijken.

Op basis van het parallele corpus InterCorp, resp. het Nederlands-Tsjechische subcorpus, wil ik in deze scriptie laten zien hoe nuttig het werk met een parallel corpus voor vertalers, taalkundigen, taaldocenten en andere geïnteresseerden kan zijn. Ik zal in de Nederlandstalige teksten van het speciaal samengestelde Nederlands-Tsjechische subcorpus alle tegenwoordige deelwoorden en hun formele vertaalequivalenten in de Tsjechische vertalingen opzoeken. Vervolgens zal ik deze analyseren, categoriseren en beschrijven. Tot slot zal ik de bevindingen samenvatten en conclusies trekken.

Na de inleiding volgt het theoriegedeelte, daarna het praktijkgedeelte en ten slotte de conclusie, de samenvatting en de literatuurlijst. Het theoriegedeelte begint met de algemene inleiding over het theoretische en methodologische kader van het onderzoek en met de formulering van de onderzoeksvraag. Verder wordt er in het theoriegedeelte informatie gegeven over taalcorpora, over de in de corpuslinguïstiek gebruikte terminologie, over parallele taalcorpora en over het project InterCorp. Ten slotte volgt de informatie over het tegenwoordig deelwoord, de vorm en gebruik ervan en de formele vertaalmogelijkheden naar het Tsjechisch.

In het praktijkgedeelte zal ik de onderzoeksvraag aanpakken en onderzoek doen naar de formele vertaalmogelijkheden van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch. De naamwoordelijke, adjectivische, bijwoordelijke en voorzetselconstituenten, de verschillende typen werkwoordelijke constituenten en (bij)zinnen en weglatingen worden hier besproken.

Ten slotte worden de resultaten samengevat, geëvalueerd en worden er conclusies uit getrokken.

Oorspronkelijk wilde ik onderzoek doen naar de vertaalmogelijkheden van Nederlandse vaste werkwoordverbindingen. In de loop van het onderzoek bleek echter dat dit nog niet mogelijk is, omdat het Nederlands-Tsjechische gedeelte van het meertalige corpus InterCorp nog niet gelemmatiseerd is. Voor zo'n onderzoek zou men de werkwoorden, alle bijbehorende vormen en nabepalingen en alle vormen moeten opzoeken en vanwege de ontbrekende lemmatisering zou dit handmatig gedaan moeten worden. Daarom heb ik voor mijn onderzoek het tegenwoordig deelwoord als categorie gekozen, omdat het tegenwoordig deelwoord een duidelijke vorm heeft die door het corpus zelf opgezocht kan worden, aangezien deze zoekopdrachten niet zo ingewikkeld zijn. Het corpus wordt echter steeds verbeterd en uitgebreid en het zal zeker niet lang duren voordat ook zo'n complexe zoekopdracht gerealiseerd kan worden.

1 THEORIEGEDEELTE

1.1 Algemeen

1.1.1 Theoretisch en methodologisch kader

Het methodologische en theoretische kader van dit onderzoek wordt gevormd door corpuslinguïstiek, vertaalwetenschap en taalkunde. Er zijn enkele taalkundigen en vertaalwetenschappers die zich met het onderwerp parallelle of meertalige corpora bezig houden; noemenswaardige werken zijn in dit verband bijvoorbeeld *Corpus-based translation studies* (Laviosa: 2002), *Corpus Use and Translating* (Beeby, Rodríguez: 2009) en *Using Corpora in Contrastive and Translation Studies* (Xiao: 2010).

Regelmatig worden over dit onderwerp ook artikelen in het internationale vertaalwetenschappelijke tijdschrift *Target* gepubliceerd, zoals het artikel *Corpora in Translation Studies. An Overview and some Suggestions for Future Research* (Baker: 1995). In Tsjechië houdt voornamelijk prof. PhDr. František Čermák, DrSc. zich bezig met het onderwerp van (parallelle) taalcorpora. Hij heeft o.a. gepubliceerd over het Tjechische project InterCorp¹.

Er bestaan een aantal studies m.b.t. de parallelle corpora in de vertaling en in contrastieve taalkunde die op een bepaalde talencombinatie en op bepaalde taalverschijnselen gericht zijn. In het Nederlands is bijvoorbeeld de studie *Tussen spreek- en standaardtaal: een corpusgebaseerd onderzoek naar de situationele, regionale en sociale verspreiding van enkele morfosyntactische verschijnselen uit het gesproken Belgisch-Nederlands*. (Plevoets: 2005) gepubliceerd. Andere werken worden in de literatuurlijst aan het einde van deze scriptie vermeld.

Tot nu toe is er geen enkele corpusstudie op basis van een Nederlands-Tsjechisch parallel corpus geschreven en ook is er geen werk over de vertaalmogelijkheid van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch verschenen. Inspiratiebronnen voor dit onderzoek zijn voornamelijk studies die op basis van het meertalige corpus InterCorp zijn geschreven en die in de werken *InterCorp: Exploring a Multilingual Corpus* (Čermák, Klégr: 2010) en *Mnohojazyčný korpus InterCorp: Možnosti studia* (Čermák, Kocek: 2010)

---

¹ Bijvoorbeeld in *InterCorp: Exploring a Multilingual Corpus* (Čermák, Klégr: 2010) en *Mnohojazyčný korpus InterCorp: Možnosti studia* (Čermák, Kocek: 2010).

gepubliceerd zijn. De overige geraadpleegde literatuur wordt aan het einde van deze scriptie bijgesloten.

1.1.2 Onderzoeksvraag

De kern van het onderzoek is de vraag naar de formele vertaalmogelijkheden van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch. Om onderzoek te kunnen doen en representatieve resultaten te kunnen verkrijgen, moet deze vraag echter worden geoperationaliseerd. De geoperationaliseerde onderzoeksvraag luidt: Welke formele vertaalmiddelen worden door Tsjechische literaire vertalers van de tweede helft van de 20^e eeuw gebruikt om Nederlandse tegenwoordige deelwoorden naar het Tsjechisch te vertalen? De vertaaloplossingen worden in het voor dit onderzoek speciaal samengestelde Nederlands-Tsjechische subcorpus opgezocht. De aanpak van dit onderzoek wordt net als het subcorpus in het praktijkgedeelte van deze scriptie nader besproken.

De grammaticale categorie van het tegenwoordig deelwoord bestaat zowel in het Nederlands als in het Tsjechisch. In beide talen wordt het tegenwoordig deelwoord als ouderwets beschouwd. Men zou dus aan kunnen nemen dat Nederlandse tegenwoordige deelwoorden meestal simpelweg met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden vertaald worden. Uit het onderzoek kan echter uiteindelijk ook blijken dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord afhankelijk van de context en de zinsstructuur met andere formele equivalenten vertaald wordt. De resultaten en conclusies van dit onderzoek kunnen als inspiratiebron dienen voor vertalers, taalkundigen, taaldocenten en –studenten en andere geïnteresseerden.

Het doel van dit onderzoek is om de onderzoeksvraag te beantwoorden en om te laten zien met welke formele vertaalequivalenten het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch vertaald kan worden. Verder is het doel van deze scriptie om te laten zien hoe men met meertalige taalcorpora kan werken en hoe nuttig deze ook voor de taalcombinatie Nederlands – Tsjechisch kunnen zijn.

1.2 Taalcorpora

Het onderwerp van deze scriptie is het gebruik van parallelle taalcorpora in taalonderzoek en vertaalpraktijk. Onder het begrip corpus wordt een verzameling teksten of mondelinge uitingen in een bepaalde taal verstaan. Corpora bestaan tegenwoordig voor veel talen. Corpuslinguïstiek werkt met elektronische tekstcorpora die geannoteerd, gelemmatiseerd en

getagd zijn. Zulke corpora maken het werken met teksten en (contrastief) taalonderzoek veel gemakkelijker zodat men de taal descriptief bekijken en analyseren kan.

Het eerste taalcorpus is in de jaren 60 in de Verenigde Staten ontstaan. Dit was het zogenaamde Brown Corpus met één miljoen woorden. De meeste grote corpora zijn in Groot-Brittannië ontstaan. De grootste en bekendste daarvan zijn de 'Bank of English', een corpus dat 650 miljoen woorden bevat en het 'British National Corpus' (BNC) dat in de jaren 90 is ontstaan en 100 miljoen woorden bevat waarvan 10 % in gesproken taal.

Nederland heeft het 'Eindhoven Corpus' (EHC), het '38 miljoen woorden corpus' (INL), het 'PAROLE' corpus en het 'Twente nieuwscorpus'. Voor het Tsjechisch bestaan er enkele synchrone corpora van geschreven taal waarvan het grootste 'SYN' heet en 1300 miljoen woorden bevat. Het Tsjechisch heeft verder synchrone corpora met gesproken taal, waarvan het grootste 'ORAL2008' heet en één miljoen woorden bevat en ten slotte twee diachrone corpora ('DIAKORP' en 'DOTKO'). Verder bestaan er een aantal parallelle corpora die in de onderstaande hoofdstukken nader worden besproken.

Over het algemeen wordt onderscheid gemaakt tussen diachrone corpora, synchrone corpora, corpora van geschreven en gesproken taal, meertalige corpora, specialistische corpora, de zogenaamde treebanks en er bestaan ook corpora van de gebarentaal.

Diachrone corpora bevatten teksten uit verschillende perioden. Zo kan een diachroon corpus bijvoorbeeld uitsluitend teksten uit de 18de eeuw bevatten. Dit soort taalcorpora is geschikt voor onderzoek naar woorden die al in onbruik geraakt zijn of woorden die uitgestorven zijn. Met behulp van diachrone taalcorpora kan men de taalontwikkeling gemakkelijk en juist documenteren. Als voorbeeld van een diachrone corpus kan het Tsjechische 'DIACORP' met 1,95 miljoen woorden genoemd worden.

In synchrone corpora zijn teksten uit dezelfde periode verzameld. Het gaat meestal om teksten van diverse genres, stijlen en taalniveaus. Een voorbeeld van een synchroon corpus is het Tsjechische 'SYN' met 1300 miljoen woorden.

Vele talen hebben naast corpora van geschreven taal ook corpora van gesproken taal die mondelinge uitingen in de vorm van klankopnames bevatten. Een voorbeeld van zo'n corpus is het project 'Corpus gesproken Nederlands' (CGN) of de Tsjechische reeks synchrone corpora van gesproken taal 'ORAL 2008' (een sociolinguïstisch goed uitgebalanceerd

corpus van informeel gesproken Tsjechisch), 'SCHOLA2010' (corpus van de schoollessen) en het 'PMK' (corpus gesproken Praags Tsjechisch).

Parallele, meertalige of gemengde corpora zijn corpora waarin teksten in ten minste twee verschillende talen zijn opgenomen. Meertalige corpora zijn heel nuttig voor het vergelijken van talen en voor het vertalen. In het kader van een meertalig corpus kan men met teksten binnen een bepaald genre werken of met teksten die onderlinge vertalingen zijn. Dit is handig voor het vertalen van literaire teksten, maar vooral ook bij het vertalen van teksten die in diverse talen verschillende vaste constructies en vormen bevatten, zoals contracten, offerteaanvragen of farmaceutische bijsluiters. Ook de frequentie van bepaalde taalelementen varieert in verschillende talen sterk en een meertalig corpus is een nuttige bron voor het bestuderen van zulke verschijnselen. Veel automatische vertaalsystemen zijn tegenwoordig gebaseerd op grote meertalige corpora.

Over het algemeen spreekt men over drie soorten meertalige corpora: vergelijkbare corpora, parallelle corpora en gealigneerde corpora. Het Nederlands-Tsjechisch gedeelte van het project InterCorp waarmee dit onderzoek wordt gedaan is een gealigneerd corpus, d.w.z. een parallel corpus waarin de talen dezelfde teksten bevatten en waarin ook aangegeven is welk deel uit de tekst uit de ene taal met welk deel van de tekst uit de andere taal correspondeert. De eenheden corresponderen meestal op het niveau van de zinnen en soms op het niveau van de paragrafen. Een voorbeeld van zo'n corpus is ook het Europarl², een parallel corpus voor elf Europese talen, dat samengesteld is uit teksten van het Europees Parlement. De parallelle corpora en het project InterCorp worden afzonderlijk in de hoofdstukken 1.2.2 en 1.2.3 besproken.

De laatste twee soorten taalcorpora zijn specialistische corpora en treebanks. Specialistische corpora zijn corpora die door universiteiten voor bepaalde onderzoeken zijn aangelegd. In tegenstelling tot de bovenvermelde soorten zijn deze corpora meestal niet vrij toegankelijk op het internet. De zogenoemde treebanks bevatten zinnen met syntactische annotatie. Deze corpora worden voornamelijk gebruikt voor syntactisch onderzoek.

Ten slotte bestaan er ook corpora van gebarentaal. Een uniek voorbeeld van zo'n corpus is het Corpus Nederlandse Gebarentaal³.

---

² <http://www.statmt.org/europarl/>

³ <http://www.ru.nl/corpusngt/>

1.2.1 Terminologie en definities

In de onderstaande hoofdstukken staan enkele begrippen van de corpuslinguïstiek vermeld die in het praktijkgedeelte van deze scriptie worden gebruikt. De bedoeling is niet om encyclopedische kennis over corpuslinguïstiek samen te vatten en daarom worden hier slechts de begrippen genoemd die voor het onderzoek relevant zijn.

1.2.1.1 Corpus

Een corpus is een verzameling teksten of mondelinge uitingen in een bepaalde taal. Corpora zijn tegenwoordig digitaal, meestal direct online raadpleegbaar en worden voornamelijk gebruikt om taal te kunnen onderzoeken en beschrijven. Dit gebeurt met behulp van linguïstische en statistische methoden.

1.2.1.2 Collocaten en concordantie

Omdat de context waarin een woord voorkomt voor het bestuderen van het woord (en/of de woordvorm) en zijn eigenschappen heel belangrijk is, moet men altijd ook de zogenaamde collocaten, d.w.z. de aangrenzende woorden bekijken. Een reeks opgezochte tokens met bijbehorende collocaten is een concordantie. De context is ook een belangrijke factor voor de analyse van vertaalequivalenten in dit onderzoek. Om correct te kunnen bepalen, welke woorden/woordgroepen de betekenis van het tegenwoordig deelwoord uitdrukken, moet telkens de gehele concordantie inclusief de collocaten worden bestudeerd.

1.2.2 Parallele corpora

1.2.2.1 Soorten parallele corpora

Parallele corpora bevatten gelijksoortige gegevens in verschillende talen. Zoals boven al vermeld, maakt men onderscheid tussen vergelijkbare corpora, parallele corpora en gealigneerde corpora. Vaak worden parallele corpora ook vertaalcorpora genoemd. De afzonderlijke parallele corpora onderscheiden zich door hun grootte (het aantal woorden), de talencombinatie(s), het alignment, de annotaties, de soorten teksten en de beschikbaarheid (wel dan niet vrij raadpleegbaar).

1.2.2.2 Gebruikers

Taalcorpora over het algemeen, maar voornamelijk parallelle corpora zijn bestemd voor de onderstaande vijf groepen gebruikers:

- vertalers (nuttig zijn vooral de parallelle concordanties en de Translation Memories voor computerondersteund vertalen);
- leraren en studenten vreemde talen;
- lexicografen (parallelle concordanties, extractie van equivalenten van woorden of collocaties, het maken van frequentiewoordenboeken enz.);
- andere wetenschappers (voornamelijk in de vertaalwetenschap, literatuurwetenschap, vergelijkende literatuurwetenschap en dialectologie);
- geïnteresseerde leken.

De mogelijkheden die parallelle corpora in taalonderzoek en vertaalpraktijk bieden worden nader besproken in de hoofdstukken *1.2.3.1.1 Taalonderzoek* en *1.2.3.1.2 Vertaalpraktijk*.

1.2.2.3 Meertalige corpora met de Tsjechische taal

Tegenwoordig zijn er negen meertalige corpora die de Tsjechische taal met één of meerdere andere talen combineren. Hieronder volgt een opsomming en een korte omschrijving. Alle corpora zijn vrij beschikbaar op het internet.

Kačenka⁴

Dit Engels-Tsjechische parallelle corpus van de afdeling Engelse taal van de Filosofische Faculteit van de Masaryk Universiteit in Brno bevat meer dan 3 miljoen woorden.

PCEDT: Prague Czech-English Dependency Treebank⁵

Dit parallel corpus bevat teksten van de Wall Street Journal (488 000 woorden) en van Reader's Digest (660 000 woorden) in de Engelse en Tsjechische taal.

---

⁴ <http://www.phil.muni.cz/angl/kacenska/kachna.html>

⁵ http://ufal.mff.cuni.cz/pcedt/doc/PCEDT_main.htm

Multext/East⁶

Multext/East is een parallel corpus, samengesteld uit de Engelstalige tekst van de roman *1984* van George Orwell en de Tsjechische vertaling.

OPUS: An open source parallel corpus⁷

Dit corpus bevat de tekst van de Europese Grondwet in 21 talen en teksten van het Internet in 60 talen die afkomstig zijn van drie bronnen: de OpenOffice.org documentatie, KDE handleidingen (K Desktop Environment is een gratis grafische bureaubladomgeving voor UNIX systemen) inclusief KDE systeem berichten en PHP handleidingen (Hypertext Preprocessor is een gratis beschikbare computertaal). Het corpus bevat 30 miljoen woorden en wordt doorlopend aangevuld.

Acquis Communautaire⁸

Acquis Communautaire bevat de huidige EU-wetgeving, bestaande uit geselecteerde teksten van de periode tussen de jaren vijftig van de twintigste eeuw en 2005. Deze tekstverzameling is bekend onder de naam Acquis Communautaire (AC) en is beschikbaar in twintig officiële EU-talen. Dit corpus groeit heel snel.

CzEng: Czech-English Parallel Corpus⁹

Dit corpus bevat teksten van de Europese wetgeving, van het vertaalproject Navajo, technische documentatie, literaire teksten, nieuwsberichten, websites en film ondertitels. Het Tsjechische gedeelte bevat 82 miljoen woorden.

ParaSol: A Parallel Corpus of Slavic and other languages¹⁰

Het Tsjechische gedeelte van dit meertalige corpus Slavische en andere talen bevat 968 000 woorden.

---

⁶ <http://nl.ijs.si/ME/>

⁷ <http://logos.uio.no/opus/>

⁸ <http://langtech.jrc.it/JRC-Acquis.html>

⁹ <http://ufal.mff.cuni.cz/czeng>

¹⁰ <http://www-korpus.uni-r.de/ParaSol/>

Europarl¹¹

Het Europarl corpus bevat verslagen van het Europees Parlement met versies in elf Europese talen: Romaanse talen (Frans, Italiaans, Spaans, Portugees), Germaanse talen (Engels, Nederlands, Duits, Deens, Zweeds), het Grieks en het Fins. Er is ook een Tsjechisch-Engelse subcorpus. De omvang van het corpus is 20 miljoen woorden.

InterCorp¹²

InterCorp is een groot, synchroon parallel corpus van het Tsjechisch en 22 andere talen dat sinds 2005 bestaat. Het is samengesteld door medewerkers van ÚČNK¹³ en door docenten en studenten van de Faculteit der Letteren van de Karelsuniversiteit te Praag. InterCorp bevat 41 miljoen woorden in het Tsjechisch en 72 miljoen woorden in alle andere talen.

1.2.3 Project InterCorp

Het project InterCorp is een synchroon parallel corpus voor 23 talen, het Bulgaars, Deens, Duits, Engels, Fins, Frans, Hongaars, Italiaans, Kroatisch, Lets, Litouws, Nederlands, Noors, Pools, Portugees, Roemeens, Russisch, Servisch, Sloveens, Slowaaks, Spaans, Tsjechisch en Zweeds. Het Tsjechisch fungeert er als spiltaal: voor elke tekst bestaat er een Tsjechische versie, ofwel het origineel, ofwel een vertaling. Dat betekent dat men in InterCorp in één of meerdere talen tegelijk op kan zoeken. Het corpus bevat in totaal 72 miljoen woorden in de bovengenoemde vreemde talen en 41 miljoen woorden¹⁴ in het Tsjechisch. Het bestaat met name uit literaire teksten en krantenartikelen. Het corpus is gealigneerd met één zin als eenheid. Op de mogelijkheden en grenzen van InterCorp wordt in de volgende hoofdstukken ingegaan.

1.2.3.1 Mogelijkheden van InterCorp

Het gebruik van parallelle corpora in taalonderzoek, taalonderwijs en vertaalpraktijk heeft veel voordelen. De corpuslinguïstiek als discipline bestaat ongeveer sinds de jaren zestig van de 20ste eeuw en voor de grote talen, zoals het Engels, Spaans, Frans en Duits zijn er inmiddels meerdere grote parallelle corpora die door taalkundigen, vertalers, taaldocenten, leraren en studenten in de hele wereld worden gebruikt. Het project InterCorp is een unieke

---

¹¹ <http://www.statmt.org/euoparl/>

¹² <http://korpus.cz/Park>

¹³ ÚČNK (Ústav českého národního korpusu) is het Instituut van het Tsjechisch Nationaal Corpus

¹⁴ Oktober 2011

bron voor degenen die met het Tsjechisch en één of meerdere andere talen werken. Het is het grootste parallelle corpus voor de talencombinatie Nederlands - Tsjechisch en kan daarom als een zeer waardevolle bron gebruikt worden.

Het corpus kan gebruikt worden om vertalingen van woorden of vaste uitdrukkingen te vinden of om de context te onderzoeken waarin een woord, een uitdrukking of een syntactische constructie wordt gebruikt. Zo zou het bijvoorbeeld interessant kunnen zijn om te onderzoeken op welke manier het typisch Nederlandse woord *gezellig* naar andere talen wordt vertaald. Het corpus is zeer gebruikersvriendelijk: de gevonden concordanties worden in de gekozen talen naast elkaar weergegeven, ze zijn gealigneerd, de gezochte termen zijn geaccentueerd en de tekstbestanden kunnen vervolgens in Excel-formaat geëxporteerd en gedownload worden.

Daarnaast zijn er nog twee aspecten die InterCorp speciaal maken:

InterCorp biedt de mogelijkheid, ook de eentalige versies van alle InterCorp teksten te gebruiken. De functies van het corpus, het opzoeken van woordvormen, collocaties en andere taalverschijnselen, het verwerken, het filteren, het sorteren, de frequentieverdeling en het maken van steekproeven zijn ook in de eentalige InterCorp-teksten mogelijk. Zo kan men verschillende taalverschijnselen bijvoorbeeld alleen maar in Engels- of Nederlandstalige teksten opzoeken. Dit is handig voor studenten, leraren, taalkundigen en andere geïnteresseerden die alleen maar één taal willen bestuderen. Op deze manier kunnen ook de Tsjechische InterCorp-teksten worden gebruikt.

InterCorp is nog in een ander aspect uniek: in tegenstelling tot andere corpora die statisch (ongewijzigd) blijven, groeit InterCorp steeds verder. Het aantal talen, woorden en genres wordt steeds groter. In de toekomstige versie(s) van InterCorp worden de talen Arabisch, Chinees, Oekraïens, Romani, Vietnamees en Albanees opgenomen. Ook zullen er in de toekomst krantenteksten en teksten van de website van PressEurope in het Tsjechisch, Nederlands, Engels, Frans, Pools, Duits, Italiaans, Portugees, Roemeens en Spaans worden toegevoegd. Tot slot zullen er ook juridische teksten in de talen van de EU van het 'JRC-ACQUIS' corpus, teksten van het corpus voor Slavische talen 'ParaSol' en Oekraïense teksten van het 'PolUkr' corpus bijkomen.

Voor de talencombinatie Nederlands - Tsjechisch bevat het project InterCorp 5 203 000 woorden in het Nederlands en 4 175 000 woorden in het Tsjechisch. Het is vooral

samengesteld uit literaire teksten; het bevat in totaal 64 titels. In de onderstaande tabel staan de oorspronkelijk Nederlandstalige teksten die een deel uitmaken van het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp. In de rechter kolom staat telkens de vertaling naar het Tsjechisch met de naam van de vertaler erbij.

Origineel (brontaal: Nederlands)	Vertaling (doeltaal: Tsjechisch)
1. Claus, Hugo: <i>De Metsiers</i>	<i>Metsiersové</i> , vert. Olga Krijtová
2. Daisne, Johan: <i>De trein der traagheid</i>	<i>Vlak setrvačnosti</i> , vert. Olga Krijtová
3. Diekmann, Miep: <i>Padu is gek</i>	<i>Padu se nedá</i> , vert. Olga Krijtová
4. Grunberg, Arnon: <i>Blauwe maandagen</i>	<i>Modré pondělky</i> , vert. Veronika Havlíková
5. Haasse, Hella S.: <i>Heren van de thee</i>	<i>Páni čajových plantáží</i> , vert. Petra Schürová
6. Hart, Maarten 't: <i>Het woeden der gehele wereld</i>	<i>Hněv celého světa</i> , vert. Jana Pellarová
7. Hartog, Jan de: <i>Het Ziekenhuis</i>	<i>Nemocnice</i> , vert. Jiří Elman
8. Japin, Arthur: <i>Een schitterend gebrek</i>	<i>Nádherná vada</i> , vert. Olga Krijtová
9. Loo, Tessa de: <i>De tweeling</i>	<i>Dvojčata</i> , vert. Jana Pellarová
10. Loon, Karel van: <i>De Passievrucht</i>	<i>Otec a otec</i> , vert. Ruben Pellar
11. Moor, Margriet de: <i>Eerst grijs, dan wit, dan blauw</i>	<i>Šedá, bílá, modrá</i> , vert. Magda de Bruin-Hüblová
12. Mulisch, Harry: <i>De grens</i>	<i>Hranice</i> , vert. Marta Nouzová en Jitka Hronová
13. Mulisch, Harry: <i>De Procedure</i>	<i>Procedura</i> , vert. Veronika Havlíková
14. Mulisch, Harry: <i>Twee vrouwen</i>	<i>Dvě ženy</i> , vert. Olga Krijtová
15. Mulisch, Harry: <i>Wat gebeurde er met sergeant Massuro</i>	<i>Co se stalo se seržantem Massurem?</i> , vert. Marta Nouzová en Jitka Hronová
16. Nooteboom, Cees: <i>Het volgende verhaal</i>	<i>Následující příběh</i> , vert. Olga Krijtová
17. Nooteboom, Cees: <i>Rituelen</i>	<i>Rituály</i> , vert. Veronika Havlíková
18. Palmen, Connie: <i>De vriendschap</i>	<i>Přátelství</i> , vert. Magda de Bruin-Hüblová
19. Remoortere, Julien van: <i>Een veilig, stinkend nest</i>	<i>Hnízdo</i> , vert. Olga Krijtová
20. Schmidt, Annie M.G.: <i>Het Luciferdoosje</i>	<i>Krabička od zápalek</i> , vert. Olga Krijtová
21. Schmidt, Annie M.G.: <i>Roel met gevoel</i>	<i>Dobromil Cituplný</i> , vert. Olga Krijtová
22. Winter, Leon de: <i>Hoffmans honger</i>	<i>Hoffmanův hlad</i> , vert. Ruben Pellar
23. Wolkers, Jan: <i>Een roos van vlees</i>	<i>Růže z masa</i> , vert. Olga Krijtová

Tabel nr. 1: Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp: Nederlandstalige boeken

In de onderstaande tabel staan de oorspronkelijk Tsjechische titels die deel uitmaken van het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp. In de rechter kolom staat telkens de vertaling naar het Nederlands met de naam van de vertaler erbij.

Origineel (brontaal: Tsjechisch)		Vertaling (doeltaal: Nederlands)
1.	Havel, Václav: <i>Do různých stran</i>	<i>Naar alle windstreken</i> , vert. Hans Krijt en Richard Ernest
2.	Havel, Václav: <i>Novoroční projev prezidenta ČSSR Václava Havla. Praha, Pražský hrad, 1. ledna 1990</i>	<i>Nieuwjaarstoespraak van 1 januari 1990</i> , vert. Siebe Visser
3.	Havel, Václav: <i>Slovo o slovu</i>	<i>Een woord over het woord</i> , vert. Peggy van der Leeuw
4.	Klíma, Ivan: <i>Ani svatí, ani andělé</i>	<i>Geen heiligen, geen engelen</i> , vert. Irma Pieper
5.	Kohout, Pavel: <i>Hvězdná hodina vrahu</i>	<i>Praagse weduwe</i> , vert. Mieke Lindenburg
6.	Kriseová, Eda: <i>Co se stalo</i>	<i>Wat er gebeurde in het gekkenhuis</i> , vert. Hank Geerts
7.	Kundera, Milan: <i>Jakub a jeho pán</i>	<i>Jacques en zijn meester: hommage aan Denis Diderot in drie bedrijven</i> , vert. Ivo Gay
8.	Kundera, Milan: <i>Nesmrtelnost</i>	<i>Onsterfelijkheid</i> , vert. Jana Beranová
9.	Kundera, Milan: <i>Směšné lásky</i>	<i>Lachwekkende liefdes</i> , vert. Jana Beranová
10.	Kundera, Milan: <i>Valčík na rozloučenou</i>	<i>Afscheidswals</i> , vert. Jana Beranová
11.	Lustig, Arnošt: <i>Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou</i>	<i>De reis van Katharina Horowitz</i> , vert. Mieke Lindenburg
12.	Sidon, Karol: <i>Sen o mně</i>	<i>Droom van mijzelf</i> , vert. Edgar de Bruin
13.	Vaculík, Ludvík: <i>Sekyra</i>	<i>De bijl</i> , vert. Kees Mercks
14.	Viewegh, Michal: <i>Výchova dívek v Čechách</i>	<i>De opvoeding van Boheemse meisjes</i> , vert. Edgar de Bruin

Tabel nr. 2: Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp: Tsjechische boeken

De titels in de onderstaande tabel zijn oorspronkelijk in een andere taal geschreven. In het Nederlands-Tsjechische gedeelte staat telkens een Nederlandse en een Tsjechische vertaling. De anderstalige versies van deze literaire werken zijn door verschillende vertalers gemaakt die op de website van InterCorp¹⁵ vermeld staan.

Origineel (brontaal: anders)	
1.	Adams, Douglas: <i>The Hitchhiker's Guide to the Galaxy</i>
2.	Allende, Isabel: <i>Eva Luna</i>
3.	Allende, Isabel: <i>La casa de los espíritus</i>
4.	Bach, Richard: <i>Jonathan Livingston Seagull</i>
5.	Baricco, Alessandro: <i>Seta</i>
6.	Coelho, Paulo: <i>O Alquimista</i>
7.	Coelho, Paulo: <i>Onze minutos</i>

¹⁵ <http://korpus.cz/Park/login>

8.	Doctorow, Edgar Lawrence: <i>Ragtime</i>
9.	Eco, Umberto: <i>Il nome della rosa</i>
10.	Gaarder, Jostein: <i>Appelsinpiken</i>
11.	Gaarder, Jostein: <i>Sofies verden</i>
12.	Gombrowicz, Witold: <i>Ferdydurke</i>
13.	Kafka, Franz: <i>Das Schloss</i>
14.	Kafka, Franz: <i>Der Prozess</i>
15.	Kafka, Franz: <i>Die Verwandlung</i>
16.	Marquez, Gabriel García: <i>Crónica de una muerte anunciada</i>
17.	Marquez, Gabriel García: <i>Doce cuentos peregrinos</i>
18.	Marquez, Gabriel García: <i>El amor en los tiempos del cólera</i>
19.	Marquez, Gabriel García: <i>El otoño del patriarca</i>
20.	Marquez, Gabriel García: <i>Vivir para contarla</i>
21.	McEwan, Ian: <i>Atonement</i>
22.	Obama, Barack H.: <i>Inaugural Speech</i>
23.	Rowling, Joanne: <i>Harry Potter and the Philosopher's Stone</i>
24.	Touissaint, Jean-Philippe: <i>Faire l'amour</i>

Tabel nr. 3: Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp: Boeken met een andere brontaal

Naast de boven vermelde titels bevat het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp ook nieuwsberichten en krantenartikelen van de website van PressEurop¹⁶ en een bulletin van de Vereniging voor Nederlandse en Vlaamse cultuur NE-BE.

1.2.3.1.1 Taalonderzoek

Tot voor kort waren de belangrijkste informatiebronnen over talen vooral intuïtieve gegevens, voornamelijk verkregen door introspectie van taalonderzoekers zelf. Sindsdien is echter al vele malen geconstateerd en bewezen dat het niet mogelijk is om op eigen taalkennis te vertrouwen. De door eigen introspectie verkregen gegevens geven geen informatie over het algemene taalsysteem, maar informatie over het eigen linguïstische gedrag van de taalonderzoeker. Dit gedrag is subjectief en beïnvloed door voorkennis en is daarom niet

¹⁶ <http://www.presseurop.eu/nl>

betrouwbaar. Het gaat om het zogenaamde observer-effect waarbij de onderzoeker het object van zijn onderzoek (ook zonder opzet) beïnvloedt.

Omdat corpuslinguïstiek een relatief jonge discipline is, heeft lang niet iedereen die met taal bezig is kennis van taalcorpora en hun voordelen voor het taalonderzoek. Een mogelijke reden is misschien ook het wantrouwen van sommige geesteswetenschappers ten opzichte van technische onderzoeksmiddelen en statistieken.

In tegenstelling tot de intuïtie en de eigen introspectie zijn corpusgegevens objectief. De mogelijke subjectiviteit wordt door de hoeveelheid gegevens onderdrukt. Corpusgegevens leveren verder ook onverwachte resultaten op die taalkundigen zelf niet zouden kunnen bedenken.

Een taalcorpus is een unieke bron van linguïstisch materiaal. Wat de kwantiteit, kwaliteit en gebruiksmogelijkheden betreft is het veel beter dan alle andere beschikbare bronnen (bijvoorbeeld het internet). Het omvat volledige teksten en het is daarom mogelijk om diverse taalverschijnselen in een vrijwel onbeperkte context te bestuderen. Dit is ook noodzakelijk voor het onderzoek naar de Tsjechische vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord, want de context is in het vertaalproces en in een contrastieve analyse een van de belangrijkste factoren.

Een taalcorpus is een waardevol instrument om taal te kunnen beschrijven, omdat het daadwerkelijk taalgebruik documenteert. Onderzoekers krijgen op die manier een idee over de zeer problematische grens tussen langue en parole. Aan de hand van een taalcorpus kan men de taal descriptief aanpakken. Men kan daadwerkelijke taalverschijnselen beschrijven zonder normatieve eisen te stellen, zoals de traditie was in de Tsjechische grammatica.

Corpuslinguïstiek bouwt met haar methodologische aanpak voort op het structuralisme, brengt nieuwe instrumenten en methoden voor het taalonderzoek en biedt door middel van statistische verwerking van de corpusdata een nieuwe visie op de taal.

Taalcorpora hebben brede toepassingsmogelijkheden in lexicografie: een corpus is een optimaal middel voor het ontstaan van nieuwe woordenboeken en woordenlijsten, het nagaan van de inhoud van oudere woordenboeken, de uitbreiding ervan enz. Moderne woordenboeken ontstaan tegenwoordig bijna uitsluitend op basis van corpusgegevens.

Ten slotte moet nog vermeld worden dat taalcorpora als uitstekend onderwijsmiddel gebruikt kunnen worden. Taaldocenten kunnen met behulp van (parallele) corpora oefeningen voorbereiden die op echte teksten en realistisch taalgebruik gebaseerd zijn. Bij taalstudenten en leraren die geen moedertaalsprekers zijn, kan het corpus als vertaalwoordenboek en naslagwerk worden gebruikt en er kunnen nieuwe studie- en woordenboeken en naslagwerken in de taalcombinatie Nederlands-Tsjechisch ontstaan.

1.2.3.1.2 Vertaalpraktijk

Meertalige corpora zijn databases van vertaalequivalenten en als zodanige zijn ze een zeer waardevol instrument voor vertalers. De corpora zijn zo gealigneerd dat ze niet slechts vertaalequivalenten op woordniveau bevatten, maar ook vertaalequivalenten op zins- en alinea-niveau. Een bepalend factor is daarbij altijd de context. Bijzonder waardevol zijn gespecialiseerde meertalige corpora die terminologie van bepaalde vakken bevatten, bijvoorbeeld corpora met medische en farmaceutische teksten.

Het gebruik van meertalige corpora door vertalers heeft drie grote voordelen:

- gebruik van bestaande vertalingen (door het bekijken van al vertaalde teksten),
- consistentie in het gebruik van terminologie (omdat men niet telkens opnieuw naar nieuwe vertaalequivalenten hoeft te zoeken),
- betrouwbaarheid van de corpusgegevens (teksten die van corpora deel uitmaken werden voor de publicatie door de vertalers, door correctoren en redacteurs nagekeken).

Vertalers stuiten vaak op diverse taalproblemen in de doeltaal en soms moeten ze ook ene of andere verschijnselen opzoeken en nakijken om interferenties van de brontaal te voorkomen. Hieronder volgen enkele voorbeelden uit de vertaalpraktijk. Een parallel corpus is een handig middel:

- Als men bepalen wil welke van twee of meerdere varianten frequenter is.
Voorbeelden:

Is het *grammaticaal* of *grammatisch* in het Nederlands? Is het *boven vermelde* of *bovenvermelde*?

Is het *Annie Schmidt* of *Annie Schmidtová* in het Tsjechisch?

Moet *gracht* met *gracht* of met (*vodní*) *kanál* vertaald worden?

Wat is frequenter als het om tomatensoep gaat: *rajská polévka* of *rajčatová polévka*?

- Als men niet zeker weet hoe bepaalde woorden verbogen of vervoegd moeten worden. Voorbeelden:

In het Tsjechisch: Is het (bez¹⁷) *Theo van Gogha* of *Thea van Gogha*? *Viděl*¹⁸ *Gerarda van 't Reve* of *Gerarda van 't Reva*? Is de vertaling van *zij moeten oni musejí* of *oni musí*?

- Als men niet zeker weet of bepaalde woorden met hoofdletter geschreven moeten worden:

Is het *God* of *god*, *Bůh* of *bůh*? Is het *Bijbel* of *bijbel*, *Bible* of *bible*?

- Als men over de vertaling van bepaalde culturele bijzonderheden en topografische namen twijfelt. Bijvoorbeeld:

Hoe moet de *Maria Hemelvaartskerk* naar het Tsjechisch vertaald worden?

Kan *bramborák* met *aardappelpannenkoek* vertaald worden?

Wat is frequenter voor rozijnen: *rozinky* of *hrozinky*?

- Als het om anglicismen gaat: hoe worden deze naar het Tsjechisch vertaald?

Is het *briefing* of *brífink*? *Meeting* of *mítink*, *manager* of *manažer*?

- Als men dialecten en dialectwoorden wil opzoeken, bijvoorbeeld dat een *grachtenkip* een *eend* is of dat *takovejchhle* een variant van *takových* is enz.

Dit was alleen maar een steekproef van de diverse vertaalkwesties die vertalers moeten aanpakken en waarbij een meertalig corpus een erg handig hulpmiddel kan zijn.

Tegenwoordig kan men veel informatie op het internet vinden, maar taalcorpora hebben het grote voordeel dat ze betrouwbaar zijn. Teksten die ze bevatten zijn op papier (en niet simpelweg op een weblog) gepubliceerd en zijn al door meerdere mensen nagekeken.

1.2.3.2 Grenzen van InterCorp

Net als andere (meertalige) taalcorpora heeft ook InterCorp zijn grenzen. Enkele delen van het corpus bevatten nog niet veel teksten en de corpusgegevens zijn in sommige talencombinaties nog niet getagd. Bij sommige talen zijn ze wel getagd, maar nog niet gelemmatiseerd (naast het Nederlands-Tsjechische gedeelte ook in het Bulgaars-Tsjechische en Hongaars-Tsjechische gedeelte).

---

¹⁷ Het Tsjechische voorzetsel *bez* betekent *zonder* en de daaropvolgende naam of het zelfstandig naamwoord moet verbogen zijn omdat het in genitief is.

¹⁸ *Viděl* betekent *hij zag* en het object moet dan ik accusatief zijn.

Sommige talencombinaties (bijvoorbeeld het Deens-Tsjechische en het Litouws-Tsjechische gedeelte van InterCorp) bevatten nog weinig teksten en dus weinig taalmateriaal. Het corpus wordt echter nog steeds ontwikkeld en verbeterd en er komen steeds meer nieuwe teksten bij. Het grootst is het Spaans-Tsjechische gedeelte met 14 237 000 woorden, het kleinst is het Deens-Tsjechische gedeelte met 190 000 woorden. Het Nederlands-Tsjechische gedeelte bevindt zich met 5 203 000 woorden ergens in het midden.

Een gediscussieerde kwestie is het probleem van de representativiteit van taalcorpora. Zelfs heel grote corpora bevatten slechts teksten van bepaalde soorten en genres. Hoewel men probeert om corpora uit teksten van alle genres en over allerlei onderwerpen samen te stellen, is deze kwestie is nog steeds niet opgelost. Toch zijn corpora nu al beter instrument voor taalonderzoek dan gegevens die slechts op intuïtie en taalgevoel van taalkundigen zijn gebaseerd.

Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp wordt ondersteund door docenten, medewerkers en studenten van de afdeling Neerlandistiek aan de Karelsuniversiteit te Praag onder leiding van PhDr. Zdeňka Hrnčířová en Mgr. Eliška Boková.

1.3 Tegenwoordig deelwoord

Het tegenwoordig deelwoord wordt soms ook onvoltooid deelwoord genoemd. Zowel in het Nederlands, als in het Tsjechisch wordt deze vorm van het werkwoord niet meer zo vaak gebruikt. In de Nederlandse spreektaal wordt het tegenwoordig deelwoord niet of nauwelijks gebruikt, het is meer een onderdeel van de schrijftaal en soms wordt het als archaïsch beschouwd.

Het Tsjechisch kent taalvormen die nog archaïscher dan het tegenwoordig deelwoord zijn, bijvoorbeeld de zogenaamde transgressives¹⁹, die uitsluitend in de schrijftaal gebruikt worden. Maar ook het tegenwoordig deelwoord wordt in de Tsjechische spreektaal en het dagelijks taalgebruik nauwelijks gebruikt. In de volgende hoofdstukken wordt eerst de vorm van het tegenwoordig deelwoord in de Nederlandse taal beschreven, vervolgens de gebruiksmogelijkheden ervan en ten slotte de mogelijkheden die de Tsjechische vertalers hebben om het tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch te vertalen.

---

¹⁹ Voor deze grammaticale categorie bestaat in het Nederlands het begrip 'transgressief'. Omdat deze categorie in de Nederlandse grammatica niet voorkomt en het dus niet helemaal duidelijk zou zijn wat 'transgressief' betekent, gebruik ik in deze scriptie de Engelse naam 'present transgressive' en de Tsjechische naam 'přechodník přítomný'. De categorie wordt nader besproken in de volgende hoofdstukken.

Het tegenwoordig deelwoord heeft het aspect toestand of het aspect voortgang, d.w.z. dat de werking ofwel statisch, ofwel voortdurend is. Voorbeelden hiervan zijn:

- een *staande* klok (toestand)
- *lopend* naar het station (voortgang)

De werkwoordstijd van het tegenwoordig deelwoord is tegenwoordig.

1.3.1 Vorm

Het tegenwoordig deelwoord is een vormcategorie van het werkwoord en wordt gevormd door toevoeging van een *-d* aan de infinitief van het werkwoord. In het praktijk eindigen tegenwoordige deelwoorden dus op *-(e)nd(e)*. Voorbeelden:

- *Huilend* zocht het kind naar zijn ouders.
- Er stond een *zoenend* paar.
- *Slapend* was hij schattig.

Tegenwoordige deelwoorden worden vaak bijvoeglijk gebruikt. Ze staan dan voor zelfstandige naamwoorden en net als deze krijgen ze na een bepaald lidwoord (en bij *de*-woorden en in meervoud ook na een onbepaald lidwoord) de uitgang *-e*. Soms is het moeilijk om ze van adjectieven te onderscheiden. Voorbeelden hiervan zijn:

- *vallende* ziekte
- *slaande* ruzie
- *piepende* remmen
- *rijdende* artillerie

1.3.2 Gebruik

Het tegenwoordig deelwoord is een werkwoordsvorm die qua vorm duidelijk herkenbaar is, maar die verschillende functies in de zin kan hebben. Het tegenwoordig deelwoord kan gebruikt worden:

1. als deel van het gezegde (predicatief gebruik),
2. als bepaling bij een werkwoordelijk gezegde,
3. als bepaling van gesteldheid,
4. in vaste verbindingen en als voorzetsel,
5. als (deel van een) onvolledige zin / beknopte bijzin,

6. als adjectief (attributief gebruik), bijwoord of zelfstandig naamwoord.

Ad 1: Voorbeelden²⁰ van het gebruik van tegenwoordige deelwoorden als deel van het gezegde:

- Hij is *doende*.
- Wat is hier *gaande*?

Ad 2: Als bepaling bij een werkwoordelijk gezegde wordt het tegenwoordig deelwoord in de volgende voorbeeldzinnen gebruikt.

- Hij komt *lopend*.
- Ze spreekt *slissend*.

Ad 3: Zoals boven vermeld, kan het tegenwoordig deelwoord ook als bepaling van gesteldheid worden gebruikt. In deze functie wordt het soms door *al* voorafgegaan.

Voorbeelden:

- Karin liep *lachend* weg.
- Peter stond *zingend* onder de douche.
- Ik heb die molen nog nooit *draaiend* gezien.
- *Al pratend* vergaten ze uit te stappen.

Als het tegenwoordig deelwoord als beknopte bijzin of als kern ervan gebruikt wordt, staat er vaak nog een geïncorporeerd zinsdeel bij. Dit kan bijvoorbeeld een lijdend voorwerp of een overgankelijk werkwoord zijn. Voorbeelden:

- *Marsliederen zingend* kwamen de wandelaars terug.
- *Uit volle borst marsliederen zingend* kwamen de wandelaars terug.

Ad 4: In de schrijftaal komt het tegenwoordig deelwoord soms in vaste verbindingen voor. Deze zogenaamde absolute constructies worden uitsluitend in formeel taalgebruik gebruikt.

Bijvoorbeeld:

- *Wind en weder dienende* gaan we morgen erop uit.
- *Niets meer aan de orde zijnde* sloot de voorzitter de vergadering.
- *Hangende het onderzoek* wordt geen commentaar gegeven.

---

²⁰ De voorbeelden zijn afkomstig van de *Algemene Nederlandse Spraakkunst*: <http://www.let.ru.nl/ans/e-ans/>

In sommige gevallen kunnen tegenwoordige deelwoorden in absolute constructies ook als voorzetsels opgevat worden. Zoals bij de volgende voorbeelden: *gedurende* het gesprek, *aangaande* uw brief, *betreffende* deze zaak en dergelijke. Ook dit is formeel taalgebruik en wordt uitsluitend in geschreven Nederlands gebruikt.

Ad 5: Tegenwoordige deelwoorden kunnen ook (een deel van) onvolledige zinnen vormen, mits het werkwoord in een volledige zin ook in de vorm van een tegenwoordig deelwoord kan voorkomen. Zoals bijvoorbeeld:

- A: Hoe heb je dat jaar in Frankrijk doorgebracht? B: *Studerend*. (volledige zin: Dat jaar heb ik *studerend* doorgebracht.)

Tegenwoordige deelwoorden komen ook vaak in beknopte bijzinnen voor:

- *Dwalend* langs beemd en veld kwam Oscar de wonderlijkste dieren tegen.
- *Al schrijvende* kreeg ik ten slotte duidelijkheid over mijn eigenlijke bedoeling.

Ad 6: Veel tegenwoordige deelwoorden worden als adjectieven gebruikt. Het al dan niet voorkomen van een *-e* is dan afhankelijk van de regels die voor adjectieven gelden.

Voorbeelden van tegenwoordige deelwoorden die als adjectieven worden gebruikt zijn *vallende* ziekte en *zittend* leven. Sommige tegenwoordige deelwoorden worden zo vaak als adjectieven gebruikt dat ze door moedertaalsprekers als adjectieven worden gezien. Omdat zulke adjectieven wel van werkwoorden zijn afgeleid, heten ze deverbatieve adjectieven. De werkwoordelijke betekenis van zulke woorden voelt men niet meer:

- een *voortdurende* strijd,
- de *woedende* menigte,

In de bovenstaande gevallen gaat het om attributief gebruik. Zo is het ook in het volgende voorbeeld:

- Een *klagend* lied weergalmde door het huis.

Het verschil tussen echte tegenwoordige deelwoorden en degene die als (deverbatieve) adjectieven worden gebruikt, is dat tegenwoordige deelwoorden meestal niet als naamwoordelijk deel gebruikt kunnen worden. Zo is bijvoorbeeld *het huilende kind* of *de vertrekkende trein* mogelijk, maar niet *het kind is huilend* of *de trein is vertrekkend*. Er zijn echter enkele gevallen waar het tegenwoordig deelwoord wel als naamwoordelijk deel

gebruikt kan worden. Meestal eindigen deze tegenwoordige deelwoorden op een *-e* en hebben ze een duratieve of een inchoatieve betekenis. Vaak zijn dit vaste uitdrukkingen, bijvoorbeeld:

- Vader was druk *doende*.
- Het onderzoek is nog *gaande*.
- De zaak is nog *hangende*, de beslissing wordt binnenkort genomen.
- We hebben nog geen kamer gevonden, we zijn nog *zoekende*.

Sommige tegenwoordige deelwoorden maken vanuit de functie van een adjectief nog een overgang naar bijwoorden en zelfstandige naamwoorden door. Voorbeelden:

- bijwoorden: *laaiend enthousiast, afnemend buig*
- zelfstandige naamwoorden: *de belangstellenden, de wachtenden*

1.3.3 Vertaalmogelijkheden naar het Tsjechisch

Zowel in het Nederlands, als in het Tsjechisch wordt het tegenwoordig deelwoord als formeel en archaïsch beschouwd. Het komt in formeel schriftelijk taalgebruik of in literaire teksten voor waar de stijl belangrijk is. In Nederlandstalige literaire teksten die voor dit onderzoek zijn geanalyseerd en die in totaal 572 020 woorden bevatten, komt het tegenwoordig deelwoord 1002 keer voor. Dat is één tegenwoordig deelwoord per 2,5 pagina's. De literaire teksten bevatten tegenwoordige deelwoorden in alle bovengenoemde functies. De Tsjechische vertalers moesten tijdens het vertaalproces telkens een manier vinden om het tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch te vertalen.

De grammaticale categorie van het tegenwoordig deelwoord heeft in allebei de talen dezelfde functies en gebruiksmogelijkheden. In allebei de talen wordt het als formeel beschouwd.

Daarom zou men kunnen aannemen dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord automatisch met het Tsjechische tegenwoordig deelwoord vertaald wordt. Zoals uit het onderzoek in het praktijkgedeelte van deze scriptie blijkt, is dit lang niet altijd zo. De structuur van de twee talen is zo verschillend dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord vaak op een andere manier vertaald moet worden.

Hieronder volgt een tabel met de opsomming van vertaalmogelijkheden van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch. De voorbeelden komen uit het Nederlands-Tsjechische subcorpus dat als materiaal voor dit onderzoek gekozen is. Het subcorpus wordt in 2.2.1 *Subcorpus en methode* nader besproken. Op basis van dit subcorpus kan men zeggen

dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met behulp van de volgende middelen vertaald kan worden: de naamwoordelijke constituent, de adjectivische constituent, de bijwoordelijke constituent, de voorzetselconstituent, de werkwoordelijke constituent, de (bij)zin en de weglating. In de categorie adjectivische constituent wordt de categorie ´deverbatieve adjectieven´afzonderlijk beschouwd. In de categorie van de werkwoordelijke constituent komen vertaaloplossingen met een werkwoord in persoonsvorm, met infinitief, met het tegenwoordig deelwoord, met de zogenaamde present transgressive en met complement voor. Met ´werkwoordelijke constituent met een werkwoord in persoonsvorm´ worden alle werkwoordelijke constituenten bedoeld die geen infinitief, geen tegenwoordig deelwoord, geen present transgressive en geen naamwoordelijk of bijwoordelijk complement bevatten. Deze formele vertaalequivalenten worden nadre besproken in het praktijkgedeelte van deze scriptie.

Formeel vertaalequivalent	Voorbeeld
Naamwoordelijke constituent	genietend - radost
Adjectivische constituent	belangwekkend - zajímavý
Adjectivische constituent (deverbatief adjectief)	verblindend - oslepující
Bijwoordelijke constituent	afwisselend - střídavě
Voorzetselconstituent	genietend – s rozkoší
Werkwoordelijke constituent (persoonsvorm)	bloedend - krvácejí
Werkwoordelijke constituent (infinitief)	puffend - funět
Werkwoordelijke constituent (tegenwoordig deelwoord)	gloeiend - žhnoucí
Werkwoordelijke constituent (present transgressive)	achterlatend - ponechávaje
Werkwoordelijke constituent (met complement)	zorgwekkend – vzbuzující obavy
(Bij)zin	dakbalken-trillend – až se otřásaly podkrovní trámy
Weglating	beduidend - 0

Tabel nr. 4: Vertaalmogelijkheden van Nederlandse tegenwoordige deelwoorden naar het Tsjechisch

De meeste bovengenoemde vertaalmogelijkheden zijn categorieën die ook in de Nederlandse grammatica bestaan. Eén categorie komt echter in de Germaanse en Romaanse talen niet voor: de zogenaamde *present transgressive*, of *přechodník přítomný* in het Tsjechisch.

De transgressive is een taalkundig begrip voor een bijzondere werkwoordsvorm die slechts in vier Slavische talen voorkomt: in het Tsjechisch, het Slowaaks, het Pools en het Litouws. Het is een archaïsche vorm van het werkwoord die tegenwoordig slechts in literaire werken en in spreekwoorden en vaste uitdrukkingen wordt gebruikt. Deze werkwoordsvorm werd vaak gebruikt in de literaire taal in het begin van de 20^e eeuw. Deze vorm wordt bijvoorbeeld veel gebruikt in de wereldberoemde satirische roman *De lotgevallen van de brave soldaat Švejk* van de auteur Jaroslav Hašek. De categorie van de transgressives (*přechodníky*) kan verdeeld worden in present transgressive (*přechodník přítomný*) en past transgressive (*přechodník minulý*). Formeel eindigt de present transgressive op *-a*, *-ouc*, *-ouce*, *-e*, *-íc*, of *-íce* en de past transgressive op *-v*, *-vši* en *-vše*, afhankelijk van het genus van het zelfstandig naamwoord in het onderwerp. Het Nederlandse tegenwoordig deelwoord kan slechts met de tegenwoordige vorm van de transgressive vertaald worden, met present transgressive (*přechodník přítomný*). Het voltooid deelwoord kan daarentegen met past transgressive (*přechodník minulý*) vertaald worden.

Uit tabel *Tabel nr. 4: Vertaalmogelijkheden van Nederlandse tegenwoordige deelwoorden naar het Tsjechisch* blijkt dat vertalers veel mogelijkheden hebben om het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch te vertalen en dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord niet slechts met het Tsjechische tegenwoordig deelwoord vertaald wordt. Hoe dit in de praktijk gebeurt zal uit het onderzoek in het praktijkgedeelte van deze scriptie blijken.

2 PRAKTIJKGEDEELTE

In het praktijkgedeelte van deze scriptie ga ik aan de slag met het onderzoek naar de formele vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch. In de volgende twee hoofdstukken zal ik eerst de onderzoeksvraag en het doel van dit onderzoek formuleren. Verder zal ik op de aanpak van het onderzoek ingaan. Daarna zal ik de in het subcorpus gevonden vertaaloplossingen categoriseren, analyseren en omschrijven en ten slotte zal ik de bevindingen samenvatten en uit de resultaten conclusies trekken.

2.1 Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag van deze scriptie luidt: Welke formele vertaalmiddelen worden door Tsjechische literaire vertalers van de tweede helft van de 20^e eeuw gebruikt om Nederlandse tegenwoordige deelwoorden naar het Tsjechisch te vertalen? De vertaaloplossingen worden in het voor dit doel speciaal samengestelde Nederlands-Tsjechische subcorpus opgezocht. De aanpak van dit onderzoek, het subcorpus en tendensen van de vertalers worden in de volgende hoofdstukken besproken.

De categorie van het tegenwoordig deelwoord bestaat zowel in de Nederlandse als ook in de Tsjechische grammatica en het tegenwoordig deelwoord geldt in allebei de talen als ouderwets. Daarom zou men kunnen aannemen dat Nederlandse tegenwoordige deelwoorden simpelweg met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden vertaald moeten worden. Uit het onderzoek zal echter blijken dat het lang niet altijd zo is. Het Nederlandse tegenwoordig deelwoord wordt, afhankelijk van de context en de zinsstructuur, met een verscheidenheid aan formele equivalenten vertaald.

Het doel van dit onderzoek is om de vraag te beantwoorden, hoe vaak het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met het Tsjechische tegenwoordig deelwoord vertaald wordt en welke andere vertaalmogelijkheden er bestaan. Met dit onderzoek en deze scriptie wil ik laten zien hoe men als vertaler, taalkundige, taaldocent en -student met meertalige taalcorpora kan werken en hoe deze voor de talencombinatie Nederlands – Tsjechisch voordelig kunnen zijn.

2.2 Plan van aanpak

In dit hoofdstuk zal ik op de aanpak van het onderzoek ingaan. Eerst zal ik het speciaal voor dit onderzoek samengestelde Nederlands-Tsjechische subcorpus bespreken en omschrijven.

Vervolgens zal ik op de zoekopdracht, de technieken, de werkwijze met InterCorp en de analyse van de concordanties ingaan.

2.2.1 Subcorpus en methode

Voor het onderzoek is het noodzakelijk om in het kader van InterCorp een Nederlands-Tsjechisch subcorpus samen te stellen. Het subcorpus moet groot genoeg zijn om representatief taalmateriaal voor het onderzoek te krijgen, maar tegelijk moet het ook beperkt zijn zodat men de concordanties kan analyseren en verwerken.

Voor dit onderzoek heb ik een subcorpus samengesteld dat uit 8 oorspronkelijk Nederlandstalige (Nederlandse en Vlaamse) literaire teksten bestaat. Deze romans en verhalen zijn alle na de Tweede Wereldoorlog gepubliceerd, tussen de jaren 1950 en 1998. Ook de vertalingen zijn in de tweede helft van de 20^e eeuw ontstaan. Zowel de auteurs als ook de vertalers spreken dus hedendaags Nederlands/Vlaams en Tsjechisch. Al die 8 literaire werken zijn door vooraanstaande vertalers naar het Tsjechisch vertaald, namelijk door Olga Krijtová, Veronika Havlíková, Petra Schürová, Jana Pellarová, Jiří Elman, Magda de Bruin-Hüblová, Marta Nouzová en Jitka Hronová.

Zoals in het hoofdstuk *1.2.3.1 Mogelijkheden van InterCorp* al vermeld staat, bevat het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp veel meer dan de 8 teksten. Er zijn weinig vertalers die in de talencombinatie Nederlands-Tsjechisch werken en daarom bevat het corpus meerdere teksten die door één vertaler vertaald zijn. Omdat vertalers bepaalde vertaaltendenties kunnen hebben, is het beter om zich tot maximaal twee teksten van één vertaler te beperken om representatieve resultaten te krijgen. Daarom heb ik het subcorpus uit de in de onderstaande tabel ingelijste teksten samengesteld.

Aantal woorden	Auteur	Origineel	Publicatiejaar (origineel)	Vertaler	Vertaling	Publicatiejaar (vertaling)
31690	Hugo Claus	<i>De Metsiers</i>	1950	Olga Krijtová	<i>Metsiersové</i>	1974
84511	Arnon Grunberg	<i>Blauwe maandagen</i>	1994	Veronika Havlíková	<i>Modré pondělky</i>	1999
95592	Hella S. Haasse	<i>Heren van de thee</i>	1992	Petra Schürová	<i>Páni plantáže</i>	2003
92167	Maarten 't Hart	<i>Het woeden der gehele wereld</i>	1993	Jana Pellarová	<i>Hněv celého světa</i>	2001
118396	Jan de Hartog	<i>Het ziekenhuis</i>	1966	Jiří Elman	<i>Nemocnice</i>	1976
71232	Margriet de Moor	<i>Eerst grijs, dan wit, dan blauw</i>	1991	Magda de Bruin-Hüblová	<i>Šedá, bílá, modrá</i>	2000
72065	Harry Mulisch	<i>De procedure</i>	1998	Veronika Havlíková	<i>Procedura</i>	2001
6367	Harry Mulisch	<i>Wat gebeurde er met de sergeant Massuro?</i>	1957	Marta Nouzová, Jitka Hronová	<i>Co se stalo se seržantem Massurem?</i>	1985
Totaalgrootte van het subcorpus: 572 020 woorden (ongeveer 2288 pagina's) ²¹						

Tabel nr. 5: Het subcorpus met 8 Nederlandse literaire werken en hun Tsjechische vertalingen

Uit de tabel blijkt dat de vertaalster Veronika Havlíková twee van de romans heeft vertaald: *Blauwe maandagen* van Arnon Grunberg en *De procedure* van Harry Mulisch. Om een subcorpus te krijgen dat voor het onderzoek groot genoeg is, zijn zeven boeken echter niet genoeg. Daarom is het noodzakelijk om twee boeken van één vertaler te nemen. Nadat ik in de onderstaande hoofdstukken de in het subcorpus gevonden vertaaloplossingen analyseer, probeer ik vast te stellen of de vertalers een soort vertaaltendensen hebben, d.w.z. of ze de neiging hebben om het tegenwoordig deelwoord altijd op een bepaalde manier te vertalen.

²¹ 1 pagina = ongeveer 250 woorden

De methode die voor dit onderzoek wordt toegepast, is contrastieve analyse van het parallelle Nederlands-Tsjechische vertaalcorpus. De analyse zal kwantitatief en kwalitatief zijn. De resultaten zullen in tabellen en grafieken gepresenteerd worden.

De concordanties worden in InterCorp telkens als één zin of één alinea weergegeven om de context te kunnen zien. Met behulp van de collocaten (de aangrenzende woorden) en de context bepaal ik telkens door welk woord/welke woorden de betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord wordt uitgedrukt, d.w.z. welke woorden dezelfde of soortgelijke semantische informatie dragen. In de Tsjechische vertaling is de betekenis van het tegenwoordig deelwoord soms met één woord, soms met een woordgroep en soms met een gehele (bij)zin vertaald. In sommige gevallen is het tegenwoordig deelwoord en de betekenis ervan in de zin weggelaten.

In de bijlage van deze scriptie zijn tabellen met alle in het subcorpus gevonden vertaaloplossingen bijgevoegd. De tabellen zijn voor de afzonderlijke teksten aangemaakt waaruit het subcorpus bestaat. In de linker kolom staat telkens het Nederlandse tegenwoordig deelwoord, in het midden de Tsjechische vertaling en in de rechter kolom de omschrijving met afkortingen. Deze afkortingen staan voor de verschillende categorieën waarmee het tegenwoordig deelwoord vertaald kan worden. Nadat deze gegevens in hoofdstuk 2.3 *Onderzoek* geanalyseerd zijn, komt ten slotte een samenvatting van de resultaten, een evaluatie van het onderzoek en een conclusie.

2.2.2 De zoekopdracht in InterCorp

In de Nederlandstalige bronteksten in het voor dit onderzoek samengestelde subcorpus wil ik alle Nederlandse tegenwoordige deelwoorden opzoeken. Daarvoor moet een zoekopdracht geformuleerd worden die alle tegenwoordige deelwoorden opzoekt.

Het project InterCorp is vrij online toegankelijk. Voor een onbeperkt gebruik ervan dient men echter geregistreerd te zijn. Dit kan door het aanvragen van de inloggegevens via een elektronisch formulier waarin de gebruiker verklaart dat hij of zij de corpusgegevens niet voor commerciële doeleinden zal gebruiken. Het formulier kan o.a. in Word- en Pdf-formaat gedownload worden en naar het Instituut van het Tsjechisch Nationaal Corpus (ÚČNK) gestuurd worden. Op die manier kan men inloggegevens voor InterCorp aanvragen en onbeperkt toegang tot de corpusgegevens krijgen.

Hieronder volgt het eigenlijke procedé voor het formuleren van de juiste zoekopdracht in InterCorp in enkele stappen. Met opzet laat ik in de opeenvolging van de stappen ook degene staan die in eerste instantie niet tot het vinden van de juiste concordanties leiden. De bedoeling is om te laten zien dat eerst de juiste zoekopdracht geformuleerd moet worden om uiteindelijk de gewenste concordanties te krijgen. Met “gewenste” concordanties bedoel ik de grammaticale categorie die ik in het Nederlandstalige gedeelte van het subcorpus wil vinden: tegenwoordige deelwoorden die in het Nederlands op *-end(e)* eindigen.

Stappenplan: Formulering van de juiste zoekopdracht in InterCorp

- Op de website van InterCorp: <http://korpus.cz/Park/login> inloggen.
- Op ‘New Query’ voor een nieuwe zoekopdracht klikken.
- ‘Intercorp_cs’ en ‘intercorp_nl’ aankruisen om het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp te kiezen.
- Bestanden aankruisen waaruit men het subcorpus wil samenstellen, bijvoorbeeld ‘Claus-Metsiersove’, ‘Grunberg-Modre_pondelky’, ‘Haase-Pani_plantazi’ enz. Hier worden de 8 literaire werken aangekruist waaruit het subcorpus samengesteld moet worden.
- Onderaan de zoekbalk ‘Korpus: intercorp_nl’ de functie CQL (Corpus Query Language) aankruisen en de volgende zoekopdracht intypen: **[word=“.*end.*]**
Deze zoekopdracht zoekt alle woorden op die *-end-* bevatten.
- Deze zoekopdracht levert veel concordanties. Bij nader inzien blijkt echter dat dit niet de juiste zoekopdracht is. Onder de concordanties zijn ook woorden als *vriendelijk*, *vriendschappelijk*, *bekend*, *welbekend*, *tender*, *gewend*, *bevriend*, *keurbende*, *eender*, *onbekend*, *vierendertig*, *ellendig*, *Arend* en dergelijke. Deze zoekopdracht levert dus alle woorden die ergens (ook in de woordstam) de letters *-end-* bevatten. In veel gevallen gaat het niet om tegenwoordige deelwoorden. De zoekopdracht moet gespecificeerd worden.
- Om de juiste zoekopdracht te formuleren probeer ik uit te vinden op welke manier de grammatische categorie van het tegenwoordig deelwoord in InterCorp getagd is: in de zoekbalk ‘Korpus: intercorp_nl’ typ ik een concreet tegenwoordig deelwoord in: *lachend*. Om het woord *lachend* ook in zinnen te vinden waar het attributief gebruikt is (*lachende*), zou voor deze zoekopdracht eigenlijk ‘lemma’ aangekruist moeten worden. Omdat het Nederlandstalige gedeelte van InterCorp echter nog niet

gelemmatiseerd is, moet dit handmatig gedaan worden: in 'wordform' eerst *lachend* en daarna *lachende* intypen.

- Nadat deze twee zoekopdrachten concordanties leveren, klik ik op 'Show options' in de rechterbalk 'intercorp_nl' en kruis de optie 'tag' aan. Dit levert een lijst met concordanties met tags op waarmee in het Nederlandstalige gedeelte van InterCorp tegenwoordige deelwoorden getagd worden, namelijk 000, 100, 202, 203 en 205, afhankelijk van de functiedie ze in de zin vervullen.
- Nadat ik de juiste tags heb gevonden, kan de zoekopdracht gespecificeerd worden: **[word="*.end.*"&tag="000|100|202|203|205"]**
- Deze zoekopdracht levert met succes de gewenste concordanties voor de analyse van de formele vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch.

intercorp_cs (463173 tokens)	intercorp_nl (573287 tokens)
show options Filter	Kwic
show context 1974_25185 Je to uklidňující pocit , když dřevák cítí na boku i přes vlnický svět ocelovou hlavě .	Claus-Metsierszove Het is een geruststellend /203 gevoel , als je tegen je zij , dwars door de wollen trui , de stalen geweerloop voelt .
show context 1974_25185 Ve spánčích mi bije krev jako zvon .	Claus-Metsierszove Het slaat in mijn slapen als razend /202 .
show context 1974_25185 Najednou se ozve chechtot , protáhly , mekavý chechtot , blázna volá : „ Mo - o-one ! ”	Claus-Metsierszove En dan stijgt plots een gegiechel op , een langgerekt , hinnkend /202 gegiechel , de gek roept : ' Mo-o-on , '
show context 1974_25185 „ U2 sem dlouho nezašel , ” řekne přemýšlivě Bennie .	Claus-Metsierszove ' Het is lang geleden , dat hij hier kwam , ’ zegt Bennie nadenkend /205 .
show context 1974_25185 A zase začal s tím rozčlujícím hlazením hlavně .	Claus-Metsierszove Weer begint het ergerende /203 gestreel langs de loop van het geweer .
show context 1974_25185 Pořád ho bude muset šetřit , navzdýcky zůstane dítětem , jako je teď , hrozivým , rvavým a najednou zas měkkým dítětem té cukky . Taký on , když po něčem baží , drží se toho zuby nehty , dokud to nedostane .	Claus-Metsierszove Ik zal hem altijd moeten sparen , hij zal altijd het kind van nu blijven , het driegende /203 , vechtende /203 , en dan plots weke kind van de teef , en wat hij begeert , daar klemt hij zijn klauwen aan vast , tot hij het krijgt .
show context 1974_25185 Bennie se mohl uchechtat . Musel jsme ho plácát mokrým ručnícem do obličje a třást s ním , než to z něho vylezlo .	Claus-Metsierszove Bennie heeft zich dan krampen gelachen , wij hebben hem met een natte handdoek in het gezicht moeten slaan en hevig schudden , tot hij er hikkend /100 uitkwam .
show context 1974_25185 A nebo onehdý , když Jules dělal na senách , házela na něho panimáma kameny jak pěst a kňžela : „ Huhuhu ! Já jsem luciper ! ”	Claus-Metsierszove En dan ' s anderendaags /100 , terwij Jules in het hooi werkte , gooid de Moeder met vuistdikke keien naar hem , terwij ze riep : ' Oe-Hoe-Oe-Hoe , ik ben Lucifer . '
show context 1974_25185 Líbal jsem to ruku , dlaň i hřbet , klouby , prsty a nehty a ta ruka mě hladla , někdy mě štipala nebo drásala až do krvava .	Claus-Metsierszove Ik heb die hand gekust , palm en rug , kneukels , vingers en vingernagels , die hand heeft mij gestreeld daar en daar , soms nipend /202 en krabbelend /202 tot bloedens toe .
show context 1974_25185 Věděla , co dělá , když s úsměvem rozmula to zástěru .	Claus-Metsierszove Zij wist wat zij deed , toen zij glimlachend /205 haar schoot openschoof .
show context 1974_25185 A nebo jak se protluče tamhle slečinka , ” ukáže na Annu , jak tam sedí na dřevěném plotě a bimbá nohama .	Claus-Metsierszove Of nog beter , hoe de juffrouw daar het jaar zal doormaken . ' Zij wijst naar Ana die op het houten hofhek zit , wiegend /205 met haar benen .
show context 1974_25185 Export: xls1_xls2	Claus-Metsierszove

Afbeelding nr. 1: Concordanties met tegenwoordige deelwoorden en tags

2.3 Onderzoek

2.3.1 Algemeen

In de onderstaande hoofdstukken bespreek ik afzonderlijk de Tsjechische vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord: de naamwoordelijke constituent, de adjectivische constituent, de bijwoordelijke constituent, de werkwoordelijke constituent, de voorzetselconstituent, de (bij)zin en de weglating.

De door de zoekfunctie van InterCorp gevonden concordanties worden geanalyseerd. Daarbij zoek ik in de Tsjechische vertaling naar woorden die dezelfde of soortgelijke semantische informatie dragen en die dus als vertaling van de Nederlandse tegenwoordige deelwoorden beschouwd kunnen worden. Voorbeelden²²:

*“Het is lang geleden, dat hij hier kwam,” zegt Bennie **nadenkend**.*
*„Už sem dlouho nezašel,” řekne **přemýšlivě** Bennie.*

De betekenis van het tegenwoordige deelwoord *nadenkend* is door het bijwoord *přemýšlivě* uitgedrukt en daarmee is dit een vertaling met een bijwoordelijke constituent.

*Na even **zwijgend** bezig te zijn geweest met zijn pakjes, voegde hij eraan toe: “Bertha wil graag in Batavia wonen.”*
*Po chvílce **mlčení**, kdy se zabýval balíčky na stole, dodal: „Bertha by chtěla bydlet v Batávii.*

Een soortgelijke semantische informatie als die van het tegenwoordig deelwoord *zwijgend* wordt door het zelfstandig naamwoord *mlčení* gedragen. Hier gaat het dus om een vertaling met een naamwoordelijke constituent.

*Haar zoon heette Alfred, en een groot gedeelte van de dag liep hij **zingend** door het huis.*
*Její syn se jmenoval Alfred a značnou část dne chodil po domě a **zpíval**.*

De betekenis van het tegenwoordig deelwoord *zingend* is door het werkwoord *zpíval* uitgedrukt. Het gaat dus om een vertaling met een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm.

De gevonden vertaaloplossingen worden in de onderstaande hoofdstukken kwantitatief en kwalitatief geanalyseerd, gecategoriseerd en er worden interessante feiten vermeld die in de afzonderlijke categorieën opvallen.

---

²² De voorbeelden zijn afkomstig van het voor dit onderzoek samengestelde subcorpus.

2.3.2 Naamwoordelijke constituent

In 21 gevallen is het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met een naamwoordelijke constituent vertaald. De vertalers Petra Schürová, Jana Pellarová, Magda de Bruin-Hübllová, Olga Krijtová en Jiří Elman hebben voor deze vertaaloplossing gekozen. Dit is 2,1 procent van alle gevallen, d.w.z. van alle vertalingen van tegenwoordige deelwoorden in het subcorpus. Al deze gevallen zijn in *Tabel nr. 6: Naamwoordelijke constituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord* samengevat. Het gaat om 21 gevallen waarin de betekenis van het tegenwoordig deelwoord met een zelfstandig naamwoord of een naamwoordelijke groep is vertaald.

De zelfstandige naamwoorden komen in nominatief (enkelvoud en meervoud, bijvoorbeeld *nadutci, vzpomínka, pohled, sípání*) voor, maar ook in genitief (bijvoorbeeld *zájmu, světla*), accusatief ((*mají vysoké požadavky*) en instrumentalis (*vratkým krokem*) voor. Als het om naamwoordelijke groepen gaat, is het soms een combinatie van zelfstandige naamwoorden in meerdere naamvallen, zoals de combinatie van instrumentalis met genitief in *vrtěním ocasu*.

Origineel	Vertaling	Bron
1. aanmatigend	nadutci	Hella S. Haasse: Heren van de thee
2. achteromkijkend	vzpomínka	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
3. afwachtend	pohled plný očekávání	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
4. belangstellend	zájmu	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
5. genietend	radost	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
6. gloeiend	jako oheň	Hugo Claus: De Metsiers
7. handenklappend	potleskem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
8. hijgend	sípání	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
9. hoofdschuddend	vrtění hlavou	Hella S. Haasse: Heren van de thee
10. kwispelstaartend	vrtěním ocasu	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
11. lichtend	světla	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
12. optrekkend	přískoky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
13. slapend	polospánku	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
14. terugkomend	cestou	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
15. vallend	vratkým krokem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
16. vanzelfsprekend	samozřejmost	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
17. veeleisend	vysoké požadavky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
18. wakend	polospánku	Maarten 't Hart: Het woeden van de

		gehele wereld
19. wenkbrouwfronsend	zvedání obočí	Hella S. Haasse: Heren van de thee
20. woedend	vztek	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
21. zwijgend	mlčení	Hella S. Haasse: Heren van de thee

Tabel nr. 6: Naamwoordelijke constituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.3 Adjectivische constituent

Een veel voorkomende vertaaloplossing voor het vertalen van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord is een adjectivische constituent. In totaal hebben vertalers in 151 gevallen (15,1 procent) van een adjectivische constituent gebruik gemaakt, waarvan in 16 gevallen (1,6 procent) met een deverbatief adjectief. Deze laatst genoemde categorie wordt afzonderlijk beschouwd omdat deverbatieve adjectieven in het Tsjechisch op *-ící* eindigen en in vorm met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden overeenkomen.

Van de mogelijkheid om het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met behulp van een adjectivische constituent te vertalen, hebben alle vertalers gebruik gemaakt: Jana Pellarová, Jiří Elman, Veronika Havlíková, Magda de Bruin-Hüblová, Olga Krijtová, Petra Schürová Marta Nouzová en Jitka Hronová. De vertaalster Petra Schürová heeft het tegenwoordig deelwoord in haar vertaling van de *Heren van de thee* van Hella S. Haasse slechts één keer met een deverbatief adjectief vertaald.

2.3.3.1 Adjectieven

Voor de vertaling van Nederlandse tegenwoordige deelwoorden hebben vertalers vaak een Tsjechisch adjectief of een adjectivische groep gekozen. Tsjechische adjectieven worden verbogen. De vorm van het adjectief wordt door de grammatische categorieën van het daaropvolgende zelfstandig naamwoord bepaald, d.w.z. door de naamval, het genus en het feit of het in enkelvoud of meervoud voorkomt. In de onderstaande tabel staan Tsjechische adjectieven en adjectivische groepen waarmee de Nederlandse tegenwoordige deelwoorden vertaald zijn. De adjectieven komen, afhankelijk van de zinsstructuur, in verschillende vormen voor.

Sommige tegenwoordige deelwoorden zijn door verschillende vertalers met diverse adjectieven vertaald. Zo is *belangwekkend* met de adjectieven *zajímavý* en *poutavý* vertaald, *gloeiend* met *rozžhavený*, *žhavý*, *vroucí*, *horký* en *rozpálený*, *golvend* met *zvlněný* en *vlnitý* en *indrukwekkend* is met *nezapomenutelný*, *působivý*, *dojímavý*, *dojemný* en *obdivuhodný*.

Opzienbarend met *kdovíjaký* en *pozoruhodný* vertaald, *schitterend* met *nádherný*, *úžasný* en *skvělý*, *stralend* met *nádherný* en *zářivý*, *verbazend* met *překvapující* en *překvapivý* en *verbazingwekkend* met *obdivuhodný*, *mistrovský*, *překvapivý* en *nejúžasnější*.

Vervelend is met *nepříjemný* en *mrzutý* en *zwijgend* met *tichý* en *zamlklý* vertaald.

Soms zijn dit echte synoniemen (bijvoorbeeld *dojímavý* en *dojemný* of *rozžhavený* en *žhavý*), soms gaat het om adjectieven die slechts in een bepaalde context in betekenis overeenkomen (*nezapomenutelný* en *působivý*). Soms gaat het om adjectieven die ook in het Nederlands meerdere betekenissen hebben en die dan ook op verschillende manieren naar het Tsjechisch vertaald moeten worden, zoals bijvoorbeeld *nádherný* (betekenis: prachtig, schitterend) en *skvělý* (betekenis: geweldig, schitterend) als mogelijke vertalingen van *schitterend*. Alle andere tegenwoordige deelwoorden komen in deze categorie slechts één keer voor of zijn op dezelfde manier vertaald.

Origineel	Vertaling	Bron
1. aarzelend	váhavý	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
2. absorberend	sací	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
3. achteromkijkend	zpola otočený	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
4. afwijzend	odmítavý	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
5. baanbrekend	průkopnický	Harry Mulisch: De procedure
6. badend	zalitá	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
7. belangwekkend	zajímavý	Harry Mulisch: De procedure
8. belangwekkend	poutavé	Harry Mulisch: De procedure
9. belastend	těžké	Harry Mulisch: De procedure
10. belastend	těžké	Harry Mulisch: De procedure
11. bevend	rozechvělý	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
12. blinkend	lesklými	Hugo Claus: De Metsiers
13. bloedend	obnažené	Hugo Claus: De Metsiers
14. blozend	červená	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
15. boeiend	zajímavé	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
16. broedend	zapařený	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
17. bruisend	vzkypělé	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
18. dominerend	dominantní	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
19. doorschijnend	průsvitnou	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
20. drukkend	velké	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
21. flierefluitend	zdraví	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
22. fluisterend	šeplové	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

23. glinsterend	zbrusu nového	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
24. gloeiend	rozžhavené	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
25. gloeiend	vroucího	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
26. gloeiend	horkou	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
27. gloeiend	žhavé	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
28. gloeiend	rozpálený	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
29. gloeiend	žhavý	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
30. gloeiend	rozpálený	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
31. gloeiend	rozpálené	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
32. golvend	zvlněnou	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
33. golvend	vlnité	Harry Mulisch: De procedure
34. grijzend	prošedivělé	Harry Mulisch: De procedure
35. hartverscheurend	srdceryvný	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
36. hijgend	zadýchaný	Harry Mulisch: De procedure
37. huiveringwekkend	vytrvalý	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
38. indrukwekkend	nezapomenutelné	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
39. indrukwekkend	působivá	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
40. indrukwekkend	dojímavější	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
41. indrukwekkend	obdivuhodný	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
42. indrukwekkend	dojemné	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
43. inhoudend	zatajený	Harry Mulisch: De procedure
44. instemmend	souhlasnou	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
45. jankend	kňouravé	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
46. klevend	přilepenými	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
47. krinkelend	zurčivá	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
48. lachend	rozesmátí	Hugo Claus: De Metsiers
49. lachwekkend	směšné	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
50. lachwekkend	směšné	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
51. lachwekkend	směšné	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
52. leunend	opřený	Harry Mulisch: De procedure
53. levend	živý	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
54. losbarstend	nastalý	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
55. luisterend	zaposlouchanou	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
56. onbeduidend	nevýznamný	Harry Mulisch: De procedure
57. onbetekenend	bezvýznamným	Harry Mulisch: De procedure
58. ondeugend	šibalským	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
59. onheilspellend	zlověstného	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
60. onheilspellend	zlověstným	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
61. onopvallend	nápadném	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
62. onsamenhangend	nesouvislého	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
63. onsamenhangend	nesouvislý	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

64. onsamenhingend	nesouvislý	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
65. ontoereikend	nedostatečnými	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
66. ontroerend	dojímavý	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
67. onwetend	nevědomá	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
68. opzienbarend	kdovíjaké	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
69. opzienbarend	pozoruhodný	Harry Mulisch: De procedure
70. overtuigend	přesvědčivý	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
71. overwegend	převážná	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
72. peinzende	zadumanou	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
73. rimpelend	zčeřené	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
74. schitterend	nádherné	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
75. schitterend	úžasném	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
76. schitterend	nádherném	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
77. schitterend	skvělá	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
78. schitterend	nádherná	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
79. schitterend	úžasné	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
80. schitterend	skvělou	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
81. sissend	sykavé	Harry Mulisch: De procedure
82. smekende	úpěnlivé	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
83. smeulend	žhavý	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
84. spannend	napínavou	Harry Mulisch: De procedure
85. steunend	opřenou	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
86. stralend	nádherné	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
87. stralend	zářivé	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
88. stralend	zářivého	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
89. stralend	zářivým	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
90. terughoudend	zdrženlivý	Harry Mulisch: De procedure
91. tijdrovend	zdlouhavější	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
92. tokkend	drnkavý	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
93. uitdagend	vyzývavého	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
94. uitdagend	vyzývavou	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
95. uitdagend	vyzývavých	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
96. uiteenhoudend	rozevřenými	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
97. uitsluitend	pouhým	Harry Mulisch: De procedure
98. uitstekend	výborná	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
99. vanzelfsprekend	samozřejmé	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen

100.vanzelfsprekend	samozřejmé	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
101.vanzelfsprekend	samozřejmé	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
102.vanzelfsprekend	samozřejmé	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
103.veelbelovend	slibné	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
104.veelbelovend	slibný	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
105.veeleisend	nároční	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
106.veelzeggend	výmluvné	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
107.verbazend	překvapivou	Harry Mulisch: De procedure
108.verbazingwekkend	obdivuhodné	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
109.verbazingwekkend	obdivuhodný	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
110.verbazingwekkend	mistrovský	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
111.verbazingwekkend	nejúžasnější	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
112.verbazingwekkend	překvapivý	Harry Mulisch: De procedure
113.verblindend	oslnivého	Harry Mulisch: De procedure
114.verend	pružné	Hugo Claus: De Metsiers
115.verslavend	návykových	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
116.verstikkend	dusná	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
117.verstikkend	dusivou	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
118.vertrekkende	zkrivených	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
119.vervelend	(ne) příjemné	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
120.vervelend	nepříjemné	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
121.vervelend	mrzuté	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
122.volgend	příští	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
123.waarderend	pochvalného	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
124.waarschuwend	varovným	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
125.welwillend	dobromyslná	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
126.wijzende	napřažený	Harry Mulisch: De procedure
127.winstgevend	výnosná	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
128.woedend	vzteklou	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
129.wrinkelend	perlivá	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
130.zwetend	z pocený	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
131.zwetend	z pocená	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
132.zwetend	z pocený	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
133.zwetend	z pocený	Harry Mulisch: Wat gebeurde er

		met sergeant Massuro?
134.zwijgend	zamlklý	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
135.zwijgend	tiší	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

Tabel nr. 7: Het adjectief als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.3.2 Deverbatieve adjectieven

In 16 gevallen die in de onderstaande tabel zijn samengevat, is het tegenwoordig deelwoord met een deverbatief adjectief vertaald, d.w.z. met een adjectief dat duidelijk van een werkwoord is afgeleid. Zulke adjectieven hebben in het Tsjechisch zowel in het enkelvoud, als ook in het meervoud en voor alle genera de uitgang *-ící*. In vorm komen ze met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden overeen die ook op *-ící* eindigen. Om tegenwoordige deelwoorden van deverbatieve adjectieven te onderscheiden, bestaat er een eenvoudige regel²³ die ook voor de Tsjechische grammatica toegepast kan worden. Volgens deze regel kunnen echte tegenwoordige deelwoorden meestal niet als naamwoordelijk deel gebruikt worden. Deverbatieve adjectieven kunnen dit in de regel wel. De grens is soms niet geheel duidelijk en het kan voorkomen dat een woordvorm zowel als tegenwoordig deelwoord, als ook als deverbatief adjectief beschouwd kan worden. Dit is afhankelijk van het taalgevoel van de spreker. De verdeling in de categorieën 'tegenwoordig deelwoord' en 'deverbatief adjectief' is dus subjectief en verandert ook in de loop van de tijd met de ontwikkeling van de taal. Om de gevonden vertaaloplossingen te kunnen categoriseren, controleer ik in twijfelgevallen op Google of bepaalde woordvormen als naamwoordelijk deel gebruikt kunnen worden of juist niet.

De vertalers Veronika Havlíková, Jiří Elman, Petra Schürová, Magda de Bruin-Hüblová en Jana Pellarová hebben in hun vertalingen de onderstaande deverbatieve adjectieven gebruikt.

²³ Bron: Algemene Nederlands Spraakkunst: <http://www.let.ru.nl/ans/e-ans/>

Origineel	Vertaling	Bron
1. adembenemend	omračující	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
2. allesomvattend	všezahrnujícímu	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
3. geruststellend	uklidňující	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. gloeiend	vroucího	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
5. grievend	ponižující	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
6. meeslepend	strhující	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
7. ontoereikend	nedostačující	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
8. ontoereikend	nedostačujícímu	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
9. ontoereikend	nedostačujícího	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
10. overweldigend	ohromující	Hella S. Haasse: Heren van de thee
11. toonaangevend	určující	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
12. verbazend	zarážející	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
13. verbazend	překvapující	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
14. verblindend	oslepující	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
15. verpletterend	zničující	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
16. verwikkend	osvěžující	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen

Tabel nr. 8: Het deverbatief adjectief als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

Het woord *verbazingwekkend* is door Jana Pellarová op twee verschillende plaatsen van haar vertaling met de synoniemen *zarážející* en *překvapující* vertaald.

2.3.4 Bijwoordelijke constituent

In 323 gevallen (32,2 procent) hebben de vertalers Petra Schürová, Jiří Elman, Magda de Bruin-Hüblová, Veronika Havlíková, Jana Pellarová, Olga Krijtová, Marta Nouzová en Jitka Hronová voor de vertaling met een bijwoordelijke constituent gekozen.

Bijwoorden kunnen in het Tsjechisch verschillende vormen hebben, maar heel vaak eindigen ze op *-ě*. Zo is het ook in dit onderzoek: op één na hebben alle Tsjechische bijwoorden (resp. onderdelen van de bijwoordelijke constituent) de uitgang *-ě*.

Maar er komen ook andere vormen voor. Een aantal van hen eindigt op *-e*: *skvěle*, *široce*, sommige eindigen op *-y*: *mlčky*, *plačky* en soms gaat het om trappen van vergelijking, zoals *nejdůrazněji* (superlatief). Bijwoorden met andere vormen zijn bijvoorbeeld *mnohem*, (*jako*) *první*, *šeptem*, *velmi* of *kupodivu*.

Veel tegenwoordige deelwoorden zijn met diverse bijwoorden/bijwoordelijke groepen vertaald, afhankelijk van de context. Voor vertalers, taalkundigen, taaldocenten, taalstudenten en andere geïnteresseerden kan het interessant zijn om naar bijwoorden te kijken die als equivalenten van Nederlandse tegenwoordige deelwoorden gebruikt kunnen worden.

Aan de hand van het onderzoek kan men zien dat *aarzelend* met *váhavě* en *zdráhavě* vertaald kan worden.

Argwanend kan met *nevěřicně* en *nedůvěřivě* vertaald worden en *bevend* met *rozechvěle*, *rozechvěně* en *třaslavě*.

Blinkend kan met *vymydleně*, *blýskavě*, *oslnivě* en *zářivě* en *doortastend* met *rázně* en *výrazně* vertaald worden. *Dreigend* is met *výhrůžně*, *nebezpečně* en *hrozivě* vertaald.

Dringend kan met *naléhavě* en *nutně* vertaald worden, *gloeiend* met *skvěle* en *sálavě*, *hijgend* met *udýchaně* en *sípavě*.

Nadenkend is met *přemýšlivě* en *zamyšleně* vertaald, *onderzoekend* met *pátravě* en *zkoumavě* en *onheilspellend* met *zlověstně* en *hrozivě*. *Overtuigend* is met *skutečně*, *přesvědčivě* en *sebepřesvědčivěji* vertaald.

Peinzend kan met *zkoumavě*, *zhluboka*, *zadumaně*, *zamyšleně*, *přemítavě* en *naléhavě* en *schitterend* met *náramně* en *skvěle* vertaald worden.

Sprekend is met *neuvěřitelně* en *hrozně* vertaald, *stralend* met *zářivě* en *vítězně*, *sussend* met *šeptem* en *konejšivě*, *uitnodigend* met *vyzývavě* en *vábně* en *uitsluitend* met *výhradně*, *výlučně*, *pouze*, *jen*, *jenom* en *jedině*.

Uitstekend kan met *výtečně* en *výborně* vertaald worden, *veelzeggend* met *mnohoznačně* en *výmluvně* en *verbazend* met *strašlivě*, *překvapivě*, *velmi*, *neuvěřitelně* en *hrozně*.

Verbazingwekkend is met *překvapivě* en *kupodivu* vertaald, *voortdurend* met *pořád*, *nepřetržitě*, *neustále* en *stále*, *wankelend* met *kolébavě* en *potácivě* en *woedend* met *rozzlobeně*, *rozhořčeně*, *zuřivě*, *na celé kolo* en *vztekle*.

Zwijgend is 53 keer met het bijwoord *mlčky* en één keer met het bijwoord *tiše* vertaald.

De varianten hangen altijd van de context af.

Origineel	Vertaling	Bron
1. aarzelend	váhavě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
2. aarzelend	váhavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
3. aarzelend	váhavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. aarzelend	zdráhavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
5. aarzelend	váhavě	Harry Mulisch: De procedure
6. afdoend	nejdůrazněji	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
7. afwachtend	vyčkávavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
8. afwisselend	střídavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
9. afwisselend	střídavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
10. argwanend	nevěřícně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
11. argwanend	nedůvěřivě	Harry Mulisch: De procedure
12. badinerend	(ne) úplně vážně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
13. beduidend	mnohem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
14. beginnend	jako první	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
15. beginnend	první	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
16. begrijpend	chápatě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
17. berekenend	vypočítavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
18. bestraffend	přísně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
19. bevelend	rozkazovačně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
20. bevend	rozechvěně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
21. bevend	rozechvěle	Harry Mulisch: De procedure
22. bevend	třaslavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
23. blinkend	vymydleně	Hugo Claus: De Metsiers
24. blinkend	blýskavě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
25. blinkend	oslnivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
26. blinkend	zářivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
27. doordringend	pronikavě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
28. doordringend	pronikavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
29. doordringend	pronikavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
30. doordringend	pronikavě	Harry Mulisch: De procedure
31. doorschijnend	průzračně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
32. doortastend	rázně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
33. doortastend	výrazně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
34. dreigend	výhrůžně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
35. dreigend	výhrůžně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
36. dreigend	nebezpečně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

37. dreigend	výhružně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
38. dreigend	hrozivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
39. dringend	naléhavě	Hugo Claus: De Metsiers
40. dringend	naléhavě	Hugo Claus: De Metsiers
41. dringend	nutně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
42. dringend	nutně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
43. dringend	naléhavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
44. dringend	naléhavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
45. dringend	naléhavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
46. dringend	naléhavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
47. dringend	naléhavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
48. dringend	naléhavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
49. dringend	naléhavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
50. flemend	lichotivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
51. fluisterend	šeptem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
52. fluisterend	šeptem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
53. fluisterend	šeptem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
54. galmend	burácivě	Harry Mulisch: De procedure
55. gebiedend	panovačně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
56. gillend	ječivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
57. glimmend	blýskavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
58. gloeiend	skvěle	Hella S. Haasse: Heren van de thee
59. gloeiend	sálavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
60. glunderend	široce	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
61. goedkeurend	pochvalně	Harry Mulisch: De procedure
62. haperend	přerývaně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
63. hartverscheurend	žalostně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
64. hijgend	udýchaně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
65. hijgend	sípavě	Harry Mulisch: De procedure
66. hijgend	udýchaně	Harry Mulisch: De procedure
67. huilend	plačky	Harry Mulisch: De procedure
68. huiverend	zimomřivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
69. ijzingwekkend	hrůzostrašně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
70. ingrijpend	zásadně	Harry Mulisch: De procedure
71. instemmend	souhlasně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
72. instemmend	souhlasně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
73. kantelend	houpavě	Harry Mulisch: De procedure
74. klagend	naříkavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw

75. lichtgevend	svítivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
76. liggend	vleže	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
77. liggend	vleže	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
78. minachtend	opovržlivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
79. makkend	nakvašeně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
80. mopperend	bručivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
81. nadenkend	přemýšlivě	Hugo Claus: De Metsiers
82. nadenkend	zamyšleně	Harry Mulisch: De procedure
83. nadenkend	zamyšleně	Harry Mulisch: De procedure
84. nadenkend	zamyšleně	Harry Mulisch: De procedure
85. nadenkend	zamyšleně	Harry Mulisch: De procedure
86. onderzoekend	pátravě	Hugo Claus: De Metsiers
87. onderzoekend	pátravě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
88. onderzoekend	pátravě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
89. onderzoekend	pátravě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
90. onderzoekend	zkoumavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
91. ondeugend	koketně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
92. onheilspellend	zlověstně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
93. onheilspellend	zlověstně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
94. onheilspellend	hrozivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
95. onovertuigend	nepřesvědčivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
96. onsamenhangend	nesouvisle	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
97. onsamenhangend	nesouvisle	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
98. ontwijkend	vyhýbavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
99. ontwijkend	vyhýbavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
100. ontzettend	příšerně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
101. opschrikkend	překvapeně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
102. opvallend	nápadně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
103. overtuigend	skutečně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
104. overtuigend	přesvědčivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
105. overtuigend	sebesvědčivěji	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
106. overtuigend	přesvědčivě	Harry Mulisch: De procedure
107. peinzend	zkoumavě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
108. peinzend	zhluboka	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
109. peinzend	zadumaně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
110. peinzend	zadumaně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
111. peinzend	zamyšleně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
112. peinzend	přemítavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
113. peinzend	zadumaně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
114. peinzend	zadumaně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
115. peinzend	zadumaně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
116. peinzend	naléhavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
117. peinzend	zamyšleně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
118. peinzend	zamyšleně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw

119.peinzend	zadumaně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
120.peinzend	zadumaně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
121.schitterend	náramně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
122.schitterend	skvěle	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
123.schrikbarend	hrůzostrašně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
124.schurend	sípavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
125.slepend	šouravě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
126.smekend	prosebně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
127.snijndend	řezavě	Hugo Claus: De Metsiers
128.spottend	výsměšně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
129.sprekend	neuvěřitelně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
130.sprekend	hrozně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
131.steunend	sténavě	Harry Mulisch: De procedure
132.stotend	přerývaně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
133.stotend	přerývaně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
134.stotend	přerývaně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
135.stotterend	koktavě	Harry Mulisch: De procedure
136.stralend	vítězně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
137.stralend	zářivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
138.stralend	zářivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
139.sussend	šeptem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
140.sussend	konejšivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
141.sussend	konejšivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
142.tartend	vyzývavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
143.tegemoetkomend	přívětivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
144.terughoudend	rozpačitě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
145.terugrijdend	cestou zpátky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
146.troostend	chlácholivě	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
147.uitdagend	vyzývavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
148.uitdagend	vyzývavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
149.uitdagend	vyzývavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
150.uitdagend	vyzývavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
151.uitdagend	vyzývavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
152.uitnodigend	vyzývavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
153.uitnodigend	vábně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

154.uitsluitend	jen	Hella S. Haasse: Heren van de thee
155.uitsluitend	výhradně	Maarten ´t Hart: Het woeden van de gehele wereld
156.uitsluitend	výhradně	Maarten ´t Hart: Het woeden van de gehele wereld
157.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
158.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
159.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
160.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
161.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
162.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
163.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
164.uitsluitend	jen	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
165.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
166.uitsluitend	jen	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
167.uitsluitend	výlučně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
168.uitsluitend	výhradně	Harry Mulisch: De procedure
169.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
170.uitsluitend	pouze	Harry Mulisch: De procedure
171.uitsluitend	pouze	Harry Mulisch: De procedure
172.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
173.uitsluitend	pouze	Harry Mulisch: De procedure
174.uitsluitend	pouze	Harry Mulisch: De procedure
175.uitsluitend	pouze	Harry Mulisch: De procedure
176.uitsluitend	výhradně	Harry Mulisch: De procedure
177.uitsluitend	výhradně	Harry Mulisch: De procedure
178.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
179.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
180.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
181.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
182.uitsluitend	jenom	Harry Mulisch: De procedure
183.uitsluitend	jedině	Harry Mulisch: De procedure
184.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
185.uitsluitend	výlučně	Harry Mulisch: De procedure
186.uitstekend	výborně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
187.uitstekend	výtečně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
188.uitstekend	výborně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
189.uitstekend	výborně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
190.vanzelfsprekend	samozřejmě	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
191.vanzelfsprekend	samozřejmě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
192.veelzeggend	mnohoznačně	Maarten ´t Hart: Het woeden van de gehele wereld
193.veelzeggend	výmluvně	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
194.verbazend	strašlivě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
195.verbazend	překvapivě	Maarten ´t Hart: Het woeden van de gehele wereld
196.verbazend	překvapivě	Maarten ´t Hart: Het woeden van de gehele wereld

197.verbazend	velmi	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
198.verbazend	překvapivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
199.verbazend	překvapivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
200.verbazend	hrozně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
201.verbazend	neuvěřitelně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
202.verbazend	překvapivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
203.verbazingwekkend	překvapivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
204.verbazingwekkend	kupodivu	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
205.verblindend	oslnivě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
206.verbluffend	skvěle	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
207.vertrouwend	důvěřivě	Hugo Claus: De Metsiers
208.vervelend	nepříjemně	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
209.verwijtend	vyčítavě	Harry Mulisch: De procedure
210.vlammend	ohnivě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
211.voortdurend	pořád	Hugo Claus: De Metsiers
212.voortdurend	nepřetržitě	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
213.voortdurend	neustále	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
214.voortdurend	neustále	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
215.voortdurend	pořád	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
216.voortdurend	stále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
217.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
218.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
219.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
220.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
221.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
222.voortdurend	nepřetržitě	Hella S. Haasse: Heren van de thee
223.voortdurend	stále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
224.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
225.voortdurend	neustále	Hella S. Haasse: Heren van de thee
226.voortdurend	neustále	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
227.voortdurend	stále	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
228.voortdurend	stále	Maarten 't Hart: Het woeden van

		de gehele wereld
229. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
230. voortdurend	stále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
231. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
232. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
233. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
234. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
235. voortdurend	pořád	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
236. voortdurend	stále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
237. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
238. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
239. voortdurend	stále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
240. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
241. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
242. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
243. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
244. voortdurend	stále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
245. voortdurend	stále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
246. voortdurend	neustále	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
247. voortdurend	neustále	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
248. voortdurend	neustále	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
249. voortdurend	neustále	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
250. voortdurend	nepřetržitě	Harry Mulisch: De procedure
251. voortdurend	pořád	Harry Mulisch: De procedure
252. vorsend	přísně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
253. vragend	tázavě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
254. vragend	tázavě	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
255. vragend	tázavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
256. vragend	tázavě	Harry Mulisch: De procedure
257. vragend	tázavě	Harry Mulisch: De procedure
258. wankelend	kolébavě	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
259. wankelend	potácivě	Harry Mulisch: De procedure
260. wiegend	kolébavě	Harry Mulisch: De procedure
261. woedend	rozzlobeně	Hella S. Haasse: Heren van de thee
262. woedend	rozhořčeně	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
263. woedend	zuřivě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
264. woedend	na celé kolo	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
265. woedend	vztekle	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
266. ziedend	pobouřeně	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
267. zigzaggend	komíhavě	Harry Mulisch: De procedure
268. zigzaggend	komíhavě	Harry Mulisch: De procedure
269. zittend	vsedě	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
270. zwiiggend	mlčky	Hugo Claus: De Metsiers
271. zwiiggend	mlčky	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen

272.zwijgend	mlčky	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
273.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
274.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
275.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
276.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
277.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
278.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
279.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
280.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
281.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
282.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
283.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
284.zwijgend	mlčky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
285.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
286.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
287.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
288.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
289.zwijgend	tiše	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
290.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
291.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
292.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
293.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
294.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
295.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
296.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
297.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
298.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
299.zwijgend	mlčky	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
300.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
301.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

302.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
303.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
304.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
305.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
306.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
307.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
308.zwijgend	mlčky	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
309.zwijgend	mlčky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
310.zwijgend	mlčky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
311.zwijgend	mlčky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
312.zwijgend	mlčky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
313.zwijgend	mlčky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
314.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
315.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
316.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
317.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
318.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
319.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
320.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: De procedure
321.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
322.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
323.zwijgend	mlčky	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?

Tabel nr. 9: Bijwoordelijke constituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.5 Voorzetselconstituent

In 107 gevallen (10,7 procent) hebben vertalers het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met een voorzetselconstituent vertaald. Het gaat altijd om een combinatie van een voorzetsel met een zelfstandig naamwoord of een naamwoordelijke groep. Deze komen in genitief (met de voorzetsels *za* en *beze*: *za mohutného skřipění, za řeči, za jízdy, za výkřiků, beze slova*) voor, maar ook in datief (met het voorzetsel *k*: *k zalknutí, k udušení*), accusatief (met de voorzetsels *pro* en *na*: *pro útěchu, na omluvu*), locatief (met de voorzetsels *v* en *při*: *v podřepu, v předklonu, v chodu, v zárodku, v hlubokém zamyšlení, v úplném tichu, v dobrém, při poslechu, při psaní, při otáčení*), en instrumentalis (*se zájmem, s frkáním, s křikem, s rozkoší, s úsměvem*).

Als het tegenwoordig deelwoord met een voorzetselconstituent wordt vertaald, dan is het in verreweg de meeste gevallen in combinatie met een zelfstandig naamwoord in instrumentalis met het voorzetsel *s(e)*.

Van de mogelijkheid om het tegenwoordig deelwoord met een voorzetselconstituent te vertalen hebben de vertalers Olga Krijtová, Veronika Havlíková, Petra Schürová, Magda de Bruin-Hüblová, Jana Pellarová, Jiří Elman, Jitka Hronová en Marta Nouzová gebruik gemaakt.

Origineel	Vertaling	Bron
1. aankijkend	s vážným pohledem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
2. belangstellend	s živým zájmem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
3. belangstellend	se zájmem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
4. belangstellend	s předstíraným zájmem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
5. beschikkend	k dispozici	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
6. blozend	s uzarděním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
7. briesend	s frkáním	Hella S. Haasse: Heren van de thee
8. bukkend	v předklonu	Hella S. Haasse: Heren van de thee
9. draaiende	v chodu	Hella S. Haasse: Heren van de thee
10. drukkend	k zalknutí	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
11. fluitend	s pohvizdováním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
12. geeuwend	se zívnutím	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
13. genietend	s rozkoší	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
14. genietend	s gustem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
15. geurend	s vůní	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
16. gierend	se zakvílením	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
17. gillend	s křikem	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
18. glimlachend	s úsměvem	Hugo Claus: De Metsiers
19. glimlachend	s úsměvem	Hugo Claus: De Metsiers
20. glimlachend	s úsměvem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
21. glimlachend	s pousmáním	Hella S. Haasse: Heren van de thee
22. glimlachend	s úsměvem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
23. glimlachend	s úsměvem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
24. glimlachend	s úsměvem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
25. glimlachend	s úsměvem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
26. glimlachend	s úsměvem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
27. glimlachend	s úsměvem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
28. glimlachend	s úsměvem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
29. glimlachend	s úsměvem	Harry Mulisch: De procedure
30. glimlachend	s úsměvem	Harry Mulisch: De procedure

31. grijzend	s úšklebkem	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
32. grommend	s vrčením	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
33. heupwiegend	s pohupováním v bocích	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
34. hinnikend	s řehtáním	Hella S. Haasse: Heren van de thee
35. huilend	s pláčem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
36. hurkend	v podřepu	Harry Mulisch: De procedure
37. jankend	s kvílením	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
38. juichend	s výskotem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
39. kakelend	s výkřiky	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
40. klapwiekend	s pleskotem křidel	Hugo Claus: De Metsiers
41. klapwiekend	s pleskáním křidel	Hella S. Haasse: Heren van de thee
42. knarsend	za mohutného skřipění	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
43. kreunend	s hekáním	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
44. lachend	s úsměvem	Hugo Claus: De Metsiers
45. lachend	s úsměvem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
46. lachend	se smíchem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
47. lachend	se smíchem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
48. lachend	s úsměvem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
49. lachend	se smíchem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
50. lachend	se smíchem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
51. lachend	s úsměvem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
52. lachend	se smíchem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
53. lachend	se smíchem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
54. lachend	s úsměvem	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
55. lachend	se smíchem	Harry Mulisch: De procedure
56. luisterend	při poslechu	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
57. misprijzend	s opovržením	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
58. misprijzend	s opovržením	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
59. murmelend	s huhláním	Harry Mulisch: De procedure
60. nadenkend	v hlubokém zamyšlení	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
61. nahuiverend	s pocitem ledové vody na kůži	Hella S. Haasse: Heren van de thee
62. onbevredigend	se zadostiučiněním	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

63. ontkiemend	v zárodku	Harry Mulisch: De procedure
64. openhangend	s pozotviránými dvířky	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
65. peinzend	s pochybností v hlase	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
66. peinzend	se zájmem	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
67. piepend	s pískotem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
68. pratend	za řeči	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
69. ratelend	s rachotem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
70. rijdend	za jízdy	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
71. rommelend	s rachotem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
72. schertsend	v dobrém	Hella S. Haasse: Heren van de thee
73. schreeuwend	za výkřiků	Hella S. Haasse: Heren van de thee
74. schreeuwend	s křikem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
75. schreeuwend	s křikem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
76. schreiend	s výkřikem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
77. schrijvend	při psaní	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
78. schuimbekkend	s pěnou u huby	Harry Mulisch: De procedure
79. smakkend	se sykáním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
80. smekend	s prosíkem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
81. snikkend	s pláčem	Hella S. Haasse: Heren van de thee
82. snikkend	se vzlykáním	Hella S. Haasse: Heren van de thee
83. snikkend	se vzlykáním	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
84. snikkend	se vzlykotem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
85. snuivend	s funěním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
86. snuivend	s funěním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
87. spottend	s opovržením v hlase	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
88. spottend	s opovržením	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
89. stampend	s mohutným dupáním	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
90. steunend	s hekáním	Harry Mulisch: De procedure
91. stralend	se zářivým pohledem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
92. troostend	pro útěchu	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
93. uitkijkend	s pohledem upřeným	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
94. vanzelfsprekend	se samozřejmostí	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

95. verend	s pérováním	Harry Mulisch: De procedure
96. verontschuldigend	na omluvu	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
97. verstikkend	k udušení	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
98. wenkbrauwfronsend	se svrašťělým obočím	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
99. wentelend	při otáčení	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
100. wijzend	s posunky	Hella S. Haasse: Heren van de thee
101. zuchtend	se vzlykáním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
102. zuchtend	se vzdycháním	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
103. zuchtend	s povzdechem	Harry Mulisch: De procedure
104. zwijgend	beze slova	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
105. zwijgend	beze slova	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
106. zwijgend	beze slova	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
107. zwijgend	v úplném tichu	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

Tabel nr. 10: Voorzetselconstituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.6 Werkwoordelijke constituent

Vertalers naar het Tsjechisch kiezen vaak voor de vertaling met een werkwoordelijke constituent. Een werkwoordelijke constituent is het gezegde van een zin, samen met de eventueel daarbij horende voorwerpen en bepalingen. Naar de vorm bestaat een werkwoordelijke constituent uit één of meer werkwoordsvormen, al dan niet vergezeld van één of meer niet-werkwoordelijke elementen. In de tabellen in dit hoofdstuk staat in de kolom 'Vertaling' telkens de kern van de werkwoordelijke constituent waarmee de betekenis van het Nederlands tegenwoordig deelwoord wordt uitgedrukt. De subcategorieën van de werkwoordelijke constituent (WC) zijn:

- WC met werkwoord in persoonsvorm,
- WC met infinitief,
- WC met tegenwoordig deelwoord,
- WC met present transgressive,
- WC met complement.

2.3.6.1 Persoonsvorm

In 219 gevallen (21,8 procent) hebben vertalers het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm vertaald.

In deze categorie horen alle werkwoordelijke constituenten met werkwoord in persoonsvorm waar geen infinitief, geen present transgressive en geen naamwoordelijke of bijwoordelijke complement voorkomt. Voorbeeld:

*Ik keek om en Miss Jennie bleek achter mij te staan, met haar zwabber in de hand, haar brilleglazen **glimmend** in het donker.*

*Ohlédl jsem se a spatřil za sebou slečnu Jennie s rýžákem v ruce, jak se jí brýle **lesknou** v šeru.*

De betekenis van het tegenwoordig deelwoord *glimmend* is door de werkwoordelijke complement *lesknou se* uitgedrukt. Deze vertaaloplossing bevat een werkwoord in persoonsvorm en er zit geen infinitief, geen present transgressive en geen naamwoordelijke of bijwoordelijke complement bij.

De werkwoorden komen in alle personen van het enkelvoud en van het meervoud voor, in verleden (*oddychoval*), tegenwoordige (*dýchá*) en toekomstige tijd (*poručí*).

Enkele Tsjechische werkwoorden zijn overgankelijk (transitief) en vereisen door hun betekenis een lijdend voorwerp. De onderstaande tabel bevat deze niet-werkwoordelijke elementen niet, omdat in deze categorie slechts de persoonsvorm relevant is. De betekenis van de Nederlandse tegenwoordige deelwoorden is hier namelijk door de persoonsvorm uitgedrukt. Gevallen waar de betekenis door een zelfstandig werkwoord met een complement wordt uitgedrukt, bevinden zich in de categorie 'werkwoordelijke constituent met complement.'

Origineel	Vertaling	Bron
1. aanbrekend	rozbaloval	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
2. aarzelend	nevím	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
3. aarzelend	otálel jsem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. achterlatend	nechala	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
5. achterlatend	nechá	Harry Mulisch: De procedure
6. ademend	oddychoval	Hella S. Haasse: Heren van de thee
7. ademhalend	dýchá	Harry Mulisch: De procedure
8. afdoende	nedokáží	Harry Mulisch: De procedure
9. afdoende	nevyřešila	Harry Mulisch: De procedure
10. afwachtend	převaloval se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
11. beseffend	uvědomil si	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
12. bevend	třásla se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
13. bevend	třásly se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
14. bevestigend	přisvědčil	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
15. bewonderend	obdivuje	Hugo Claus: De Metsiers

16. bijtend	kouše se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
17. bladerend	listoval	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
18. blinkend	zářila	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
19. blinkend	zářila	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
20. bloedend	krvácejí	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
21. brullend	vřískal	Hella S. Haasse: Heren van de thee
22. bukkend	přikrčila se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
23. dansend	vhopsali	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
24. denkend	přemýšlel	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
25. denkend	myslel si	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
26. denkend	myslel	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
27. denkend	myslel si	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
28. denkend	mysleli jsme	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
29. denkend	pomyslel jsem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
30. denkend	pomyslel	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
31. doezelend	podřímoval	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
32. druppelend	kape	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
33. etend	kouše	Harry Mulisch: De procedure
34. fietsend	vracel jsem se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
35. fluisterend	zašeptala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
36. fluitend	pohvizdoval si	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
37. fotograferend	fotografují se	Harry Mulisch: De procedure
38. fronsend	svraštila	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
39. fronsend	svraštila	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
40. fronsend	svraštila	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
41. gebarend	ukazovali	Hella S. Haasse: Heren van de thee
42. gebiedend	poručí	Harry Mulisch: De procedure
43. geruststellend	uklidnili se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
44. gierend	výskali	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
45. glijdend	klouzal jsem se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
46. glimmend	lesknou se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
47. glimmend	blýskaly se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
48. grijnzend	šklebil se	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
49. grijpend	uchopila	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
50. grijzend	šklebila se	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
51. grinnikend	chichotá se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
52. happend	zalapal	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
53. hechtend	sešívají	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

54. hoestend	rozkašle se	Harry Mulisch: De procedure
55. hoofdschuddend	krouť hlavou	Harry Mulisch: De procedure
56. huilend	plakala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
57. huilend	vzlykal	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
58. jagend	hnali	Harry Mulisch: De procedure
59. jubelend	rozjásal se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
60. kauwend	žvýká	Harry Mulisch: De procedure
61. kijkend	díval se	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
62. kijkend	obrátil se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
63. kijkend	pozoroval	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
64. kijkend	rozhlížejí se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
65. kijkend	podívá se	Harry Mulisch: De procedure
66. kijkend	sledoval	Harry Mulisch: De procedure
67. klaarlegend	připravoval	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
68. knellend	tlačil	Hella S. Haasse: Heren van de thee
69. knikkend	kýval	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
70. knikkend	pokyvuje	Harry Mulisch: De procedure
71. kraaiend	vřeštěl	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
72. kreunend	sténali	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
73. kreunend	sténala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
74. kreunend	sténá	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
75. kreunend	zamručí	Harry Mulisch: De procedure
76. kruipend	plazí se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
77. kruipend	plazila se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
78. kruisend	zkříží	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
79. laaiend	rozzuřil	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
80. lachend	zasmála se	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
81. lachend	zasmál se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
82. leunend	opírá se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
83. leunend	opírala se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
84. leunend	opírala se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
85. lijkend	nepodobalo se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
86. loerend	slídí	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
87. loerend	číhají	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
88. loerende	očumoval	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
89. lopend	šel	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
90. lopend	kráčel	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw

91. luisterend	poslouchá	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
92. luisterend	poslechl	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
93. luisterend	poslouchal	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
94. luisterend	naslouchal	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
95. luisterend	poslouchala	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
96. luisterend	poslouchal	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
97. luisterend	naslouchal	Harry Mulisch: De procedure
98. misprijzend	opovrhují	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
99. mompelend	mumlal si	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
100.mompelend	libovali si	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
101.mompelend	zamumlal	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
102.mopperend	nadával	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
103.nadenkend	přemýšlel	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
104.ondersteunend	podpíral si	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
105.onderzoekend	měřil si	Harry Mulisch: De procedure
106.opkijkend	díval jsem se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
107.opkijkend	vzhlížejí	Harry Mulisch: De procedure
108.overschreeuwend	překřikovala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
109.passend	slušelo se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
110.peinzend	zamyslel jsem se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
111.peinzend	zadívala se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
112.peinzend	přemýšlí	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
113.pletsend	pleskají	Hugo Claus: De Metsiers
114.poserend	pózovali	Hella S. Haasse: Heren van de thee
115.pratend	uklidňoval	Hella S. Haasse: Heren van de thee
116.presenterend	nesl	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
117.prevelend	drmolí	Harry Mulisch: De procedure
118.razend	šileli	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
119.rillend	třásla se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
120.rinkelend	zazvonil	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
121.roepend	volají	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
122.rokend	kouřili	Hella S. Haasse: Heren van de thee
123.rokend	kouří	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
124.rokend	kouří	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
125.rokend	kouřila	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw

126.ronddraaiend	točil	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
127.rustgevend	uklidňoval	Hella S. Haasse: Heren van de thee
128.schoppend	kopal	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
129.schreeuwend	křičela	Harry Mulisch: De procedure
130.schuifelend	šourá se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
131.slingerend	kličkoval	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
132.smeltend	taje	Harry Mulisch: De procedure
133.snurkend	chrčel	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
134.spiedend	pátrají	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
135.sprekend	mluvila	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
136.stampvoetend	zadupala	Hella S. Haasse: Heren van de thee
137.starend	zíral jsem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
138.starend	zírali jsme	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
139.starend	hledí	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
140.starend	zírali	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
141.starend	zíral	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
142.starend	zíral	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
143.steunend	opíral se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
144.steunend	podpírá se	Harry Mulisch: De procedure
145.steunend	zasténal	Harry Mulisch: De procedure
146.stikkend	dusila se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
147.stoppend	uvízli	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
148.stralend	zářila	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
149.tastend	šátral	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
150.telefonerend	telefonovala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
151.terughoudend	zdrželo se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
152.terughoudend	stáhl se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
153.terugkomend	vrátil se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
154.teruglegend	položil	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
155.toereikend	stačily	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
156.turend	zíral jsem	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
157.turend	zíral	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
158.turend	změřili si	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
159.turend	zírá	Harry Mulisch: De procedure
160.uitkijkend	díval se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
161.vanzelfsprekend	zesamozřejmil	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
162.vattend	chýtila	Hella S. Haasse: Heren van de thee
163.vechtend	zápasil	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
164.verafgodend	zbožňuje	Hugo Claus: De Metsiers
165.verbloemend	neinformoval	Hella S. Haasse: Heren van de

		thee
166.verlangend	nemohu se dočkat	Hella S. Haasse: Heren van de thee
167.verpletterend	drtí	Harry Mulisch: De procedure
168.verstikkend	neudusil	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
169.vervelend	mrzí	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
170.vervelend	nechtělo se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
171.voortdurend	nepřestaly	Hella S. Haasse: Heren van de thee
172.voortrijdend	řítíla jsem se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
173.voortschuivend	šine se	Harry Mulisch: De procedure
174.vullend	plnil	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
175.wachtend	čekáme	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
176.wachtend	čeká	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
177.wachtend	čeká	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
178.wachtend	čekaly	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
179.wachtend	čekali	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
180.wakend	bděl	Hella S. Haasse: Heren van de thee
181.wakend	dohlíží	Hella S. Haasse: Heren van de thee
182.wankelend	podlamovaly	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
183.welvarend	prosperují	Hella S. Haasse: Heren van de thee
184.wenend	plakal	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
185.wetend	věděla	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
186.wetend	věděl	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
187.wiegend	bimbá	Hugo Claus: De Metsiers
188.wiegend	kolébal se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
189.wijzend	ukázal	Hella S. Haasse: Heren van de thee
190.wijzend	ukázal	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
191.wijzend	ukázala	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
192.wijzend	ukázala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
193.wijzende	ukazuje	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
194.woedend	nevztekám se	Hugo Claus: De Metsiers
195.woedend	zuřil	Hugo Claus: De Metsiers
196.woedend	rozzuřil se	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
197.woedend	zuřil	Hella S. Haasse: Heren van de thee
198.woedend	rozčílila se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
199.woedend	rozčílil se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
200.woedend	zuřil	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

201.woedend	rozzuřilo	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
202.woedend	dopálilo	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
203.worstelend	zápasí	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
204.zeggend	řekne	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
205.ziedend	vzkypěl jsem	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
206.ziend	viděl	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
207.zingend	zpíval	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
208.zittend	posadil jsem se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
209.zoekend	hledal	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
210.zoekend	pátrá	Harry Mulisch: De procedure
211.zuchtend	povzdechl si	Hella S. Haasse: Heren van de thee
212.zuchtend	zavzdychal	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
213.zwaaïend	mával	Hella S. Haasse: Heren van de thee
214.zwaaïend	zavrávorala	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
215.zwaaïend	mával	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
216.zwijgend	odmlčel se	Hella S. Haasse: Heren van de thee
217.zwijgend	mlčeli	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
218.zwijgend	mlčel	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
219.zwijgend	mlčela	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

Tabel nr. 11: Werkwoord in persoonsvorm als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.6.2 Infinitief

Afhankelijk van de betekenis van het tegenwoordig deelwoord en de Tsjechische zinsstructuur hebben de vertalers Olga Krijtová, Veronika Havlíková, Jana Pellarová, Jiří Elman, Petra Schürová en Magda de Bruin-Hüblová het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met een werkwoordelijke constituent met infinitief vertaald. In totaal is voor deze oplossing 21 keer (in 2,1 procent) gekozen.

In 18 gevallen gaat het om werkwoordelijke constituenten die uit een werkwoord in persoonsvorm (in 7 gevallen met het werkwoord *začít*²⁴) en een infinitief bestaan.

Bijvoorbeeld:

Soms lukte het een hand vrij te maken, dat was belangrijk, nu kon ze, zijn hoofd achteroverdrukkend, zijn schedel strelen, hem toefluisterend hoe zoet, hoe lief hij was.

²⁴ *Začít* betekent *beginnen*.

Někdy se jí podařilo uvolnit si jednu ruku, to bylo důležité, ted' mu mohla zaklonit hlavu a hladit ho po ní, šeptat mu, jak je milý, jak je hodný.

De betekenis van het tegenwoordig deelwoord *achteroverdrukkend* is hier uitgedrukt door de werkwoordelijke constituent *mohla zaklonit* waarbij *zaklonit* een infinitief is.

In 3 gevallen is de betekenis van het tegenwoordige deelwoord uitgedrukt door een werkwoordelijke constituent met een alleenstaande infinitief. Voorbeeld:

*(...) gemiddelde leeftijd 27 jaar, slordig, een beetje katterig, met tegenzin een nieuwe arbeidsdag **beginnend**, en toch in sommige opzichten ver vooruit, zoals het grootste overdekte stadion ter wereld.*

*(...) nepořádný, trochu s kocovinou a s odporem **začít** nový pracovní den, a přesto v některém ohledu daleko vpředu, jako ten největší krytý stadión na světě.*

Origineel	Vertaling	Bron
1. aantastend	(začal) pozměňovat	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
2. achteroverdrukkend	(mohla) zaklonit	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
3. beginnend	začít	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. handelend	podnikat	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
5. hijgend	(má) supět	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
6. jammerend	(začala) naříkat	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
7. luisterend	poslouchat	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
8. meenemend	(měl) vzít	Harry Mulisch: De procedure
9. omverstotend	(začal) kácet	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
10. pogend	(snažil se) udělat	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
11. proestend	(mohli jsme) cákat	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
12. puffend	(má) funět	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
13. razend	(začala) vyvádět	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
14. rinkelend	(budou) cinkat	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
15. springend	(dalo se) přeskákat	Hella S. Haasse: Heren van de thee
16. struikelend	(viděla) klopýtat	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
17. tierend	(začala) řvát	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
18. verkleurend	(začal) přibarvovat	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
19. verontschuldigend	(začal jsem se) omlouvat	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
20. wadend	(dalo se) přebrodit	Hella S. Haasse: Heren van de thee
21. woedend	(mám) se navztekat	Hugo Claus: De Metsiers

Tabel nr. 12: De infinitief als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.6.3 Tegenwoordig deelwoord

Nederlandse tegenwoordige deelwoorden zijn in 64 gevallen (6,4 procent) met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden vertaald. Alle vertalers hebben ten minste één keer voor de vertaaloplossing met het Tsjechische tegenwoordig deelwoord gekozen. Voorbeeld:

*Op een keer trof ik bij het begin van mijn dienst achter in het tweede zaaltje een naakte oude zwerver, **stervend** in warboel van doorweekte lakens en een gescheurde broek, met polsen en enkels aan het bed vastgebonden, vloekend als een waanzinnige.*

*Jednou na začátku služby, vzadu v druhém sálku, jsem našel nahého starého tuláka **umírajícího** ve změti promočených prostěradel a roztrhaných kalhot, pevně přivázaného za zápěstí a za kotníky k posteli a klejícího jako šílenec.*

De betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord *stervend* is hier door het Tsjechische tegenwoordig deelwoord *umírajícího* uitgedrukt.

Alle Tsjechische tegenwoordige deelwoorden die als vertaling zijn gebruikt, hebben de vorm op *-ící*. Afhankelijk van de grammaticale categorieën van het daarop opvolgende zelfstandig naamwoord krijgen ze soms nog een uitgang, zoals in *začínajících*, *řídnuoucími*, *naslouchajícího*, *odjíždějícím* enz.

In één enkel geval wordt in deze categorie het Nederlandse tegenwoordig deelwoord (*doodbloedend*) met meer dan één woord vertaald: *smrtelně krvácející*. Het is een combinatie van een bijwoord en een tegenwoordig deelwoord. In alle andere gevallen is de betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord in deze categorie met één woord uitgedrukt.

Als het Tsjechische werkwoord waarvan het tegenwoordig deelwoord is ontstaan reflexief is dan is ook het tegenwoordig deelwoord reflexief. Dan hoort er een *se* bij, zoals in *svažujícího se*, *rozléhající se* en *vyhýbající se*.

Origineel	Vertaling	Bron
1. aanhoudende	trvající	Harry Mulisch: De procedure
2. aflopend	svažujícího se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
3. beginnend	začínajícím	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
4. beginnend	začínajících	Harry Mulisch: De procedure
5. beroepend	spoléhající	Hella S. Haasse: Heren van de thee
6. bloedend	krvácející	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
7. bloedend	krvácejícího	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
8. bloedend	krvácející	Harry Mulisch: De procedure
9. bonkend	bušícím	Harry Mulisch: De procedure
10. bungelend	plandající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
11. doodbloedend	smrtelně krvácející	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

12. dreunend	rozléhající se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
13. druipend	okapávající	Harry Mulisch: De procedure
14. dunnend	řídoucími	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
15. geruststellend	uklidňující	Hugo Claus: De Metsiers
16. geruststellend	uklidňující	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
17. gloeiend	žnoucí	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
18. gloeiend	žnoucího	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
19. hijgend	supící	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
20. instemmend	přítakávající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
21. jagend	pronásledující	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
22. jubelend	jásající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
23. leidend	nevedoucího	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
24. liggend	ležící	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
25. loerend	čítající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
26. luisterend	naslouchajícího	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
27. makkend	trucující	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
28. mompelend	mumlající	Harry Mulisch: De procedure
29. murmelend	zurčící	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
30. nagloeiend	žnoucího	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
31. neerstortend	řítící	Harry Mulisch: De procedure
32. ontwijkend	vyhýbající se	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
33. piepend	vrzající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
34. riekend	páchnoucí	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
35. rondspattend	prskajícího	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
36. schreeuwend	křičící	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
37. schuddend	chvějící	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
38. sissend	syčící	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
39. sissend	šeptající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
40. slenterend	bloumajících	Harry Mulisch: De procedure
41. snikkend	vzlykající	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met sergeant Massuro?
42. spelend	hrajícími si	Hella S. Haasse: Heren van de thee
43. stervend	umírajícího	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
44. stervend	skomírajícího	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
45. steunend	opírajícíma se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
46. stralend	zářící	Harry Mulisch: De procedure
47. stuivend	dorážející	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
48. uittorend	čníci	Harry Mulisch: De procedure
49. vernietigend	zničující	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
50. verpletterend	zničující	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
51. vertrekkende	odjíždějícím	Jan de Hartog: Het ziekenhuis

52. vliegende	létající	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
53. waarschuwend	zастраšující	Hella S. Haasse: Heren van de thee
54. wachtend	čekající	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
55. wachtend	čekající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
56. wachtend	čekajícímu	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
57. wachtend	čekajícím	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
58. wiegend	plynouchí	Hugo Claus: De Metsiers
59. zetelend	sídlícím	Harry Mulisch: De procedure
60. zoekend	hledající	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
61. zorgend	snažících se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
62. zwaaiend	mávající	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
63. zwevend	vznášejícím se	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
64. zwiepende	houpajícími	Hella S. Haasse: Heren van de thee

Tabel nr. 13: Het Tsjechische tegenwoordig deelwoord als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.6.4 Present transgressive

In 14 gevallen (1,4 procent) hebben de vertalers daarvoor gekozen, om het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met present transgressive te vertalen. Zoals in het theoriegedeelte van deze scriptie al vermeld staat, wordt deze categorie in het Tsjechisch als formeel en archaïsch beschouwd en wordt present transgressive in de gesproken taal nauwelijks of nooit gebruikt. De vertalers Jiří Elman, Veronika Havlíková en Jana Pellarová kiezen er in 1,4 procent van alle gevallen voor om het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met present transgressive te vertalen. Voorbeeld:

*(...) slenterde naar de ingang, net **doende**, alsof ik mij totaal niet bewust was van het collectief gestaar van een menigte personeel, die uit de ramen van de tweede verdieping op mij neerkeek.*

*(...) loudal jsem se ke vchodu **předstíraje**, že si vůbec nejsem vědom kolektivního zadního voje celého štábu lidí, kteří na mne hledí z oken druhého poschodí.*

De betekenis van het tegenwoordig deelwoord *doende* is hier uitgedrukt door de present transgressive *předstíraje*.

Een mogelijke verklaring voor het gebruik van present transgressive als vertaaloplossing is dat present transgressive de zin korter kan maken. Net als bij tegenwoordige deelwoorden gaat het om een woordvorm die van een werkwoord is ontstaan. Als men een werkwoord zou gebruiken, dan zou er vaak een bijzin gemaakt moeten worden. Met present transgressive

hoeft geen bijzin gemaakt te worden. Zo is het gebruik van present transgressive een middel van de zogenaamde taaleconomie en dient ter condensatie en verdichting van de taal. Om de stijl en de lengte van de vertaling aan het origineel aan te kunnen passen, gebruiken vertalers soms dus ook ouderwetse taalvormen zoals present transgressive.

Origineel	Vertaling	Bron
1. achterlatend	ponechávaje	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
2. doende	předstíraje	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
3. gehoorzamend	naslouchajíc	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. hakkelend	zadržávaje	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
5. klungelend	zápolíc	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
6. murmelend	mumlaje	Harry Mulisch: De procedure
7. onwetend	netuše	Harry Mulisch: De procedure
8. snakkend	lapajíc	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
9. springend	přeskakujíce	Harry Mulisch: De procedure
10. vermijgend	vyhýbajíce se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
11. vermijgend	vyhýbaje se	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
12. wachtend	vyčkávaje	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
13. zittend	sedě	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
14. zuchtend	vzdychaje	Harry Mulisch: De procedure

Tabel nr. 14: Present transgressive als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.6.5 Werkwoordelijke constituent met complement

In 19 gevallen (1,9 procent) was het voor vertalers onmogelijk om de betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met één woord te vertalen. De betekenis van sommige tegenwoordige deelwoorden (zie *Tabel nr. 15*) moet in het Tsjechisch altijd met een werkwoord met complement vertaald worden.

Sommige werkwoorden vereisen door hun betekenis een niet-werkwoordelijk element als aanvulling. In dit verband spreekt men van de valentie van werkwoorden. Complementen hebben een hechte relatie met het zelfstandig werkwoord van de zin en kunnen niet weggelaten worden. Voorbeeld:

*Nu, na al die jaren, was Henny's brief hem **deerniswekkend** voorgekomen.*

*Ted', po tolika letech, v něm Hennyho dopis spíš **vzbuzoval soucit**.*

In dit geval is de betekenis van het tegenwoordig deelwoord *deerniswekkend* door *vzbuzoval soucit* uitgedrukt. Het gaat om een werkwoordelijke constituent met een naamwoordelijk complement; het zelfstandig naamwoord *soucít* in accusatief. *Deerniswekkend* kan niet slechts

met *vzbuzoval* of met *soucít* vertaald worden, het moet een combinatie van het werkwoord met het naamwoordelijke complement zijn.

Het werkwoord kan in persoonsvorm voorkomen (bijvoorbeeld *vzbuzoval soucit*, *akceptujeme kreditní karty, černě se leskla* en andere), maar ook als tegenwoordig deelwoord (*budící soucit*, *vzbuzující obavy*), present transgressive (*dávaje pozor*) en in lijdende vorm (*zpětně vzato*). Deze overgankelijke werkwoorden moeten in het Tsjechisch altijd een complement hebben.

Het complement kan een zelfstandig naamwoord zijn dat in de zin de functie van een lijdend of meewerkend voorwerp vervult.

Lijdende voorwerpen zijn in het Tsjechisch zelfstandige naamwoorden in accusatief, bijvoorbeeld: *nenahánějí strach*, *nebudil soucit*, *vzbuzující obavy*.

Meewerkende voorwerpen zijn in het Tsjechisch zelfstandige naamwoorden in andere naamvallen, bijvoorbeeld in locatief *pokývala hlavou* of *třepotal křídly*.

Het complement kan ook een bijwoord zijn, bijvoorbeel: *očkem pohlédla*, *zpětně vzato* en *černě se leskla*.

Twee keer komt in de Tsjechische vertaling een vaste verbinding voor: *zpětně vzato* als vertaling van *terugblikkend* en *stojí na vodě* als vertaling van *vrijblijvend*. In beide gevallen gaat het om een idioom, een vaste verbinding van woorden die samen een andere betekenis hebben dan als ze alleen staan.

Origineel	Vertaling	Bron
1. accepterend	akceptujeme kreditní karty	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
2. angstaanjagend	nenahánějí strach	Arnon Grunberg: Blauwe maandagen
3. deerniswekkend	vzbuzoval soucit	Hella S. Haasse: De heren van de thee
4. handenwringend	mnul si ruce	Harry Mulisch: Wat gebeurde er met de sergeant Massuro?
5. hoofdschuddend	pokývala hlavou	Hella S. Haasse: De heren van de thee
6. huiveringwekkend	naháněla zimomřivý pocit	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
7. ijzingwekkend	naháněla hrůzu	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
8. klapwiekend	třepotal křídly	Harry Mulisch: De Procedure
9. loensend	očkem pohlédla	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
10. meelijwekkend	budící soucit	Hella S. Haasse: De heren van de thee
11. meelijwekkend	nebudil soucit	Harry Mulisch: De Procedure
12. opkijkend	zvedl hlavu	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
13. opkijkend	zvedla hlavu	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
14. terugblikkend	zpětně vzato	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
15. terughoudend	zachovávaly si odstup	Hella S. Haasse: De heren van de thee
16. vrijblijvend	stojí na vodě	Harry Mulisch: De Procedure
17. wakend	dávaje pozor	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
18. zorgwekkend	vzbuzující obavy	Hella S. Haasse: De heren van de thee
19. zwartglijsterend	černě se leskla	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw

Tabel nr. 15: Werkwoordelijke constituent met complement als vertaling van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.7 (Bij)zin

In gevallen waar het voor de vertalers Magda de Bruin-Hüblová, Jiří Elman, Veronika Havlíková, Petra Schürová en Jana Pellarová niet mogelijk is om de betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord in één woord uit te drukken en waar het niet mogelijk is om de betekenis zonder werkwoord uit te drukken, wordt er een (bij)zin van gemaakt. Dit gebeurt in 16 gevallen, dus in 1,6 procent. In 5 gevallen gaat het om een bijzin die met *jak(o)* begint, in 3 gevallen begint de bijzin met *až*²⁵ en in 2 gevallen gaat het om een hoofdzin (*kapala z něj voda en byste rádi věděli*).

²⁵ In de terminologie van de Tsjechische grammatica's heten zulke bijzinnen 'vedlejší věta přísudková' (een soort 'predicatieve bijzin') en 'vedlejší věta příslovečná měrová' (een bijwoordelijke bijzin).

Origineel	Vertaling	Bron
1. achteruitwijkend	když ustoupila	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
2. dakbalken-trillend	až se otřásaly podkrovní trámy	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
3. denkend	když jsem si vzpomněl	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. druipend	kapala z něj voda	Harry Mulisch: De procedure
5. happend	jak chytají	Hella S. Haasse: Heren van de thee
6. huiveringwekkend	až mě zamrazilo v zádech	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
7. oogverblindend	až oči přecházely	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
8. pikkend	keré zobou	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
9. spelend	jak si hraje	Hella S. Haasse: Heren van de thee
10. sprekend	jako bych z oka vypadl	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
11. sympathiserend	že s ní sympatizují	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
12. terugkomend	když se Rudolf vrátil	Hella S. Haasse: Heren van de thee
13. uitstekend	a jak spolu vycházejí	Hella S. Haasse: Heren van de thee
14. verlangend	byste rádi věděli víc	Hella S. Haasse: Heren van de thee
15. verontschuldigend	jako by se omlouval	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
16. wachtend	když jsme čekali	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

Tabel nr. 16: (Bij)zin als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord

2.3.8 Weglating

In 47 gevallen (4,7 procent) staat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord en de betekenis ervan niet in de vertaling. Geen van de woorden en zinsdelen in de concordantie drukt de betekenis van het tegenwoordig deelwoord uit. Met uitzondering van de vertaalsteres Marta Nouzová en Jitka Hronová komt dit bij alle vertalers voor. Daarvoor zijn er drie mogelijke redenen:

- Niet belangrijk: de vertaler vindt het woord in de globale context niet belangrijk en denkt dat de vertaling de betekenis ook zonder dit woord duidelijk weergeeft;
- Taaleconomie: de vertaler wil de zin korter maken (bijvoorbeeld vanwege de stijl) en vertaalt dus slechts de belangrijkste woorden;
- Vergissing: de vertaler heeft het woord over het hoofd gezien of kan het juiste equivalent niet vinden en vertaalt het daarom niet.

Origineel	Vertaling	Bron
1. afwachtend	-	Harry Mulisch: De procedure
2. afwisselend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
3. beduidend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
4. belangstellend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
5. bevestigend	-	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
6. buigend	-	Harry Mulisch: De procedure
7. bungelend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
8. doorslaggevend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
9. dreigend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
10. dreunend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
11. fluisterend	-	Hella S. Haasse: Heren van de thee
12. golvend	-	Harry Mulisch: De procedure
13. handenwrijvend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
14. hangend	-	Harry Mulisch: De procedure
15. hijgend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
16. hikkend	-	Hugo Claus: De Metsiers
17. indrukwekkend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
18. kijkend	-	Margriet de Moor: Eerst grijs, dan wit, dan blauw
19. liggend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
20. liggend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
21. lopend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
22. nagrommend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
23. overtuigend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
24. overwegend	-	Hella S. Haasse: Heren van de thee
25. plaatsvervangend	-	Hella S. Haasse: Heren van de thee
26. roepend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
27. spannend	-	Harry Mulisch: De procedure
28. spannend	-	Harry Mulisch: De procedure
29. sprekend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
30. sprekend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
31. tierend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
32. troostend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
33. uitdagend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
34. uitpuittend	-	Hella S. Haasse: Heren van de thee
35. uitsluitend	-	Hella S. Haasse: Heren van de thee
36. uitsluitend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
37. uitsluitend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
38. voortdurend	-	Hella S. Haasse: Heren van de

		thee
39. voortdurend	-	Hella S. Haasse: Heren van de thee
40. voortdurend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
41. wankelend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
42. wiegend	-	Harry Mulisch: De procedure
43. zwaaiend	-	Jan de Hartog: Het ziekenhuis
44. zwetend	-	Harry Mulisch: De procedure
45. zwetend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld
46. zwijgend	-	Hugo Claus: De Metsiers
47. zwijgend	-	Maarten 't Hart: Het woeden van de gehele wereld

Tabel nr. 17: Weglating in de vertaling van Nederlandse zinnen met het tegenwoordig deelwoord

2.4 Tendensen bij de verschillende vertalers

Een bekend feit uit de vertaalpraktijk is dat vertalers die al enige ervaring op het vertaalgebied hebben opgedaan vaak gewoontes ontwikkeld hebben: zij hebben de neiging om bepaalde woorden, woordgroepen en syntactische structuren altijd met bepaalde equivalenten te vertalen, in welke context dan ook. In de loop van de jaren hebben ze vaak vaste patronen ontwikkeld en hebben de neiging deze altijd als een soort kant-en-klare vertaaloplossingen te gebruiken. In literaire vertaling kan dit tot nivellering van stijl en tot clichés leiden. Goede literaire vertalers moeten daarom opletten en dit geautomatiseerd taalgebruik zo mogelijk vermijden. Voor bepaalde grammaticale, syntactische en lexicale eenheden moeten ze naar vertaaloplossingen zoeken die goed in de context, de zinsstructuur en in het literair werk passen. Daarom is het interessant om in het kader van dit onderzoek ook naar de tendensen van vertalers te kijken.

Vertaler	NC	AC	AC (DA)	BC	VC	WC (PV)	WC (INF)	WC (TD)	WC (PRT)	WC (MC)	(B)Z	WL
de Bruin-Hübllová, Magda	7	19	2	38	27	29	7	13	0	4	2	2
Elman, Jiří	2	36	4	98	18	63	9	25	9	3	4	15
Havlíková, Veronika	0	50	5	70	11	35	1	12	4	5	1	8
Krijtová, Olga	1	4	0	9	4	6	1	2	0	0	0	2
Nouzová, Marta, Hronová, Jitka	0	3	0	3	5	3	0	1	0	1	0	0
Pellarová, Jana	6	23	3	65	19	47	1	7	1	1	4	13
Schürová, Petra	5	0	1	40	23	30	2	4	0	5	5	7

Tabel nr. 18: Vertalers en hun tendensen

In *Tabel nr. 17: Vertalers en hun tendensen* staan in de linker kolom alle vertalers ingelijst. De cijfers staan voor het aantal keren dat de vertalers bepaalde Tsjechische formele vertaal-equivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord gebruiken. De afkortingen staan voor de naamwoordelijke constituent (NC), de adjectivische constituent – (AC), de adjectivische constituent met deverbatief adjectief (AC(DA)), de bijwoordelijke constituent (BC), de voorzetselconstituent (VC), de werkwoordelijke constituent met persoonsvorm (WC(PV)), de werkwoordelijke constituent met infinitief (WC(INF)), de werkwoordelijke constituent met tegenwoordig deelwoord (WC(TD)), de werkwoordelijke constituent met present transgressive (WC(PRT)), de werkwoordelijke constituent met complement (WC(MC)), de (bij)zin ((B)Z) en voor weglating (WL).

Uit de tabel blijkt dat de meest frequente vertaaloplossing van de vertaalster Magda de Bruin-Hübllová de bijwoordelijke constituent is. Deze oplossing komt in haar vertaling 38 keer voor. Vaak kiest zij ook voor een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm en voor een voorzetselconstituent.

De meest voorkomende vertaaloplossing in de vertaling van Jiří Elman is met 98 gevallen de bijwoordelijke constituent. Hij kiest ook vaak voor een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm en een adjectivische constituent.

Veronika Havlíková kiest in 70 gevallen voor een bijwoordelijke constituent en in 50 gevallen voor een adjectivische constituent. Ook een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm is een veel voorkomende oplossing in haar vertalingen.

Olga Krijtová kiest het vaakst (9 keer) voor een bijwoordelijke constituent en een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm (6 keer).

Bij de vertaalsters van het verhaal *Wat gebeurde er met de sergeant Massuro?* van Harry Mulisch, Marta Nouzová en Jitka Hronová, is de meest voorkomende vertaaloplossing een voorzetselconstituent (5 keer).

Jana Pellarová vertaalt het Nederlandse tegenwoordig deelwoord meestal met de bijwoordelijke constituent (65 keer) en met een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm (47 keer).

Ook bij Petra Schürová komt een bijwoordelijke en een werkwoordelijke constituent het vaakst voor, namelijk in 40 en 30 gevallen.

Als men alle subcategorieën van de werkwoordelijke constituenten bekijkt, dan is de meest gebruikte oplossing van veel vertalers de werkwoordelijke constituent:

Vertaler	BC	VC	WC
de Bruin-Hübllová, Magda	38		53
Elman, Jiří	98		109
Havlíková, Veronika	70		57
Krijtová, Olga	9		9
Nouzová, Marta, Hronová, Jitka		5	5
Pellarová, Jana	65		57
Schürová, Petra	40		41

Tabel nr. 19: Bijwoordelijke constituent (BC) versus voorzetselconstituent (VC) versus werkwoordelijke constituent (WC)

Uit de tabel blijkt dat als men alle subcategorieën van de werkwoordelijke constituenten samen als één groep beschouwt, de meest voorkomende vertaaloplossing van de vertalers Magda de Bruin-Hübllová, Jiří Elman en Petra Schürová een werkwoordelijke constituent is. Olga Krijtová vertaalt het tegenwoordig deelwoord net zo vaak met een bijwoordelijke constituent als met een werkwoordelijke constituent en de vertaalsters Marta Nouzová en Jitka Hronová vertalen het tegenwoordig deelwoord net zo vaak met een voorzetselconstituent als met een werkwoordelijke constituent.

De meest voorkomende categorieën die als equivalenten voor de vertaling van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord gebruikt worden, zijn dus werkwoordelijke en bijwoordelijke constituenten. Met uitzondering van de vertalers Jiří Elman en Veronika Havlíková maken de vertalers nooit gebruik van present transgressive. Met uitzondering van Olga Krijtová en Marta Nouzová en Jitka Hronová drukken alle vertalers wel eens de betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord met een gehele (bij)zin uit en met uitzondering van Marta Nouzová en Jitka Hronová komt bij alle vertalers wel eens een weglating voor. Dat Marta Nouzová en Jitka Hronová in de twee laatst genoemde gevallen een uitzondering vormen, hangt echter waarschijnlijk met het feit samen dat het door hen vertaalde verhaal *Wat gebeurde er met de sergeant Massuro?* van Harry Mulisch veel korter is dan de overige romans en dat het tegenwoordig deelwoord ook in het origineel niet vaak voorkomt. Vandaar dat Marta Nouzová en Jitka Hronová in veel categorieën in de bovenstaande tabel een “0” hebben staan.

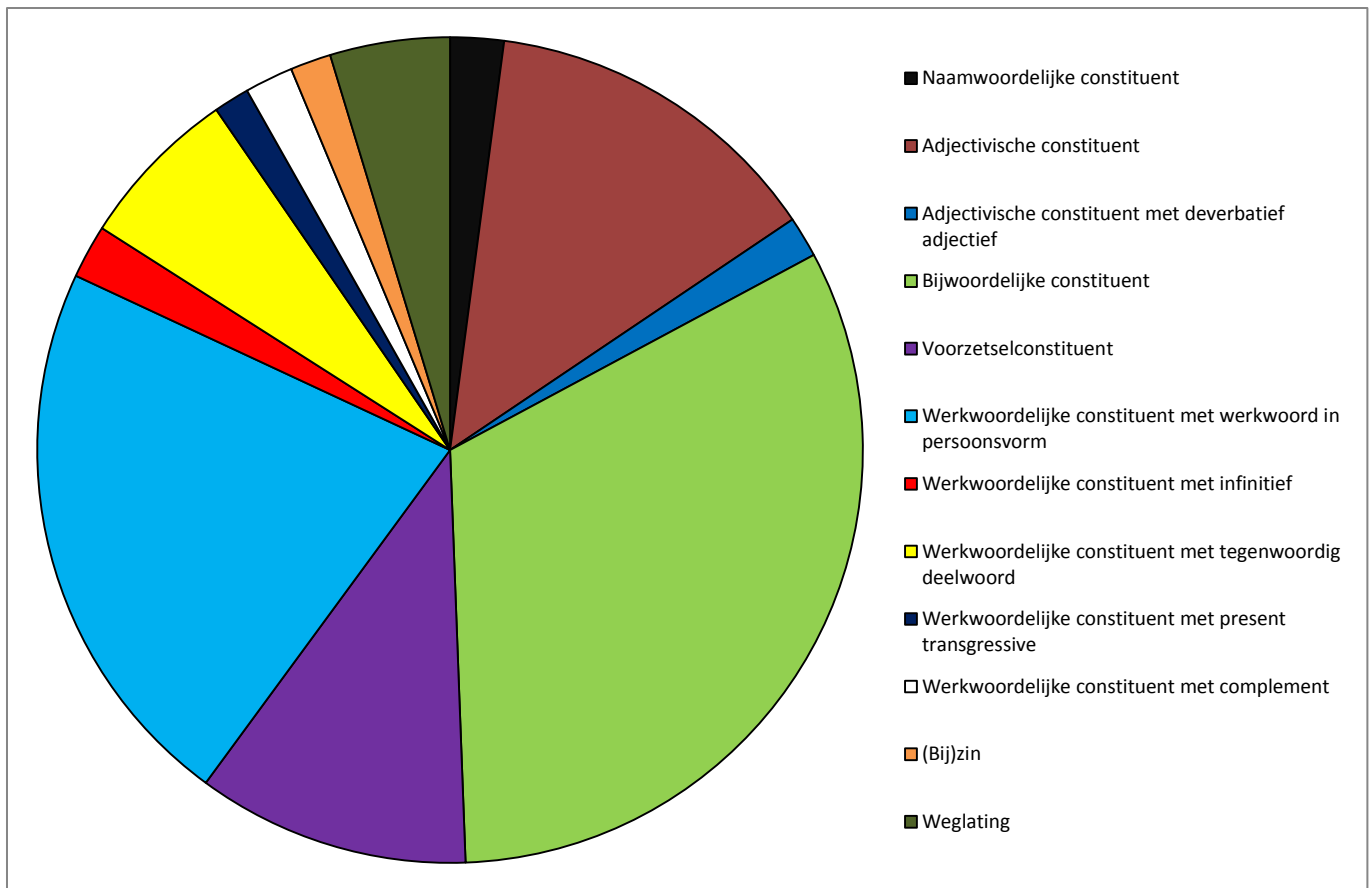
Op basis van de bovengenoemde feiten kan men concluderen dat de meeste vertalers aan bijwoordelijke en werkwoordelijke constituenten de voorkeur geven. Bij Marta Nouzová en Jitka Hronová staat de voorzetselconstituent op de eerste plaats. Geen van de vertalers heeft een sterke neiging om het tegenwoordig deelwoord met ouderwetse vormen zoals present transgressive te vertalen. Hoewel het Tsjechische tegenwoordig deelwoord en het deverbatieve adjectief op *-ící* in vorm overeenkomen, kiest geen van de vertalers opvallend vaker dan anderen voor deze vertaalmogelijkheid en wordt het tegenwoordig deelwoord veel vaker met een bijwoordelijke of werkwoordelijke constituent vertaald.

2.5 Resultaten

Het onderzoek naar de formele vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord naar het Tsjechisch heeft interessante resultaten opgeleverd.

In het 572 020 woorden tellende en 8 Nederlandstalige werken met Tsjechische vertalingen bevattende subcorpus komt het Nederlandse tegenwoordig deelwoord 1002 keer voor. De Tsjechische vertalers Magda de Bruin-Hüblová, Jiří Elman, Veronika Havlíková, Olga Krijtová, Petra Schürová en Marta Nouzová en Jitka Hronová hebben 12 verschillende formele vertaalmogelijkheden gebruikt om de tegenwoordige deelwoorden naar het Tsjechische te vertalen, namelijk met:

- een naamwoordelijke constituent,
- een adjectivische constituent,
- een adjectivische constituent met deverbatief adjectief,
- een bijwoordelijke constituent,
- een voorzetselconstituent,
- een werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm,
- een werkwoordelijke constituent met infinitief,
- een werkwoordelijke constituent met tegenwoordig deelwoord,
- een werkwoordelijke constituent met present transgressive
- een werkwoordelijke constituent met complement,
- een (bij)zin
- en door weglating.

Grafiek nr. 1: Formele vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord in het Tsjechisch

Uit het onderzoek blijkt dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord in verreweg de meeste gevallen met een werkwoordelijke constituent vertaald is, namelijk in 33,6 procent (337 gevallen).

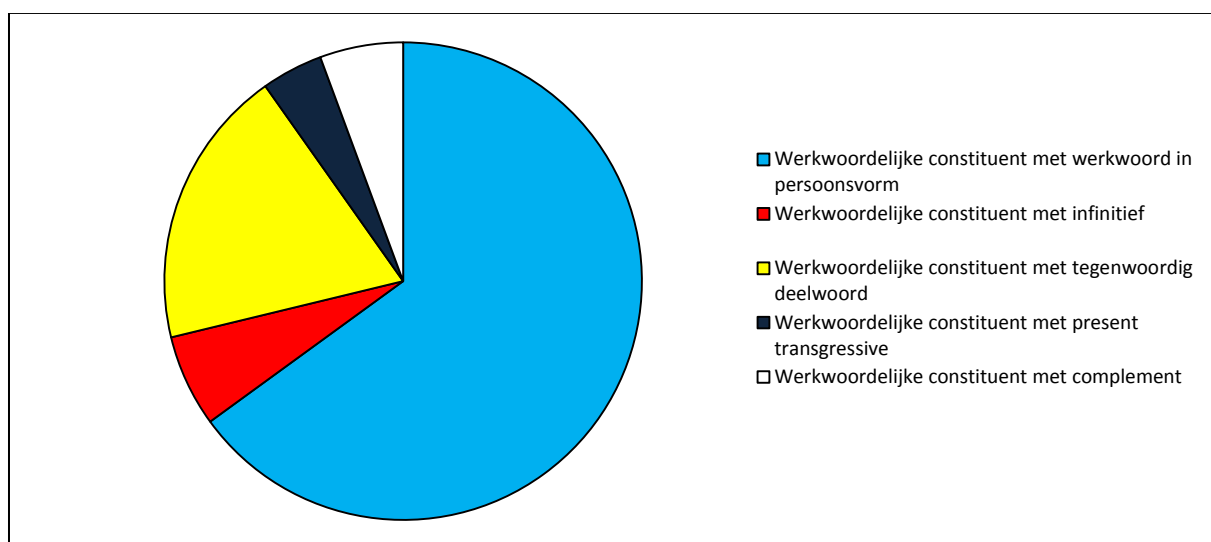
Heel vaak, in 32,2 procent (323 gevallen) is het met een bijwoordelijke constituent vertaald.

In 15,1 procent (151 gevallen) is het tegenwoordig deelwoord met een adjectivische constituent en in 10,7 procent (107 gevallen) met een voorzetselconstituent vertaald.

In 4,7 procent (47 gevallen) hebben de vertalers het tegenwoordig deelwoord en de betekenis ervan in de vertaling weggelaten.

De oplossing die het minst vaak voorkomt, is de vertaling met een naamwoordelijke constituent (2,1 procent, 21 gevallen), met een werkwoordelijke constituent met complement (1,9 procent, 19 gevallen) en met een (bij)zin in 1,6 procent (16 gevallen).

Uit de laatst genoemde cijfers zou kunnen blijken dat het tegenwoordig deelwoord nauwelijks met een zelfstandig naamwoord wordt vertaald (2,1 procent). Maar men moet zich bedenken dat de voorzetselconstituent (10,7 procent van alle gevallen) altijd de combinatie van een voorzetsel en een zelfstandig naamwoord is. De som van alle vertaaloplossingen met voorzetselconstituenten en met naamwoordelijke constituenten is 12,8 procent (128 gevallen). Daarmee is de vertaling met zelfstandige naamwoorden de vierde meest voorkomende oplossing.

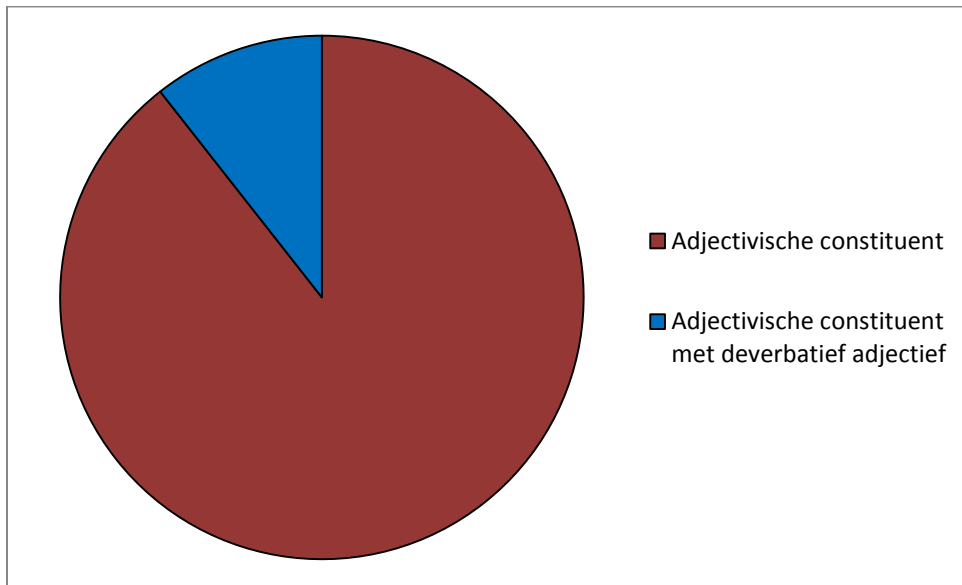

Grafiek nr. 2: Subcategorieën van werkwoordelijke constituenten

De categorie van de werkwoordelijke constituent is verdeeld in werkwoordelijke constituenten met werkwoord in persoonsvorm, werkwoordelijke constituenten met infinitief, werkwoordelijke constituenten met tegenwoordig deelwoord, werkwoordelijke constituenten met present transgressive en werkwoordelijke constituenten met complement. De meest voorkomende formele vertaalequivalent van het tegenwoordig deelwoord is in deze categorie de werkwoordelijke constituent met werkwoord in persoonsvorm, d.w.z. een werkwoordelijke constituent zonder infinitief, zonder tegenwoordig deelwoord, zonder present transgressive en zonder complement.

De meest voorkomende oplossing is de vertaling met werkwoord in persoonsvorm (21,8 procent, 219 gevallen). De tweede meest voorkomende vertaaloplossing in deze categorie is de vertaling met tegenwoordig deelwoord (6,4 procent, 64 gevallen). Zelden wordt het

Nederlandse tegenwoordig deelwoord met werkwoordelijke constituenten met infinitief (2,1 procent), complement (1,9 procent) en met present transgressive (1,4 procent) vertaald.

Grafiek nr. 3: Subcategorieën van adjectivische constituenten

In de categorie van de adjectivische constituenten worden deverbatieve adjectieven afzonderlijk beschouwd. Deverbatieve adjectieven komen in het Nederlands en in het Tsjechisch met tegenwoordige deelwoorden in vorm overeen. Vertalers kiezen in 13,5 procent (135 gevallen) voor een adjectief en in 1,6 procent (16 gevallen) voor een deverbatief adjectief.

Uit bovenstaande cijfers zou kunnen blijken dat de vertaling met een deverbatief adjectief een weinig voorkomende oplossing is. Maar de som van alle vertaaloplossingen met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden en deverbatieve adjectieven (die in vorm overeenkomen) is 8 procent (80 gevallen). Deze twee categorieën moeten samen beschouwd worden, omdat het heel waarschijnlijk is dat Tsjechische vertalers simpelweg voor de woordvorm op *-ící* als vertaling kiezen zonder na te denken of het nou een tegenwoordig deelwoord of een deverbatief adjectief is.

Samenvattend kan geconstateerd worden dat het Nederlandse tegenwoordig deelwoord het vaakst met een werkwoordelijke en een bijwoordelijke constituent vertaald wordt. De minst voorkomende oplossingen zijn de vertaling met present transgressive (1,4 procent) en de gevallen waar de betekenis van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord door een gehele (bij)zin vertaald wordt (1,6 procent).

Alle vertalers met uitzondering van het vertalersduo Marta Nouzová en Jitka Hronová hebben de neiging om het Nederlandse tegenwoordig deelwoord in de allermeeeste gevallen met een werkwoordelijke of een bijwoordelijke constituent te vertalen.

2.6 Evaluatie

Ik vond het heel interessant om onderzoek met behulp van het Nederlands-Tsjechische parallelle corpus te doen. Ik studeer vreemde talen en werk met vreemde talen en ik hoor dus zelf bij de groep mensen voor wie deze scriptie bedoeld is. Daarom was het voor mij een bijzonder positieve ervaring om een grammaticaal verschijnsel op basis van het parallelle Nederlands-Tsjechische corpus contrastief te bekijken. Ik geloof dat de Nederlands-Tsjechische parallelle corpora nieuwe mogelijkheden voor deze talencombinatie bieden en dat steeds meer vertalers, taalkundigen en taaldocenten en –studenten de voordelen van meertalige corpora zullen ontdekken.

Omdat er nog geen corpusgebaseerde studies in de talencombinatie Nederlandse – Tsjechisch zijn verschenen, was het voor mij een uitdaging om dit onderwerp aan te pakken. In de loop van het onderzoek ben ik op verschillende soorten problemen gestuit:

- Keuze van een grammaticaal verschijnsel dat met behulp van het Nederlands-Tsjechische corpus geanalyseerd kan worden. Daarbij rekening met het feit gehouden worden dat het Nederlandstalige gedeelte van InterCorp nog niet gelemmatiseerd is.
- Juiste formulering van de zoekopdracht in InterCorp die gewenste resultaten oplevert.
- De gevonden concordanties aandachtig analyseren en de gevonden vertaaloplossingen juist categoriseren. Moeilijkheden had ik eerst voornamelijk met de categorie werkwoordelijke constituent met complement.
- Moeilijke terminologie. Omdat de scriptie aan de grens van de Tsjechische en Nederlandse grammatica staat, is het soms niet gemakkelijk om Tsjechische grammaticale verschijnselen in het Nederlands te bespreken.

Ondanks de bovengenoemde moeilijkheden denk ik dat het een poging waard is om over dit onderwerp te schrijven, omdat er voor de talencombinatie Nederlands-Tsjechisch nog weinig hulpmiddelen bestaan die voor vertalers, taalkundigen, taaldocenten en taalstudenten nuttig

kunnen zijn. Op basis van Nederlands-Tsjechische taalcorpora kunnen nieuwe terminologische databases, nieuwe woordenboeken, naslagwerken, studieboeken en veel meer ontstaan.

Conclusie

Uit hoofdstuk 2.5 *Resultaten* blijkt dat Nederlandse tegenwoordige deelwoorden lang niet altijd met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden vertaald worden. Veel vaker wordt deze grammaticale categorie met werkwoordelijke of bijwoordelijke constituenten vertaald. De meerderheid van de Tsjechische vertalers van teksten die van het Nederlands-Tsjechische subcorpus deel uitmaken kiest in allereerste gevallen voor werkwoordelijke en bijwoordelijke constituenten. Ouderwetse vormen zoals present transgressive worden weinig gebruikt en vertaaloplossingen met Tsjechische tegenwoordige deelwoorden en deverbatieve adjectieven zijn slechts in 8 procent van alle gevallen gebruikt.

Daaruit kan men concluderen dat Tsjechische vertalers de neiging hebben om Nederlandse tegenwoordige deelwoorden met dynamische taal te vertalen. Formele en archaïsche vormen worden in de vertaling vermeden.

Belangrijk is dat vertalers in de loop van het vertaalproces over mogelijke vertaaloplossingen goed nadenken en grammaticale categorieën niet automatisch met soortgelijke categorieën in vreemde talen vertalen.

Het onderzoek naar de formele vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord laat zien hoe voordelig parallelle corpora voor iedereen kunnen zijn die met vreemde talen bezig is. Het Nederlands-Tsjechische parallelle corpus is voor deze talencombinatie een waardevol en veelbelovend instrument dat in de toekomst basis kan vormen voor nieuwe woordenboeken, naslagwerken, studieboeken, terminologische databanken, taal oefeningen en veel meer.

Resumé

Diplomová práce se zabývá využitím paralelního nizozemsko-českého korpusu v jazykovém výzkumu a překladatelské praxi. Výhody korpusového přístupu jsou demonstrovány na výzkumu formálních překladových ekvivalentů nizozemského přítomného do češtiny. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je představen teoretický a metodologický rámec výzkumu. Pojednává se zde o jazykových korpusech, zvláště pak o paralelních korpusech a českém projektu InterCorp. Dále je zde představena gramatická kategorie přítomného a možnosti jejího překladu do češtiny. Na těchto teoretických poznatcích se zakládá praktická část práce.

V praktické části je nejprve formulována hypotéza pro výzkum. Dále je zde představen postup pro její ověření či vyvrácení na jazykovém materiálu získaném z nizozemsko-českého subkorpusu projektu InterCorp. V rámci samotného výzkumu jsou nalezená překladatelská řešení rozčleněna do kategorií dle nizozemského systému větných konstituentů na substantivní, adjektivní, příslovečné, předložkové a slovesné konstituenty, větné konstrukce a vynechávky. Jednotlivé kategorie jsou dále členěny a popisovány.

Vyhodnocení probíhá formou kvalitativní a kvantitativní analýzy nalezených překladatelských řešení. Ohled je brán i na jednotlivé překladaře a jejich tendence při překladu. V závěru práce následuje shrnutí výsledků, zhodnocení výzkumu a nastínění dalších možností pro výzkum v oblasti korpusové lingvistiky v jazykové kombinaci nizozemština – čeština.

Resumé

This thesis concerns the use of parallel Dutch-Czech corpus in linguistic research and translation practice. The advantages of the corpus-based approach are demonstrated on a research of formal translation equivalents of the Dutch present participle in Czech language. The thesis is divided into theoretical and practical sections. The theoretical introduction begins with the theoretical and methodological framework of the research. Next, language corpora, especially parallel corpora, and the Czech project InterCorp are presented. There is also an introduction of the grammatical category of the present participle and its possible formal translation equivalents into Czech language.

In the subsequent practical section, there is a hypothesis formulated and a procedure of research based on corpus data established. The hypothesis and research should verify or refute the hypothesis. Furthermore, all translation solutions are divided into categories according to the Dutch system of sentence constituents: the substantive, adjectival, proverbial, prepositional and verb constituents, whole (subordinate) clauses and translation omissions. The categories are further divided into subcategories and described.

A qualitative and quantitative analysis of the translation solutions takes place at the end of the practical section. Consideration is given to the individual translators and their translation tendencies. Finally, there is a summary of the results, an evaluation of the research and an outline of further possibilities of research in corpus linguistics for the language combination Dutch-Czech.

Literatuurlijst

Primair

Intercorp 30/10/2011

Český národní korpus – InterCorp. Ústav českého národního korpusu FF UK, Praha

<<http://www.korpus.cz>>

Claus, Hugo: *De Metsiers*, Amsterdam, De Bezige Bij, 1950.

Claus, Hugo: *Metsiersové*, Praha, Odeon, 1974, vert. Olga Krijtová.

Grunberg, Arnon: *Blauwe maandagen*, Amsterdam, Nijgh & Van Ditmar, 1994.

Grunberg, Arnon: *Modré pondělky*, Praha, Aurora, 1999, vert. Veronika Havlíková.

Haasse, Hella S.: *Heren van de thee*, Amsterdam, Querido, 1992.

Haasse, Hella S.: *Páni čajových plantáží*, Praha, Brána, 2003, vert. Petra Schürová.

Hart, Maarten 't: *Het woeden der gehele wereld*, Amsterdam, De Arbeiderspers, 1993.

Hart, Maarten 't: *Hněv celého světa*, Praha, Karolinum, 2001, vert. Jana Pellarová.

Hartog, Jan de: *Het ziekenhuis*, Amsterdam, Elsevier, 1966.

Hartog, Jan de: *Nemocnice*, Praha, Svoboda, 1976, vert. Jiří Elman.

Moor, Margriet de: *Eerst grijs, dan wit, dan blauw*, Amsterdam, Contact, 1991.

Moor, Margriet de: *Šedá, bílá, modrá*, Praha, Mladá Fronta, 2000, vert. Magda de Bruin-Hüblová.

Mulisch, Harry: *De procedure*, Amsterdam, De Bezige Bij, 1998.

Mulisch, Harry: *Procedura*, Praha, Mladá Fronta, 2001, vert. Veronika Havlíková.

Mulisch, Harry: Wat gebeurde er met de sergeant Massuro? In: *De versierde mens*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, Amsterdam, 1957

Mulisch, Harry: *Co se stalo se seržantem Massurem?*, Odeon, Praha, 1985, vert. Jitka Hronová en Marta Nouzová

Secundair

Publicaties

Baker, M. (1995): Corpora in Translation Studies. An Overview and some Suggestions for Future Research. In: *Target*, 7:3, Amsterdam: John Benjamins, p. 223-243.

Beeby, A., P. Rodríguez Inés, P. Sánchez-Gijón (2009): *Corpus Use and Translating*, Amsterdam, John Benjamins.

Borin, Lars (2002): Parallel corpora, parallel worlds, In: *Selected papers from a symposium on parallel and comparable corpora at Uppsala University, Sweden, 22-23 April, 1999*, Amsterdam, Rodopi.

Colson, Jean-Pierre (2005): Computacionele corpuslinguïstiek voor germanisten en vertalers: toekomstmuziek? In: Philippe Hilgsmann, Guy Janssens & Jef Vromans (red.), *Woord voor woord, zin voor zin: Liber Amicorum voor Siegfried Theissen*, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Gent, p. 49-57.

Cosme, Christelle (2005): A corpus-based perspective on clause linking patterns in English, French and Dutch. In: *"Subordination" versus "coordination" in sentence and text: a cross-linguistic perspective*; edited by Cathrine Fabricius-Hansen, Wiebke Ramm. Amsterdam [etc.]: Benjamins, 2008. VI, p. 89-114.

Čermák, F., Klégr, A., Corness, P. (2010): *InterCorp: Exploring a Multilingual Corpus*, Praha, Karolinum.

Čermák, F., Kocek, J.(2010): *Mnohojazyčný korpus InterCorp: Možnosti studia*, Praha, Karolinum.

Doorslaer van, L. (1995): Quantitative and qualitative aspects of corpus selection in Translation Studies. In: *Target*, 9:2, p. 245-260.

Goethals, Patrick (2007): Driven hypothesis generation in translation studies, contrastive linguistics and text linguistics: a case study of demonstratives in Spanish and Dutch texts. In: *The study of language and translation*; Willy Vandeweghe, Sonia Vandepitte and Marc Van

de Velde [eds]. Speciaal nummer van: *Belgian journal of linguistics* (Amsterdam): 21 (2007), p. 87-103.

Hajič, Jan (2004): *Disambiguation of Rich Inflection (Computational Morphology of Czech)*. Vol. 1. Praha, Karolinum.

Hüning, Matthias (2001): Corpusonderzoek en contrastieve taalkunde : mogelijkheden en perspectieven / Matthias Hüning. - Woubrugge [etc.] : Internationale Vereniging voor Neerlandistiek [etc.]. - (Handelingen Colloquium Neerlandicum, ISSN 1567-312X ; 14). In: *Perspectieven voor de internationale neerlandistiek in de 21e eeuw* / onder red. van: Gerard Elshout ... [et al.]. Woubrugge [etc.] : Internationale Vereniging voor Neerlandistiek [etc.], p. 109-125.

Jelínke, Tomáš (2008): Nové značkování v českém národním korpusu. In: *Naše řeč*, 91, 1, p. 13-23.

Kenny, D. (2001): *Lexis and creativity in translation, A corpus-based stud.*, Manchester, St. Jerome Publishing.

Laviosa, S. (2002): *Corpus-based translation studies*, Amsterdam, Rodopi.

Laviosa, S. (1997): How Comparable Can „Comparable Corpora“ Be?, *Target*, 9:2, p. 289-319.

Leloup, Anne Lore, Hiligsmann, Philippe (2008): Contrastief (corpus)onderzoek naar vraagzinnen in het Nederlands, het Frans en het Duits. In: *Acta Universitatis wratislaviensis: Neerlandica Wratislaviensia* (Wrocław): (2008) 17 [= 3098], p. 269-282.

Levý, Jiří (1998): *Umění překlada*. Vyd. 3., upr. a rozš. Praha : Ivo Železný.

McEnery, A., R. Xiao, Y. Tono (2006): *Corpus-based Language Studies: An Advanced Resource Book*, London, Routledge.

Olohan, M. (2004): *Introducing Corpora in Translation Studies*. London, Routledge.

Petkevič, Vladimír (2006): Reliable Morphological Disambiguation of Czech: Rule-Based Approach is Necessary. In: *Insight into the Slovak and Czech Corpus Linguistics* (Šimková, M. ed.). Bratislava, Veda, p. 26-44.

Plevoets, Koen (2005): *Tussen spreek- en standaardtaal: een corpusgebaseerd onderzoek naar de situationele, regionale en sociale verspreiding van enkele morfosyntactische verschijnselen uit het gesproken Belgisch-Nederlands*. Leuven[K.U. Leuven].

Rawoens, Gudrun (2008): *Taal aan den lijve: het gebruik van corpora in taalkundig onderzoek en taalonderwijs*; Academia Press, Gent.

Spoustová Drahomíra, Hajič, Jan, Votrúbec, Jan, Krbec, Pavel, Květoň, Pavel (2007): The Best of Two Worlds: Cooperation of Statistical and Rule-Based Taggers for Czech. In: *Proceedings of the Workshop on Balto-Slavonic Natural Language Processing*. Praha, ACL, p. 67-74.

Tengku Sepora Tengku Mahadi, Helia Vaezian, Mahmoud Akbari (2005): *Corpora in Translation: A Practical Guide*, Bern, Peter Lang.

Xiao, R. (2010): *Using Corpora in Contrastive and Translation Studies*. Cambridge, Cambridge Scholars Publishing.

Naslagwerken en woordenboeken

Kolektiv autorů (2007): *Slovník českých synonym a antonym*, Lingea s.r.o., Brno.

Karlík, Petr, Grepl, Miroslav, Nekula, Marek, Rusínová, Zdenka (1995): *Příruční mluvnice češtiny*, Praha, Lidové noviny.

Algemeene Nederlandse Spraakkunst 20/11/2011

<<http://www.let.ru.nl/ans/>>

Internetová jazyková příručka 20/11/2011

<<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>

Van Dale 20/11/2011

<www.vandale.nl/vandale/overvandale/>

Wikipedia 20/11/2011

<<http://www.wikipedia.org/>>

Appendix

Overzicht van tabellen, afbeeldingen en grafieken

Tabellen

Tabel nr. 1: Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp: Nederlandstalige boeken	21
Tabel nr. 2: Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp: Tsjechische boeken	22
Tabel nr. 3: Het Nederlands-Tsjechische gedeelte van InterCorp: Boeken met een andere brontaal	22
Tabel nr. 4: Vertaalmogelijkheden van Nederlandse tegenwoordige deelwoorden naar het Tsjechisch	32
Tabel nr. 5: Het subcorpus met 8 Nederlandse literaire werken en hun Tsjechische vertalingen	36
Tabel nr. 6: Naamwoordelijke constituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	41
Tabel nr. 7: Het adjectief als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	43
Tabel nr. 8: Het deverbatief adjectief als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	48
Tabel nr. 9: Bijwoordelijke constituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	50
Tabel nr. 10: Voorzetselconstituent als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	59
Tabel nr. 11: Werkwoord in persoonsvorm als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	63
Tabel nr. 12: De infinitief als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	70
Tabel nr. 13: Het Tsjechische tegenwoordig deelwoord als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	71
Tabel nr. 14: Present transgressive als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	74
Tabel nr. 15: Werkwoordelijke constituent met complement als vertaling van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	76
Tabel nr. 16: (Bij)zin als formeel vertaalequivalent van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord	77
Tabel nr. 17: Weglating in de vertaling van Nederlandse zinnen met het tegenwoordig deelwoord	78
Tabel nr. 18: Vertalers en hun tendensen	79
Tabel nr. 19: Bijwoordelijke constituent (BC) versus voorzetselconstituent (VC)	81

versus werkwoordelijke constituent (WC)	
Tabel nr. 20: Hugo Claus: <i>De Metsiers</i>	97
Tabel nr. 21: Arnon Grunberg: <i>Blauwe maandagen</i>	98
Tabel nr. 22: Hella S. Haasse: <i>De heren van de thee</i>	99
Tabel nr. 23: Maarten 't Hart: <i>Het woeden van de gehele wereld</i>	103
Tabel nr. 24: Jan de Hartog: <i>Het ziekenhuis</i>	107
Tabel nr. 25: Margriet de Moor: <i>Eerst grijs, dan wit, dan blauw</i>	114
Tabel nr. 26: Harry Mulisch: <i>De procedure</i>	118
Tabel nr. 27: Harry Mulisch: <i>Wat gebeurde er met sergeant Massuro?</i>	121
<u>Afbeeldingen</u>	
Afbeelding nr. 1: Concordanties met tegenwoordige deelwoorden en tags	39
<u>Grafieken</u>	
Grafiek nr. 1: Formele vertaalequivalenten van het Nederlandse tegenwoordig deelwoord in het Tsjechisch	83
Grafiek nr. 2: Subcategorieën van werkwoordelijke constituenten	84
Grafiek nr. 3: Subcategorieën van adjectivische constituenten	85

HUGO CLAUS: DE METSIERS

Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. geruststellend	uklidňující	WC (TD)
2. nadenkend	přemýšlivě	BC
3. hikkend	WL	WL
4. glimlachend	s úsměvem	VC
5. wiegend	bimbá	WC (PV)
6. woedend	se navztekát	WC (INF)
7. woedend	nevztekám se	WC (PV)
8. blinkend	vymydleně	BC
9. onderzoekend	pátravě	BC
10. dringend	naléhavě	BC
11. dringend	naléhavě	BC
12. wiegend	plynouceí	WC (TD)
13. blinkend	lesklými	AC
14. glimlachend	s úsměvem	VC
15. voortdurend	pořád	BC
16. lachend	rozesmátí	AC
17. verend	pružné	AC
18. zwijgend	mlčky	BC
19. vertrouwend	důvěřivě	BC
20. lachend	s úsměvem	VC
21. gloeiend	jako oheň	NC
22. snijdend	řezavě	BC
23. woedend	zuřil	WC (PV)
24. bewonderend	obdivuje	WC (PV)
25. verafgodend	zbožňuje	WC (PV)
26. klapwiekend	s pleskotem křídel	VC
27. bloedend	obnažené	AC
28. pletsend	pleskají	WC (PV)

Tabel nr. 20: Hugo Claus: *De Metsiers*

ARNON GRUNBERG: BLAUWE MAANDAGEN		
Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. voortdurend	nepřetřžitě	BC
2. grijzend	šklebila se	WC (PV)
3. voortdurend	neustále	BC
4. spottend	výsměšně	BC
5. liggend	vleže	BC
6. dringend	nutně	BC
7. verslavend	návykových	AC
8. woedend	rozzuřil se	WC (PV)
9. vervelend	nepříjemně	BC
10. uitstekend	výborně	BC
11. lachend	zasmála se	WC (PV)
12. dringend	nutně	BC
13. uitstekend	výtečně	BC
14. angstaanjagend	nenahánějí strach	WC (MC)
15. doortastend	rázně	BC
16. zwijgend	WL	WL
17. volgend	příští	AC
18. vanzelfsprekend	samozřejmě	BC
19. luisterend	poslouchá	WC (PV)
20. zwijgend	mlčky	BC
21. zittend	vsedě	BC
22. uitstekend	výborně	BC
23. boeiend	zajímavé	AC
24. kijkend	díval se	WC (PV)
25. wachtend	čekáme	WC (PV)
26. troostend	chlácholivě	BC
27. stralend	nádherné	AC
28. voortdurend	neustále	BC
29. acceptierend	akceptujeme kreditní karty	WC (MC)
30. gillend	s křikem	VC
31. zwijgend	mlčky	BC
32. voortdurend	pořád	BC
33. zingend	zpíval	WC (PV)

Tabel nr. 21: Arnon Grunberg: *Blauwe maandagen*

HELLA S. HAASSE: DE HEREN VAN DE THEE

Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. blinkend	blýskavě	BC
2. wadend	přeskákat	WC (INF)
3. springend	přebrodit	WC (INF)
4. poserend	pózovali	WC (PV)
5. zorgwekkend	vzbuzující obavy	WC (MC)
6. vervelend	(nebylo) příjemné	AC
7. zwijgend	mlčky	BC
8. vanzelfsprekend	samožřejmé	AC
9. aanmatigend	nadutci	NC
10. uitdagend	vyzývavého	AC
11. woedend	zuřil	WC (PV)
12. toonaangevend	určujícím	AC
13. opvallend	nápadně	BC
14. verbazingwekkend	obdivuhodné	AC
15. wakend	bděl	WC (PV)
16. lachend	s úsměvem	VC
17. schitterend	nádherné	AC
18. terughoudend	zdrželo se	WC (PV)
19. gloeiend	skvěle	BC
20. meeslepend	strhující	AC
21. draaiende	v chodu	VC
22. overwegend	převážně	BC
23. zwijgend	mlčení	NC
24. golvend	zvlněnou	AC
25. plaatsvervangend	-	WL
26. gloeiend	rozžhavené	AC
27. uitputtend	WL	WL
28. hoofdschuddend	vrtění hlavou	NC
29. wenkbrouwfronsend	zvedání obočí	NC
30. zwaaiend	mával	WC (PV)
31. bruisend	vzkypělé	AC
32. adembenemend	brala dech	WC
33. doorschijnend	průzračně	BC
34. indrukwekkend	nezapomenutelné	AC
35. verwikkend	osvěžující	AC
36. lachend	zasmál se	WC (PV)
37. aarzelend	váhavě	BC
38. lachend	se smíchem	VC
39. overwegend	WL	WL
40. hoofdschuddend	pokývala hlavou	WC (MC)
41. glimlachend	s úsměvem	VC
42. terughoudend	stáhl se	WC (PV)
43. lachend	se smíchem	VC
44. zwijgend	odmlčel se	WC (PV)
45. glimlachend	s pousmáním	VC

46. klapwiekend	s pleskáním křídel	VC
47. briesend	s frkáním	VC
48. hinnikend	s řehtáním	VC
49. zwijgend	mlčky	BC
50. adembenemend	omračující	AC
51. zwijgend	mlčky	BC
52. voortdurend	stále	BC
53. voortdurend	neustále	BC
54. verbazend	strašlivě	BC
55. terughoudend	zachovávaly si odstup	WC (MC)
56. grievend	ponižující	AC
57. schitterend	náramně	BC
58. uitstekend	a jak spolu vycházejí	BZ
59. waarschuwend	zastrašující	WC (TD)
60. waarderend	pochvalného	AC
61. verbazingwekkend	mistrovský	AC
62. nahuiverend	s pocitem ledové vody na kůži	VC
63. nagloeiend	žhnoucího	AC
64. zwijgend	mlčky	BC
65. terugkomend	vrátil se	WC (PV)
66. rillend	třásla se	WC (PV)
67. zwijgend	mlčky	BC
68. voortdurend	neustále	BC
69. voortdurend	WL	WL
70. voortdurend	neustále	BC
71. doordringend	pronikavě	BC
72. wijzend	s posunky	VC
73. gebarend	ukazovali	WC (PV)
74. schreeuwend	za výkřiků	VC
75. doortastend	výrazně	BC
76. spelend	hrajícími si	WC (TD)
77. tijdrovend	zdlouhavější	AC
78. fluisterend	šeptem	BC
79. klevend	přilepenými	AC
80. terugrijdend	cestou zpátky	BC
81. veelbelovend	slibné	AC
82. meelijwekkend	budící soucit	WC (MC)
83. lachend	s úsměvem	VC
84. bukkend	přikřčila se	WC (PV)
85. juichend	s výskotem	VC
86. terugkomend	když se Rudolf vrátil	BZ
87. voortdurend	neustále	BC
88. terughoudend	rozpačitě	BC

89. bevend	třásla se	WC (PV)
90. zwijgend	mlčky	BC
91. lachend	se smíchem	VC
92. veeleisend	vysoké požadavky	NC
93. woedend	rozčilila se	WC (PV)
94. zwijgend	mlčky	BC
95. brullend	vřískal	WC (PV)
96. voortdurend	nepřestaly	WC (PV)
97. voortdurend	neustále	BC
98. badend	zalitá	AC
99. schreiend	s výkřikem	VC
100. woedend	rozzlobeně	BC
101. fluisterend	šeptem	BC
102. onwetend	nevědomá	AC
103. voortdurend	nepřetržitě	BC
104. pratend	uklidňoval	WC (PV)
105. beroepend	spoléhající	WC (TD)
106. voortdurend	stále	BC
107. veeleisend	nároční	AC
108. rokend	kouřili	WC (PV)
109. voortdurend	neustále	BC
110. bukkend	v předklonu	VC
111. vattend	chytila	WC (PV)
112. passend	slušelo se	WC (PV)
113. voortdurend	WL	WL
114. zwijgend	mlčky	BC
115. stampvoetend	zadupala	WC (PV)
116. zwiepende	houpajícími	WC (TD)
117. winstgevend	výnosná	AC
118. uitsluitend	jen	BC
119. overweldigend	ohromující	AC (DA)
120. huilend	s pláčem	VC
121. welvarend	prosperují	WC (PV)
122. schreeuwend	s křikem	VC
123. snikkend	s pláčem	VC
124. ademend	oddychoval	WC (PV)
125. drukkend	velké	AC
126. instemmend	souhlasně	BC
127. peinzend	zkoumavě	BC
128. voortdurend	neustále	BC
129. zwijgend	mlčky	BC
130. schitterend	úžasném	AC
131. verlangend	nemohu se dočkat	WC
132. wijzend	ukázal	WC (PV)
133. uitsluitend	WL	WL
134. instemmend	souhlasnou	AC
135. schertsend	v dobrém	VC

136.	glimlachend	s úsměvem	VC
137.	indrukwekkend	působivá	AC
138.	vanzelfsprekend	samožřejmé	AC
139.	verlangend	byste rádi věděli víc	BZ
140.	veelbelovend	slibný	AC
141.	knellend	tlačil	WC (PV)
142.	stralend	vítězně	BC
143.	snikkend	se vzlykáním	VC
144.	zwijgend	mlčky	BC
145.	zwijgend	mlčky	BC
146.	zuchtend	povzdechl si	WC (PV)
147.	zwijgend	mlčky	BC
148.	verbloemend	neinformoval	WC (PV)
149.	schitterend	nádherném	AC
150.	wakend	dohlíží	WC (PV)
151.	rustgevend	uklidňoval	WC (PV)
152.	deerniswekkend	vzbuzoval soucit	WC (MC)
153.	spelend	jak si hraje	BZ
154.	happend	jak chytají	BZ
155.	fluisterend	WL	WL

Tabel nr. 22: Hella S. Haasse: *De heren van de thee*

MAARTEN 'T HART: HET WOEDEN VAN DE GEHELE WERELD

Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. dreunend	WL	WL
2. verbazend	překvapivě	BC
3. misprijzend	s opovržením	VC
4. woedend	rozčílil se	WC (PV)
5. drukkend	k zalknutí	VC
6. afwachtend	převaloval se	WC (PV)
7. kreunend	sténali	WC (PV)
8. beginnend	jako první	BC
9. beginnend	první	BC
10. makkend	tvářilo se naštvane	WC
11. dreigend	WL	WL
12. levend	živý	AC
13. vragend	tázavě	BC
14. waarschuwend	varovným	AC
15. afwisselend	střídavě	BC
16. mompelend	mumlal si	WC (PV)
17. genietend	radost	NC
18. zittend	sedě	WC (PRT)
19. dringend	naléhavě	BC
20. zwijgend	mlčky	BC
21. uitsluitend	výhradně	BC
22. rimpelend	zčeřené	AC
23. krinkelend	zurčivá	AC
24. wrinkelend	perlivá	AC
25. glunderend	široce	BC
26. flemend	lichotivě	BC
27. verbazend	překvapivě	BC
28. huiveringwekkend	vytrvalý	AC
29. aarzelend	váhavý	AC
30. glimlachend	s úsměvem	VC
31. bevend	třásly	PV
32. zwijgend	mlčky	BC
33. handenwrijvend	WL	WL
34. glijdend	klouzal jsem se	WC (PV)
35. oogverblindend	až oči přecházely	BZ
36. verbazend	překvapivě	BC
37. vernietigend	zničující	AC
38. uitnodigend	vyzývavě	BC
39. peinzend	s pochybností v hlase	VC
40. vorsend	přísně	BC
41. zwijgend	zamlklý	AC
42. uitdagend	vyzývavě	BC
43. zwijgend	mlčky	BC
44. verbazend	překvapující	AC

45. schitterend	skvělá	AC
46. aarzelend	nevím	WC (PV)
47. stampend	s mohutným dupáním	VC
48. blinkend	oslnivě	BC
49. slapend	v polospánku	NC
50. wakend	v polospánku	NC
51. verbazingwekkend	překvapivě	BC
52. knarsend	za mohutného skřípění	VC
53. zwijgend	WL	WL
54. vervelend	nechtělo se	WC (PV)
55. vanzelfsprekend	samozřejmě	AC
56. jankend	kňouravé	AC
57. ontwikkend	vyhýbající se	WC (TD)
58. mompelend	libovali si	WC (PV)
59. verbazend	velmi	BC
60. knikkend	kýval	WC (PV)
61. wijzend	ukázal	WC (PV)
62. woedend	rozhořčeně	BC
63. vanzelfsprekend	samozřejmost	NC
64. dreigend	výhrůžně	BC
65. sussend	šeptem	BC
66. tastend	šátral	WC (PV)
67. sprekend	neuvěřitelně	BC
68. turend	zíral jsem	WC (PV)
69. sprekend	WL	WL
70. sprekend	WL	WL
71. piepend	s pískotem	VC
72. schoppend	kopal	WC (PV)
73. troostend	WL	WL
74. afwisselend	střídavě	BC
75. zwijgend	mlčky	BC
76. zwijgend	rty pevně semknuté	WC (NC)
77. opkijkend	díval jsem se	WC (PV)
78. roepend	WL	WL
79. overtuigend	skutečně	BC
80. overtuigend	WL	WL
81. afwisselend	WL	WL
82. wachtend	když jsme čekali	BZ
83. spottend	s opovržením v hlase	VC
84. peinzend	zhluboka	BC
85. luisterend	při poslechu	VC
86. peinzend	zamyslel jsem se	WC (PV)
87. zoekend	hledal	WC (PV)
88. zwijgend	tiše	BC
89. dominerend	dominantní	AC

90.	zuchtend	zavzdychal	WC (PV)
91.	denkend	přemýšlel	WC (PV)
92.	uitdagend	vyzývavě	BC
93.	starend	zíral jsem	WC (PV)
94.	verbazend	překvapivě	BC
95.	vanzelfsprekend	samozřejmostí	NC
96.	voortdurend	neustále	BC
97.	zwijgend	mlčky	BC
98.	proestend	cákat	WC (INF)
99.	stuivend	dorážející	WC (TD)
100.	loerende	očumoval	WC (PV)
101.	vanzelfsprekend	samozřejmé	AC
102.	zwijgend	mlčky	BC
103.	zwijgend	tiší	AC
104.	zwijgend	mlčky	BC
105.	woedend	zuřil	WC (PV)
106.	uitdagend	vyzývavě	BC
107.	woedend	rozzuřilo	WC (PV)
108.	verpletterend	zničující	AC (DA)
109.	voortdurend	stále	BC
110.	lopend	-	WL
111.	verbazend	hrozně	BC
112.	flierefluitend	zdraví	AC
113.	ontzettend	příšerně	BC
114.	denkend	myslel si	WC (PV)
115.	misprijzend	s opovržením	VC
116.	zwijgend	beze slova	VC
117.	peinzend	zadívala se	WC (PV)
118.	zwijgend	mlčky	BC
119.	zwijgend	beze slova	VC
120.	dringend	naléhavě	BC
121.	zwijgend	mlčky	BC
122.	denkend	myslel	WC (PV)
123.	nadenkend	přemýšlel	WC
124.	grijpend	uchopila	WC (PV)
125.	stralend	zářivým pohledem	NC
126.	wijzend	ukázala	WC (PV)
127.	denkend	stihl pomyslet	WC
128.	onbevredigend	se zadostiučiněním	VC
129.	woedend	zuřivě	BC
130.	opschrikkend	překvapeně	BC
131.	dringend	naléhavě	BC
132.	steunend	opřenou	AC
133.	achteromkijkend	zpola otočený	AC
134.	dreigend	výhrůžně	BC
135.	loensend	očkem pohlédla	WC (MC)
136.	afwachtend	pohled plný	NC

očekávání			
137.	woedend	na celé kolo	BC
138.	stralend	zářivě	BC
139.	fietsend	vracel jsem se	WC (PV)
140.	misprizend	opovrhují	WC (PV)
141.	laaiend	rozzuřil	WC (PV)
142.	lopend	šel	WC (PV)
143.	vanzelfsprekend	se samozřejmostí	VC
144.	liggend	WL	WL
145.	kijkend	obrátil se	WC (PV)
146.	gloeiend	vroucího	AC
147.	achteromkijkend	vzpomínka	NC
148.	luisterend	poslechl	WC (PV)
149.	denkend	myslel si	WC (PV)
150.	gloeiend	horkou	AC
151.	dreigend	nebezpečně	BC
152.	voortdurend	neustále	BC
153.	spottend	s opovržením	VC
154.	veelzeggend	mnohoznačně	BC
155.	badinerend	(ne) úplně vážně	BC
156.	murmelend	zurčící	WC (TD)
157.	verbazend	neuvěřitelně	BC
158.	zittend	posadil jsem se	WC (PV)
159.	uitkijkend	díval se	WC (PV)
160.	bestraffend	přísně	BC
161.	wankelend	podlamovaly	WC (PV)
162.	ronddraaiend	točil	WC (PV)
163.	schitterend	nádherná	AC
164.	verbluffend	skvěle	BC
165.	blinkend	zářivě	BC
166.	sprekend	jako bych z oka vypadl	BZ
167.	verontschuldigend	jako by se omlouval	BZ
168.	sprekend	hrozně	BC
169.	zwijgend	mlčky	BC
170.	zwijgend	beze slova	VC
171.	zwijgend	mlčeli	WC (PV)
172.	ondersteunend	podpíral si	WC (PV)
173.	schitterend	úžasné	AC
174.	zwijgend	mlčky	BC
175.	verpletterend	zničující	AC
176.	zwijgend	mlčky	BC
177.	verbazend	zarážející	AC
178.	zwijgend	mlčky	BC
179.	loerend	slídí	WC (PV)

Tabel nr. 23: Maarten 't Hart: *Het woeden van de gehele wereld*

JAN DE HARTOG: HET ZIEKENHUIS

Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. uitsluitend	výlučně	BC
2. uitsluitend	výlučně	BC
3. peinzend	zadumaně	BC
4. overschreeuwend	překřikovala	WC (PV)
5. voortdurend	neustále	BC
6. peinzend	zadumaně	BC
7. jagend	pronásledující	WC (TD)
8. geruststellend	abych ji uklidnil	BZ
9. peinzend	zamyšleně	BC
10. uitsluitend	výlučně	BC
11. zwijgend	mlčky	BC
12. zwijgend	mlčky	BC
13. ziedend	pobouřeně	BC
14. wakend	dávaje pozor	WC (MC)
15. bevelend	rozkazovačně	BC
16. rinkelend	zazvonil	WC (PV)
17. verstikkend	neudusil	WC (PV)
18. doezelend	podřimoval	WC (PV)
19. worstelend	zápasí	WC (PV)
20. wachtend	čekající	WC (TD)
21. overtuigend	přesvědčivě	BC
22. ijzingwekkend	hrůzostrašně	BC
23. schitterend	skvěle	BC
24. doodbloedend	smrtelně krvácející	WC (TD)
25. bloedend	krvácející	WC (TD)
26. aarzelend	váhavě	BC
27. mopperend	bručivě	BC
28. smekende	úpěnlivé	AC
29. roepend	volají	WC (PV)
30. bloedend	krvácejí	WC (PV)
31. kruipend	plazí se	WC (PV)
32. vertrekkende	zkřivených	AC
33. voortdurend	stále	BC
34. zwaaiend	zavravorala	WC (PV)
35. schuddend	chvějící	WC (TD)
36. liggend	ležící	WC (TD)
37. vechtend	zápasil	WC (PV)
38. bungelend	WL	WL
39. onsamenhangend	nesouvisle	BC
40. kraaiend	vřeštěl	WC (PV)
41. zwaaiend	mával	WC (PV)
42. piepend	vrzající	WC (TD)
43. slingerend	kličkoval	WC (PV)
44. vlamvend	ohnivě	BC
45. sissend	syčící	WC (TD)

46. starend	zírali jsme	WC (PV)
47. hartverscheurend	srdceryvný	AC
48. jammerend	naříkat	WC (INF)
49. aarzelend	váhavě	BC
50. kreunend	sténala	WC (PV)
51. doorschijnend	průsvitnou	AC
52. gehoorzamend	naslouchajíc	WC (PRT)
53. snurkend	chrčel	WC (PV)
54. fluisterend	šeplavě	AC
55. sissend	šeptající	WC (TD)
56. verstikkend	k udušení	VC
57. ratelend	s rachotem	VC
58. rommelend	s rachotem	VC
59. fronsend	svraštila	WC (PV)
60. genietend	s rozkoší	VC
61. onderzoekend	pátravě	BC
62. wijzend	ukázala	WC (PV)
63. bevend	třaslavě	BC
64. uitdagend	vyzývavě	BC
65. onsamenghangend	nesouvislého	AC
66. hartverscheurend	žalostně	BC
67. turend	zíral	WC (PV)
68. bungelend	plandající	WC (TD)
69. wachtend	čeká	WC (PV)
70. starend	hledí	WC (PV)
71. voortdurend	neustále	BC
72. gillend	ječivě	BC
73. bloedend	krvácejícího	WC (TD)
74. wachtend	čekaly	WC (PV)
75. beschikkend	k dispozici	VC
76. indrukwekkend	dojímavější	AC
77. aanbrekend	rozbaloval	WC (PV)
78. klaarlegend	připravoval	WC (PV)
79. vullend	plnil	WC (PV)
80. beseffend	uvědomil	WC (PV)
81. wetend	věděla	WC (PV)
82. indrukwekkend	obdivuhodný	AC
83. ijzingwekkend	naháněla hrůzu	WC (MC)
84. peinzend	přemítavě	BC
85. pogend	udělat	WC (INF)
86. onheilspellend	zlověstného	ACD
87. vervelend	mrzí	WC
88. zorgend	snažících se	WC (TD)
89. uitsluitend	výlučně	BC
90. klungelend	zápolíc	WC (PRT)
91. razend	šileli	WC (PV)
92. stervend	umírajícího	WC (TD)

93.	glimmend	lesknou	WC (PV)
94.	voortdurend	WL	WL
95.	geruststellend	uklidnili se	WC (PV)
96.	voortdurend	stále	BC
97.	ziedend	vzkypěl jsem	WC (PV)
98.	vertrekkende	odjíždějícím	WC (TD)
99.	minachtend	opovržlivě	BC
100.	gebiedend	panovačně	BC
101.	huilend	plakala	WC (PV)
102.	sympathiserend	že s ní sympatizují	BZ
103.	uitdagend	WL	WL
104.	verontschuldigend	omlouvát se	WC (INF)
105.	instemmend	souhlasně	BC
106.	indrukwekkend	dojemné	AC
107.	onheilspellend	zlověstně	BC
108.	doordringend	pronikavě	BC
109.	uitsluitend	výlučně	BC
110.	peinzend	zadumaně	BC
111.	fronsend	svraštila	WC (PV)
112.	schitterend	skvělou	AC
113.	belangstellend	s živým zájmem	VC
114.	uitstekend	výtečný	AC
115.	glimlachend	s úsměvem	VC
116.	stralend	zářila	WC (PV)
117.	blozend	červená	AC
118.	mompelend	zamumlal	WC (PV)
119.	verbazingwekkend	nejúžasnější	AC
120.	nagrommend	WL	WL
121.	sprekend	mluvila	WC (PV)
122.	aarzelend	zdráhavě	BC
123.	zwijgend	mlčky	BC
124.	zwijgend	v úplném tichu	VC
125.	voortdurend	neustále	BC
126.	uitsluitend	výlučně	BC
127.	sussend	konejšivě	BC
128.	stikkend	dusila se	WC (PV)
129.	woedend	vztekle	BC
130.	zwijgend	mlčky	BC
131.	peinzend	zadumaně	BC
132.	woedend	dopálilo	WC (PV)
133.	onheilspellend	zlověstně	BC
134.	uitsluitend	výlučně	BC
135.	zwijgend	mlčky	BC
136.	wachtend	čekali	WC (PV)
137.	overtuigend	sebepřesvědčivěji	BC
138.	mokkend	nakvašeně	BC

139.	druppelend	kape	WC (PV)
140.	bevend	rozechvěně	BC
141.	loerend	číhající	WC (TD)
142.	hechtend	sešívají	WC (PV)
143.	ontoeirekend	nedostatečnými	AC
144.	afdoend	nejdůrazněji	BC
145.	tartend	vyzývavě	BC
146.	sussend	konejšivě	BC
147.	lachend	se smíchem	VC
148.	bevestigend	přisvědčil	WC (PV)
149.	voortdurend	neustále	BC
150.	wenkbrauwfronsend	se svráštělým obočím	VC
151.	onovertuigend	nepřesvědčivě	BC
152.	luisterend	poslouchal	WC (PV)
153.	turend	změřili si	WC (PV)
154.	vragend	tázavě	BC
155.	struikelend	klopýtat	WC (INF)
156.	huiveringwekkend	naháněla zimomřivý pocit	WC (MC)
157.	woedend	vztek	NC
158.	absorberend	sací	AC
159.	denkend	mysleli jsme	WC (PV)
160.	stralend	zářivě	BC
161.	vermijgend	vyhýbajíce se	WC (PRT)
162.	beduidend	mnohem	BC
163.	uitsluitend	WL	WL
164.	voortdurend	neustále	BC
165.	hijgend	udýchaně	BC
166.	onsamenhangend	nesouvisle	BC
167.	ziend	viděl	WC (PV)
168.	uitdagend	vyzývavou	AC
169.	ontwikkend	vyhýbavě	BC
170.	onopvallend	nápadném	AC
171.	blinkend	zářila	WC (PV)
172.	gloeiend	žhavé	AC
173.	stralend	zářivé	AC
174.	instemmend	přítakávající	WC (TD)
175.	gloeiend	rozpálený	AC
176.	uitdagend	vyzývavých	AC
177.	telefonierend	telefonovala	WC (PV)
178.	spiedend	pátrají	WC (PV)
179.	loerend	číhají	WC (PV)
180.	begrijpend	chápavě	BC
181.	ontoeirekend	nedostačující	AC (DA)
182.	ontroerend	dojímavý	AC
183.	smekend	prosebně	BC

184.	ondeugend	šibalským	AC
185.	hijgend	supící	WC (TD)
186.	heupwiegend	s pohupováním v bocích	VC
187.	glinsterend	zbrusu nového	AC
188.	voortdurend	pořád	BC
189.	voortdurend	stále	BC
190.	doordringend	pronikavě	BC
191.	zwijgend	mlčky	BC
192.	voortdurend	neustále	BC
193.	bladerend	listoval	WC (PV)
194.	ontoereikend	nedostačujícím	AC
195.	liggend	WL	WL
196.	ontwikkend	vyhýbavě	BC
197.	vervelend	nepříjemné	AC
198.	ontoereikend	nedostačujícího	AC
199.	uitsluitend	jen	BC
200.	mokkend	trucující	AC
201.	hijgend	supět	WC (INF)
202.	puffend	funět	WC (INF)
203.	verbazingwekkend	kupodivu	BC
204.	voortdurend	neustále	BC
205.	denkend	pomyslel jsem	WC (PV)
206.	zwaaiend	WL	WL
207.	wentelend	při otáčení	VC
208.	ondeugend	koketně	BC
209.	starend	zírali	WC (PV)
210.	voortdurend	stále	BC
211.	glimmend	blýskaly se	WC (PV)
212.	zwijgend	mlčela	WC (PV)
213.	zwijgend	mlčky	BC
214.	onheilspellend	zlověstným	AC
215.	stralend	zářivého	AC
216.	dringend	naléhavě	BC
217.	beduidend	WL	WL
218.	glimlachend	s úsměvem	VC
219.	welwillend	dobromyslná	AC
220.	vermijndend	vyhýbaje se	WC (PRT)
221.	doende	předstíraje	WC (PRT)
222.	belangstellend	WL	WL
223.	losbarstend	nastalý	AC
224.	jubelend	rozjásal se	WC (PV)
225.	jubelend	jásající	AC
226.	handenklappend	potleskem	NC
227.	dakbalkentrillend	až se otrásaly podkrovní trámy	BZ
228.	glimlachend	s úsměvem	VC

229.	huiveringwekkend	až mě zamrazilo v zádech	BZ
230.	beginnend	začít	WC (INF)
231.	aarzelend	otálel jsem	WC (PV)
232.	luisterend	naslouchajícího	AC
233.	peinzend	zadumaně	BC
234.	indrukwekkend	WL	WL
235.	voortdurend	neustále	BC
236.	gloeierend	žhavý	AC
237.	vervelend	mrzuté	AC
238.	onderzoekend	pátravě	BC
239.	uitsluitend	výlučně	BC
240.	tierend	WL	WL
241.	schreeuwend	křičící	WC (TD)
242.	mopperend	nadával	WC (PV)
243.	wetend	věděl	WC (PV)
244.	toereikend	stačily	WC (PV)
245.	wankelend	WL	WL
246.	uitsluitend	jen	BC
247.	peinzende	zadumanou	AC
248.	luisterend	zaposlouchanou	AC
249.	achterlatend	ponechávaje	WC (PRT)
250.	razend	vyvádět	WC (INF)
251.	tierend	řvát	WC (INF)
252.	hijgend	WL	WL
253.	gloeierend	rozpálený	AC
254.	zoekend	hledající	WC (TD)
255.	voortdurend	neustále	BC
256.	voortdurend	neustále	BC
257.	onderzoekend	pátravě	BC
258.	fluisterend	šeptem	BC
259.	fluisterend	zašeptala	WC (PV)
260.	hakkelend	zadrhávaje	BC
261.	glimlachend	s úsměvem	VC
262.	voortdurend	neustále	BC
263.	wachtend	čekajícím	WC (TD)
264.	doorslaggevend	WL	WL
265.	verontschuldigend	na omluvu	VC
266.	glimmend	blýskavě	BC
267.	smekend	s prosíkem	VC
268.	wachtend	vyčkávaje	WC (PRT)
269.	riekend	páchnoucí	WC (TD)
270.	uitnodigend	vábně	BC
271.	denkend	když jsem si vzpomněl	BZ
272.	starend	zíral	WC (PV)
273.	dansend	vhopsali	WC (PV)

274.	doorslaggevend	rozhodující	AC (DA)
275.	zeggend	řekne	WC (PV)
276.	snikkend	se vzlykotem	VC
277.	voortdurend	stále	BC
278.	gierend	výskali	WC (PV)
279.	snakkend	lapajíc	WC (PRT)
280.	onsamenhangend	nesouvislý	AC
281.	starend	zíral	WC (PV)
282.	kruipend	plazila se	WC (PV)
283.	wachtend	čekajícím	WC (TD)
284.	zwijgend	mlčky	BC
285.	uitsluitend	výlučně	BC
286.	geruststellend	uklidňující	AC (DA)
287.	uitstekend	výborná	AC
288.	voortdurend	neustále	BC
289.	dringend	naléhavě	BC
290.	kijkend	pozoroval	WC (PV)
291.	luisterend	naslouchal	WC (PV)
292.	uitdagend	vyzývavě	BC
293.	peinzend	zadumaně	BC
294.	zwijgend	mlčky	BC
295.	uitsluitend	WL	WL

Tabel nr. 24: Jan de Hartog: *Het ziekenhuis*

MARGRIET DE MOOR: EERST GRIJS, DAN WIT, DAN BLAUW

Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. uitstekend	výborně	BC
2. geuwend	se zívnutím	VC
3. terugkomend	cestou	NC
4. pratend	za řeči	VC
5. stotend	přerývaně	BC
6. lopend	krácel	WC (PV)
7. veelzeggend	výmluvné	AC
8. verstikkend	dusná	AC
9. afwijzend	odmítavý	AC
10. kwispelstaartend	vrtěním ocasu	NC
11. hijgend	sípání	NC
12. grommend	s vrčením	VC
13. gloeiend	sálavě	BC
14. afwachtend	vyčkávavě	BC
15. zwiwend	mlčky	BC
16. peinzend	zamyšleně	BC
17. opzienbarend	kdovíjaké	AC
18. lachend	s úsměvem	VC
19. onderzoekend	zkoumavě	BC
20. voortdurend	neustále	BC
21. lijkend	nepodobalo se	WC (PV)
22. openhangend	s pozotvíranými dvířky	VC
23. rokend	čadícího	WC (TD)
24. rondspattend	prskajícího	WC (TD)
25. huiverend	zimomřivě	BC
26. argwanend	nevěřicně	BC
27. wijzende	ukazuje	WC (PV)
28. schurend	sípavě	BC
29. belangstellend	se zájmem	VC
30. vragend	tázavě	BC
31. stervend	skomírajícího	WC (TD)
32. beginnend	začínajícím	WC (TD)
33. peinzend	zamyšleně	BC
34. aflopend	svažujícího se	WC (TD)
35. voortdurend	neustále	BC
36. verstikkend	dusivou	AC
37. vanzelfsprekend	zesamozřejmil	WC (PV)
38. vanzelfsprekend	samozřejmě	BC
39. opkijkend	zvedl hlavu	WC (MC)
40. rokend	kouří	WC (PV)
41. kruisend	zkříží	WC (PV)
42. gloeiend	vroucího	AC
43. zwartglinsterend	černě se leskla	WC (MC)
44. verblindend	oslepujícím	AC (DA)

45. berekenend	vypočítavě	BC
46. leunend	opírá se	WC (PV)
47. genietend	s gustem	VC
48. broedend	zapařený	AC
49. gloeiend	žhnoucí	WC (TD)
50. slepend	šouravě	BC
51. klagend	naříkavě	BC
52. liggend	vleže	BC
53. luisterend	poslouchala	WC (PV)
54. gierend	se zakvílením	VC
55. opkijkend	zvedla hlavu	WC (MC)
56. fluitend	pohvizdoval si	WC (PV)
57. wankelend	kolébavě	BC
58. zuchtend	se vzdycháním	VC
59. smakkend	se sykáním	VC
60. overtuigend	přesvědčivý	AC
61. allesomvattend	všezahrnujícímu	AC
62. luisterend	poslouchal	WC (PV)
63. snuivend	s funěním	VC
64. rinkelend	cinkat	WC (INF)
65. leunend	opírala se	WC (PV)
66. stotend	přerývaně	BC
67. handelend	podnikat	WC (INF)
68. onheilspellend	hrozivě	BC
69. veinzend	předstírá	WC (PV)
70. dringend	naléhavě	BC
71. grinnikend	chichotá se	WC (PV)
72. rokend	kouří	WC (PV)
73. peinzend	přemýšlí	WC (PV)
74. lichtgevend	svítivě	BC
75. veelzeggend	výmluvně	BC
76. lachwekkend	směšné	AC
77. dreunend	rozléhající se	WC (TD)
78. geurend	s vůní	VC
79. snuivend	s funěním	VC
80. zuchtend	se vzdycháním	VC
81. fluitend	hvízdá	WC (PV)
82. troostend	pro útěchu	VC
83. gloeiend	rozpálené	AC
84. haperend	přerývaně	BC
85. terugblikkend	zpětně vzato	WC (MC)
86. lachend	se smíchem	VC
87. blozend	s uzarděním	VC
88. omverstotend	kácet	WC (INF)
89. verkleurend	přibarvovat	WC (INF)
90. aantastend	pozměňovat	WC (INF)
91. fronsend	svraštila	WC (PV)

92.	uiteenhoudend	rozevřenými	AC
93.	peinzend	zadumaně	BC
94.	verblindend	oslnivě	BC
95.	voortrijdend	řítíla jsem se	WC (PV)
96.	belangstellend	s předstíraným zájmem	VC
97.	dunnend	řídnoucími	AC
98.	lachwekkend	směšné	AC
99.	steunend	opírajícíma se	WC (TD)
100.	lichtend	světla	NC
101.	smeulend	žhavý	AC
102.	achterlatend	nechala	WC (PV)
103.	uitkijkend	s pohledem upřeným	VC
104.	aankijkend	s vážným pohledem	VC
105.	kijkend	WL	WL
106.	fluitend	s pohvizdováním	VC
107.	glimlachend	s úsměvem	VC
108.	belangstellend	zájmu	NC
109.	zwevend	vznášejícím se	WC (TD)
110.	dreigend	výhružně	BC
111.	schrijvend	při psaní	VC
112.	rokend	kouřila	WC (PV)
113.	nadenkend	v hlubokém zamyšlení	VC
114.	pikkend	které zobou	BZ
115.	kijkend	rozhlížejí se	WC (PV)
116.	zwijgend	mlčky	BC
117.	optrekkend	přískoky	NC
118.	stoppend	uvízli	WC (PV)
119.	jankend	s kvílením	VC
120.	zwijgend	mlčky	BC
121.	bijtend	kouše se	WC (PV)
122.	dreigend	hrozivě	BC
123.	lachwekkend	směšné	AC
124.	stralend	zářivým	AC
125.	lachend	se smíchem	VC
126.	stotend	přerývaně	BC
127.	schuifelend	šourá se	WC (PV)
128.	woedend	vzteklou	AC
129.	steunend	opíral se	WC (PV)
130.	happend	zalapal	WC (PV)
131.	schrikbarend	hrůzostrašně	BC
132.	gloeiend	žhnoucího	AC
133.	teruglegend	položil	WC (PV)
134.	zwetend	zpocená	AC

135.	achteruitwijkend	když ustoupila	BZ
136.	bevend	rozechvělý	AC
137.	kreunend	sténá	WC (PV)
138.	wiegend	začal se kolébat	WC
139.	vallend	vratkým krokem	NC
140.	verbazend	překvapivě	BC
141.	presenterend	nesl	WC
142.	leunend	opírala se	WC (PV)
143.	leidend	nevedoucího	WC (TD)
144.	luisterend	poslouchat	WC (INF)
145.	zwijgend	mlčky	BC
146.	tegemoetkomend	přívětivě	BC
147.	bevestigend	WL	WL
148.	zwaaiend	mávající	WC (TD)
149.	onsamenhangend	nesouvislý	AC
150.	achteroverdrukkend	zaklonit	WC (INF)
151.	zwijgend	mlčky	BC
152.	lachend	s úsměvem	VC
153.	overwegend	převážná	AC
154.	vliegende	létající	WC (TD)

Tabel nr. 25: Margriet de Moor: *Eerst grijs, dan wit, dan blauw*

HARRY MULISCH: DE PROCEDURE

Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. uitsluitend	výhradně	BC
2. sissend	sykavé	AC
3. afdoende	nevyřešila	WC (PV)
4. zetelend	sídlícím	AC
5. zigzaggend	komíhavě	BC
6. zigzaggend	komíhavě	BC
7. golvend	vlnité	AC
8. grijzend	prošedivělé	AC
9. verbazingwekkend	překvapivý	AC
10. hijgend	sípavě	BC
11. steunend	podpírá se	WC (PV)
12. hijgend	udýchaně	BC
13. hoestend	rozkašle se	WC (PV)
14. lachend	se smíchem	VC
15. kauwend	žvýká	WC (PV)
16. vragend	tázavě	BC
17. belangwekkend	zajímavý	AC
18. wankelend	potácivě	BC
19. hoofdschuddend	krouťí hlavou	WC (PV)
20. zuchtend	vzdychaje	WC (PRT)
21. knikkend	pokyvuje	WC (PV)
22. uittorenend	čníci	WC (TD)
23. uitsluitend	výlučně	BC
24. uitsluitend	pouhým	AC
25. uitsluitend	pouze	BC
26. nadenkend	zamyšleně	BC
27. nadenkend	zamyšleně	BC
28. uitsluitend	pouze	BC
29. buigend	WL	WL
30. wiegend	WL	WL
31. kijkend	podívá se	WC (PV)
32. ademhalend	dýchá	WC (PV)
33. beginnend	začínajících	WC (TD)
34. murmelend	s huhláním	VC
35. wegwerpend	zamítavé	BC
36. verwijtend	vyčítavě	BC
37. gebiedend	poručí	WC (PV)
38. prevelend	drmolí	WC (PV)
39. opkijkend	vzhlížejí	WC (PV)
40. steunend	s hekáním	VC
41. stotterend	koktavě	BC
42. zwijgend	mlčky	BC
43. zwetend	WL	WL
44. smeltend	taje	WC (PV)
45. uitsluitend	výlučně	BC

46. springend	přeskakující	WC (PRT)
47. steunend	zasténal	WC (PV)
48. bevend	rozechvěle	BC
49. klapwiekend	třepotal křídly	WC (MC)
50. murmelend	mumlaje	WC (PRT)
51. kantelend	houpavě	BC
52. wiegend	kolébavě	BC
53. meenemend	vzít	WC (INF)
54. verend	s pérováním	VC
55. steunend	sténavě	BC
56. druipend	okapávajících	WC (TD)
57. uitsluitend	pouze	BC
58. verbindend	oslnivého	AC
59. schreeuwend	křičela	WC (PV)
60. bloedend	krvácející	AC
61. goedkeurend	pochvalně	BC
62. doordringend	pronikavě	BC
63. jagend	hnali	WC (PV)
64. kijkend	sledoval	WC (PV)
65. meelijwekkend	nebudil soucit	WC (MC)
66. opzienbarend	pozoruhodný	AC
67. uitsluitend	pouze	BC
68. ingrijpend	zásadně	BC
69. spannend	napínavou	AC
70. zwijgend	mlčky	BC
71. mompelend	mumlající	WC (TD)
72. ontkiemend	v zárodku	VC
73. uitsluitend	pouze	BC
74. uitsluitend	výhradně	BC
75. voortschuiwend	šine se	WC (PV)
76. uitsluitend	výhradně	BC
77. uitsluitend	výlučně	BC
78. uitsluitend	výlučně	BC
79. schuimbekkend	s pěnou u huby	VC
80. terughoudend	zdrženlivý	AC
81. verbazend	překvapivou	AC
82. baanbrekend	průkopnický	AC
83. leunend	opřený	AC
84. golvend	WL	WL
85. druipend	kapala z něj voda	BZ
86. lachend	se smíchem	VC
87. onderzoekend	měřil si	WC (PV)
88. spannend	-	WL
89. huilend	plačky	BC
90. belangwekkend	poutavé	AC
91. aanhoudende	trvající	WC (TD)
92. uitsluitend	výlučně	BC

93.	zwijgend	mlčky	BC
94.	uitsluitend	výlučně	BC
95.	hurkend	v podřepu	VC
96.	hijgend	zadýchaný	AC
97.	zwijgend	mlčky	BC
98.	zwijgend	mlčky	BC
99.	zwijgend	mlčky	BC
100.	zwijgend	mlčky	BC
101.	glimlachend	s úsměvem	VC
102.	uitsluitend	jenom	BC
103.	uitsluitend	jedině	BC
104.	uitsluitend	výlučně	BC
105.	zuchtend	s povzdechem	VC
106.	afwachtend	-	WL
107.	belastend	těžké	AC
108.	belastend	těžké	AC
109.	luisterend	naslouchal	WC (PV)
110.	verpletterend	drtí	WC (PV)
111.	galmend	burácivě	BC
112.	kreunend	zamručí	WC (PV)
113.	nadenkend	zamyšleně	BC
114.	inhoudend	zatajený	AC
115.	onbeduidend	nevýznamný	AC
116.	onwetend	netuše	WC (PRT)
117.	argwanend	nedůvěřivě	BC
118.	etend	kouše	WC (PV)
119.	aarzelend	váhavě	BC
120.	zoekend	pátrá	WC (PV)
121.	slenterend	bloumajících	WC (TD)
122.	uitdagend	vyzývavým	AC
123.	achterlatend	nechá	WC (PV)
124.	fotograferend	fotografují se	WC (PV)
125.	afdoende	nedokáží	WC (PV)
126.	vrijblijvend	stojí na vodě	WC (PV)
127.	nadenkend	zamyšleně	BC
128.	lachend	s úsměvem	VC
129.	vragend	tázavě	BC
130.	spannend	WL	WL
131.	wijzende	napřážený	AC
132.	bonkend	bušícím	WC (TD)
133.	voortdurend	nepřetržitě	BC
134.	overtuigend	přesvědčivě	BC
135.	uitsluitend	výlučně	BC
136.	stralend	zářící	WC (TD)
137.	hangend	WL	WL
138.	turend	zírá	WC (PV)
139.	neerstortend	řítící	WC (TD)

140.	voortdurend	pořád	BC
141.	onbetekenend	bezvýznamným	AC

Tabel nr. 26: Harry Mulisch: *De procedure*

HARRY MULISCH: WAT GEBEURDE ER MET SERGEANT MASSURO?		
Brontekst (NL)	Doeltekst (CS)	Categorie vertaalequivalent
1. grijzend	šklebil se	WC (PV)
2. rijdend	za jízdy	VC
3. peinzend	se zájmem	VC
4. zwetend	zpocený	AC
5. zwijgend	mlčky	BC
6. tokkend	drnkavý	AC
7. snikkend	vzlykající	AC (TD)
8. grijzend	s úšklebkem	VC
9. zwetend	zpocený	AC
10. kakelend	s výkřiky	VC
11. zwijgend	mlčky	BC
12. snikkend	plačky	BC
13. huilend	vzlykal	WC (PV)
14. kreunend	s hekáním	VC
15. wenend	plakal	WC (PV)
16. handenwringend	mnul si ruce	WC (MC)
17. zwijgend	mlčky	BC

Tabel nr. 27: Harry Mulisch: *Wat gebeurde er met sergeant Massuro?*